

RP 202/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att strafflagen, tvångsmedelslagen, lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen och lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen ändras.

Genom den lagstiftning som föreslås i propositionen genomförs nationellt skyldigheterna enligt direktivet om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder. Syftet med direktivet är att säkerställa att överträdelser av restriktiva åtgärder, det vill säga så kallade sanktioner, är straffbara i alla medlemsstater och att straffbestämmelserna uppfyller en gemensam miniminivå.

Det föreslås att till strafflagen fogas nya bestämmelser om sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott, sanktionsbrott av oaktsamhet och sanktionsförseelse. Samtidigt föreslås det att bestämmelserna om regleringsbrott ändras så att de inte längre gäller brott mot sanktioner. Bestämmelserna om sanktionsbrott ska tillämpas på brott som en finsk medborgare eller en därmed jämförbar person begått utanför Finland också i de fall där det inte föreskrivs om straff för gärningen i lagen på gärningsorten.

På sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet tillämpas straffansvar för juridiska personer. Samfundsbotens högsta belopp i fråga om dessa brott ska med avvikelse från det allmänna samfundsbotsbeloppet vara fem procent av den juridiska personens omsättning, dock minst 850 000 och högst 40 miljoner euro.

Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen ska tillämpas på skyddet av personer som rapporterar om överträdelser av sanktioner.

Dessutom föreslås det att i annan lagstiftning görs de ändringar som behövs till följd av ändringen av strafflagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 20 maj 2025, då direktivet senast ska genomföras.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
1.2.1 Beredningen av direktivet.....	4
1.2.2 Beredningen av regeringens proposition	6
2 Direktivets målsättning och huvudsakliga innehåll.....	6
3 Nuläge och bedömning av nuläget	6
3.1 Lagstiftning	6
3.2 Praxis	8
3.3 Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland	8
4 Förslagen och deras konsekvenser	31
4.1 De viktigaste förslagen	31
4.1.1 Straffbara gärningar	31
4.1.2 Straff för fysiska personer	35
4.1.3 Straffansvar för juridiska personer	36
4.1.4 Tvångsmedelslagen.....	39
4.1.5 Övrig lagstiftning.....	39
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	40
4.2.1 Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna	40
4.2.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	41
5 Alternativa handlingsvägar.....	42
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	42
5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater	42
6 Remissvar	42
6.1 Allmänt om remissvaren	42
6.2 De föreslagna straffbestämmelserna	43
6.3 Straffansvaret för juridiska personer	45
6.4 Konsekvensbedömningen	47
6.5 Övriga frågor	48
7 Specialmotivering.....	49
7.1 Strafflagen.....	49
7.2 Tvångsmedelslagen.....	61
7.3 Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen.....	61
7.4 Lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen	62
8 Ikraftträdande	62
9 Verkställighet och uppföljning	62
10 Förhållande till andra propositioner	62
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	62
11.1 Kraven på godtagbarhet och proportionalitet	63
11.2 Legalitetsprincipen	65
LAGFÖRSLAG.....	67

1. Lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen	67
2. Lag om ändring av 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen.....	71
3. Lag om ändring av 2 § i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen.....	72
4. Lag om ändring av 4 § i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen.....	73
BILAGOR	74
PARALLELTEXTER.....	74
1. Lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen	74
2. Lag om ändring av 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen.....	80
3. Lag om ändring av 2 § i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen.....	81
4. Lag om ändring av 4 § i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen.....	83

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1226 om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder, nedan direktivet, ska genomföras nationellt den 20 maj 2025. Direktivet innehåller minimibestämmelser om definitioner av brott som innebär överträdelser av unionens restriktiva åtgärder och de straff som föreskrivs för dem samt vissa frågor i anknytning till dem.

Syftet med direktivet är att se till att överträdelser av de restriktiva åtgärder, dvs. så kallade sanktioner, som har verkställts i enlighet med artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är straffbara i alla medlemsstater och att straffbestämmelserna uppfyller en gemensam miniminivå. Enligt kommissionen förekommer det betydande skillnader mellan olika medlemsstaters brottsdefinitioner och påföljder som gäller brott mot sanktioner. Enligt kommissionen utreds och åtalas inte dessa brott heller tillräckligt effektivt. Kommissionen betonar även behovet av att EU:s medlemsstater i sanktionsfrågor har förmågan att tala med en röst, vilket har blivit särskilt aktuellt i samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Restriktiva åtgärder (sanktioner) är ett viktigt verktyg för att främja målen i 21 artikel i EU-fördraget för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Till dessa mål hör skydd av unionens värden, internationell fred och säkerhet samt konsolidering av och stöd för demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. Med stöd av artikel 29 i EU-fördraget kan Europeiska unionens råd anta restriktiva åtgärder mot regeringar i länder utanför Europeiska unionen (EU), icke-statliga enheter och grupper (t.ex. företag) och enskilda personer (såsom terrorister) i syfte att förändra deras policy eller verksamhet. För att genomföra besluten kan rådet med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget anta förordningen som är direkt tillämplig rätt i alla EU-stater.

Inom unionen gäller för närvarande över 40 sanktionssystem. En del av sanktionssystemen har införts för att verkställa FN:s säkerhetsråds resolutioner om sanktioner. Säkerhetsrådets behörighet att utfärda sanktioner baserar sig på kapitel VII i FN-stadgan, och de sanktioner som utfärdats med stöd av det är juridiskt bindande för alla medlemsstater i FN. Dessutom tillämpar unionen egna, s.k. autonoma sanktionssystem, vilkas rättsliga grund är artikel 29 i EU-fördraget. Syftet med sanktionerna är bl.a. att upprätthålla internationell fred och säkerhet, förebygga konflikter, stödja demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna samt försvara folkrättens principer. Sanktionerna kan omfatta vapenembargon, reseförbud, frysning av tillgångar samt andra import- och exportrestriktioner. Bestämmelserna i rådets centrala beslut om restriktiva åtgärder 2014/512/GUSP och 2014/145/GUSP och förordningarna (EU) nr 833/2014 och (EU) nr 269/2014, som antagit för att genomföra besluten, har uppdaterats och utvidgats flera gånger de senaste åren på grund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av direktivet

Kommissionen antog den 2 december 2022 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställandet av brottsrekvisit och påföljder med avseende på överträdelser av unionens restriktiva åtgärder (COM(2022) 684 final). Förslaget till direktiv antogs med stöd av artikel 83.1 i EUF-fördraget. Enligt artikel 83.1.1 kan Europaparlamentet och rådet genom att

utfärda direktiv i vanlig lagstiftningsordning reglera minimibestämmelser om brott och påföljder för särskilt allvarlig brottslighet som är gränsöverskridande antingen på grund av brottens natur eller konsekvenser eller för att bekämpningen av brotten utifrån gemensamma grunder är synnerligen nödvändig.

Enligt artikel 83.1.2 i EUF-fördraget är dessa brottsområden terrorism, människohandel samt sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaga vapenhandel, penningtvätt, mutor, förfalskning av betalmedel, databrottslighet och organiserad brottslighet. Bestämmelsens förteckning över brott kompletterades genom rådets beslut (EU) 2022/2332 som antogs den 28 november 2022 för att omfatta överträdelse av unionens restriktiva åtgärder. Detta har gjort det möjligt att lämna förslaget till direktiv (se närmare U 53/2022 rd).

Enligt kommissionen var förslaget till direktiv inte kopplat till någon konsekvensbedömning, eftersom ärendet var brådskande. Till stöd för sitt beslut hänvisade kommissionen i detta sammanhang till rådets ovannämnda beslut (EU) 2022/2332, som uppfyller de krav som avses i artikel 83.1 i EUF-fördraget, samt till de expertsamråd som ligger bakom det och där behovet av straffrättsliga miniregler på detta område identifierades. Dessutom hänvisade kommissionen till sitt meddelande av den 25 maj 2022 ”Mot ett direktiv om straffrättsliga påföljder för överträdelser av unionens restriktiva åtgärder” (COM(2022) 249), vars bilaga anger de huvudpunkter som unionens kommande straffrättsliga direktiv om överträdelse av restriktiva åtgärder skulle kunna innehålla.

Statsrådet överlämnade den 12 januari 2023 till riksdagen i enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen en skrivelse om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställandet av brottsrekvisit och påföljder med avseende på överträdelser av unionens restriktiva åtgärder (U 97/2022 rd). Statsrådet överlämnade den 8 maj 2023 en kompletterande U-skrivelse om ärendet till riksdagen (UK 6/2023 vp). Riksdagens lagutskott gav utlåtanden om ärendet (LaUU 34/2022 rd och 4/2023 rd). Stora utskottet omfattade i enlighet med lagutskottets utlåtanden statsrådets ståndpunkt (StoURS 194/2022 rd och 11/2023 rd).

Finlands inställning till målen för förslaget till direktiv var positiv och Finland anser att det är viktigt att de sanktioner som verkställs med stöd av artikel 29 i EU-fördraget eller artikel 215 i EUF-fördraget genomförs effektivt. Finland anser att straffrättsliga påföljder för överträdelser av restriktiva åtgärder är i princip motiverade.

Under förhandlingarna fäste Finland särskild vikt vid omfattningen, ändamålsenligheten och tydligheten av definitionerna av brott, definitionen av vinning av brott och de skyldigheter som gäller påföljder för juridiska personer. I förhandlingarna försökte Finland hitta balanserade lösningar som i tillräcklig omfattning beaktar behovet av effektivt genomförande av sanktioner och samtidigt säkerställer respekt för grundläggande rättigheter enligt det nationella systemets grundläggande principer. Finland ansåg det viktigt att beakta särskilt proportionaliteten hos unionsregleringen, den straffrättsliga legalitetsprincipen och dess krav på att den straffrättsliga regleringen ska vara exakt och noga avgränsad samt den interna konsekvensen hos medlemsstaternas nationella straffsystem och respekten för deras rättsliga traditioner (LaUU 34/2022 rd, LaUU 4/2023 rd).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1226 om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder antogs den 24 april 2024.

1.2.2 Beredningen av regeringens proposition

Den 26 oktober 2023 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utreda vilka lagstiftningsändringar som förutsätts för att genomföra direktivet och bereda de lagändringar som behövs. Till uppgiften hörde också att bedöma de huvudsakliga konsekvenserna av ändringarna. Arbetsgruppens betänkande skulle skrivas i formen av en regeringsproposition.

Det nationella genomförandet av direktivet började beredas redan innan direktivet antogs, eftersom man redan utifrån förhandlingarna kunde se att den nationella lagstiftning som krävs för att iakttä direktivet sannolikt måste träda i kraft inom 12 månader efter ikraftträdande av direktivet, vilket är en exceptionellt kort tid.

Arbetsgruppens mandatperiod var 1 november 2023–31 mars 2024. Som experter hörde arbetsgruppen Transport- och kommunikationsverket och Gränsbevakningsväsendet samt juris magister Aleksii Pursiainen. Arbetsgruppen lämnade sitt betänkande den 31 maj 2024.

Arbetsgruppens betänkande var på remiss den 12 juni 2024–29 juli 2024.

Regeringspropositionen bereddes som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

2 Direktivets målsättning och huvudsakliga innehåll

Genom direktivet utfärdas minimibestämmelser för att säkerställa att överträdelser av sanktioner som utfärdats med stöd av artikel 29 i EU-fördraget och artikel 215 i EUF-fördraget är straffbara i alla medlemsstater och att straffbestämmelserna uppfyller en gemensam miniminivå. I anslutning härtill innehåller direktivet också bestämmelser om behörighet, preskriptionstider, skydd för rapportörer, brottsutredningsverktyg, myndighetssamarbete samt statistik.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Lagstiftning

I Finland har överträdelse eller försök till överträdelse av sanktioner kriminaliserats som regleringsbrott i 46 kap. 1–3 § i strafflagen (39/1889). Enligt 1 § 1 mom. 9 punkten i kapitlet straffas den som bryter mot eller försöker bryta mot en i en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift.

Överträdelser av sanktioner berörs också av 46 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen, enligt vilken den straffas som bryter mot eller försöker bryta mot en i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967), nedan sanktionslagen, föreskriven eller med stöd av den meddelad regleringsföreskrift.

Med stöd av 46 kap. 2 § i strafflagen döms gärningsmannen för grovt regleringsbrott om vid ett regleringsbrott 1) eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning, 2) gärningen är ägnad att på något område eller i hela landet medföra avsevärd fara för befolkningens utkomst, samhällsekonomi eller landets ekonomiska försvarsberedskap, eller 3) brottet begås särskilt planmässigt och

regleringsbrottet även bedömt som en helhet är grovt. Enligt 3 § i kapitlet ska gärningsmannen dömas för lindrigt regleringsbrott, om ett regleringsbrott, med hänsyn till den eftersträvade vinningens storlek eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa.

För regleringsbrott av grundformen kan dömas till böter eller fängelse i högst två år, för grovt regleringsbrott till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år och för lindrigt regleringsbrott till böter. På regleringsbrott och grovt regleringsbrott tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer (46 kap. 13 § i strafflagen).

Enligt begränsningsbestämmelsen i 46 kap. 15 § i strafflagen anses såsom regleringsbrott inte smärre försummelser av deklARATIONSSKYLDIGHETEN eller UPPGIFTSKYLDIGHETEN och inte heller andra smärre överträdelser av förfarandebestämmelser.

I 4 § i sanktionslagen finns en hänvisningsbestämmelse enligt vilken ”bestämmelser om straff för brott eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av denna lag samt för brott eller försök till brott mot de förordningar som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns i 46 kap. 1–3 § i strafflagen.” Enligt 2 a § i lagen kungörs ikraftträdandet av förordningar och uppgifter om de straffbestämmelser som gäller brott mot dem i författningssamlingen genom ett meddelande av utrikesministeriet.

Rekvisitet för regleringsbrott innehåller ingen närmare beskrivning av sätten att begå brottet. Man har stannat för denna regleringslösning åtminstone delvis för att det inte har ansetts möjligt att tillräckligt detaljerat beskriva alla tänkbara gärningsformer när det gäller regleringsbrott (RP 66/1988 rd s. 171). Det faktiska innehållet av gärningar som straffas som regleringsbrott definieras också genom vad som fastställs som förbudet i de regleringsföreskrifter som avses i rekvisitet och som det enligt bestämmelsen är straffbart att överträda. Därför kan regleringsbrott karakteriseras som en s.k. straffbestämmelse in blanco.

Så som konstaterats ovan förutsätts i rådets förordningar som gäller EU:s sanktioner att medlemsstaterna ska ha giltiga effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder för överträdelser av rådets förordningar. Även om påföljderna i förordningarna på grund av deras rättsliga grund inte kan förutsättas vara straffrättsliga, har överträdelser av förordningarna i Finland omfattats av tillämpningsområdet för regleringsbrott och därmed är de redan kriminaliserade.

I 2 b § i sanktionslagen föreskrivs att utöver vad som föreskrivs i EU:s sanktionsförordningar verkställs frysning av tillgångar som tillhör i förordningarnas bilagor nämnda fysiska eller juridiska personer av utmätningsmannen på utrikesministeriets ansökan med iakttagande av 8 kap. 5–10 och 12–15 § i utsökningsbalken (705/2007). För de kostnader som frysningen av tillgångarna och förvaringen och förvaltningen av de frysta tillgångarna orsakar svarar den som är föremål för beslutet. Med stöd av 2 mom. i paragrafen verkställs en förordning om frysning av tillgångar eller upphävande av frysning oberoende av ändringssökande.

I 2 b § 3 mom. i sanktionslagen sägs att rapporteringsskyldiga som avses i 1 kap. 2 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) ska trots sekretessbestämmelserna på eget initiativ meddela utmätningsmannen sådana i 3 kap. 66 § i utsökningsbalken avsedda uppgifter som de har om fysiska eller juridiska personer som avses i 1 mom. i denna paragraf. Bestämmelser om skyldighet för utomstående och myndigheter att lämna ut uppgifter till utmätningsmannen finns i 3 kap. 64–68 § i utsökningsbalken.

Enligt 2 b § 4 mom. i sanktionslagen ansvarar i Finland utrikesministeriet för skötseln av uppgifter som åläggs nationella behöriga myndigheter i EU:s sanktionsförordningar, i sanktionsbeslut som antagits med stöd av artikel 29 i EUF-fördraget eller i resolutioner om sanktioner av Förenta nationernas säkerhetsråd, om inte uppgifterna hör till någon annan myndighets behörighet.

3.2 Praxis

Fram till 2021 kom högst några misstänkta regleringsbrott per år till myndigheternas kännedom. Fram till 2022 har det på motsvarande sätt sällan dömts ut straff för regleringsbrott enligt 46 kap. 1–3 § i strafflagen. År 2021 meddelandes inte en enda dom för sådana brott. År 2022 dömdes det en gång ut straff för ett regleringsbrott av grundformen, villkorligt fängelse i 3 månader, och en gång för grovt regleringsbrott, villkorligt fängelse i 4 månader.

Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 har antalet regleringsbrott ökat avsevärt. Det har till största delen varit fråga om brott mot 1 mom. 9 punkten i bestämmelsen om regleringsbrott, dvs. överträdelse av EU:s sanktionsförordningar.

År 2022 kom sammanlagt 128 regleringsbrott av grundformen samt 33 grova och 104 lindriga regleringsbrott till myndigheternas kännedom. Till åklagaren anmäldes 10 regleringsbrott av grundformen samt 11 grova och 79 lindriga regleringsbrott. År kom 47 regleringsbrott av grundformen samt 19 grova och 184 lindriga regleringsbrott till åklagarna för åtalsprövning.

Regleringsbrottsärendena har i huvudsak handlat om överträdelse av export- eller importförbud. Brottsmisstankarna gäller vanligtvis sådana gärningsformer som felaktiga uppgifter i tulldeklarationer när det gäller t.ex. tullpositioner, varubeskrivningar och/eller ursprungsland eller destinationsland för export, export utan anmälan till Tullen (export av bl.a. lyxvaror, kontanter och andra produkter som berörs av sanktioner) och export till ett land som är föremål för sanktioner via tredjeländer. Det har varit vanligt att varorna gömts i ett fordon. Ibland har brottsmisstankarna gällt privatpersoners transport av pengar eller varor för andra personers räkning. Flera gånger har misstankarna också gällt att angivna personer eller utomstående har gett osanna eller vilseledande uppgifter om t.ex. bestämmande inflytande när de blivit tillfrågade. På senare tid har man märkt att gärningsformerna, modellerna och transportkanalerna för överträdelser av sanktioner har blivit mångsidigare.

Källor: Statistikcentralens elektroniska databaser, myndigheternas ärendehanteringssystem, myndigheternas operativa verksamhet

3.3 Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Innehåll och tillämpningsområde. Enligt artikeln fastställs i direktivet minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder.

Artikel 2. Definitioner. I artikeln definieras vissa begrepp som används i direktivet. Enligt punkt 1 avses med 'unionens restriktiva åtgärder' restriktiva åtgärder som antas av unionen på grundval av artikel 29 i EU-fördraget eller artikel 215 i EUF-fördraget. I punkterna 2–6 definieras följande begrepp som används i direktivet: 2. 'angivna personer, enheter eller organ', med vilka avses de fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som är föremål för unionens restriktiva åtgärder, 3. 'penningmedel', som definieras utförligt och detaljerat i leden a–h, 4. 'ekonomiska resurser', 5. 'frysning av penningmedel' och 6. 'frysning av ekonomiska resurser'. Definitionerna i artikeln inverkar särskilt på innehållet i förpliktelserna i artikel 3 och det nationella fullgörandet av dem på det sätt som förklaras nedan.

Artikel 3. Överträdelse av unionens restriktiva åtgärder. Artikeln gäller definitionen av brott som innebär överträdelse av unionens restriktiva åtgärder. Enligt det inledande stycket i punkt 1 ska en gärning utgöra brott när den begås uppsåtligen och uppfyller något rekvisit som anges i leden a–i, där det också förutsätts att gärningen står i strid med en restriktiv åtgärd. I dessa led anges rekvisitet för sammanlagt nio typer av överträdelser:

- a) Direkt eller indirekt tillgängliggörande av penningmedel eller ekonomiska resurser för, eller till förmån för, en angiven person eller enhet eller ett angivet organ (tillhandahållande av penningmedel).
- b) Underlåtenhet att frysa penningmedel eller ekonomiska resurser som tillhör, ägs, innehas eller kontrolleras av en angiven person eller enhet eller ett angivet organ (underlåtenhet att frysa penningmedel).
- c) Möjliggörande för angivna fysiska personer att resa in på eller transitera genom en medlemsstats territorium (möjliggörande av inresa).
- d) Inledande eller fortsättande av transaktioner med en tredjestat, en tredjestats organ eller enheter eller organ som direkt eller indirekt ägs eller kontrolleras av en tredjestat eller av en tredjestats organ, inbegripet tilldelning eller fortsatt fullgörande av offentliga kontrakt eller koncessionskontrakt (transaktioner med en tredjestat).
- e) Handel med eller import, export, försäljning, köp, överföring, transitering eller transport av varor samt tillhandahållande av förmedlingstjänster, tekniskt bistånd eller andra tjänster som rör dessa varor (förbjuden handel).
- f) Tillhandahållande av finansiella tjänster eller utförande av finansiella verksamheter (förbjuden finansiell verksamhet).
- g) Tillhandahållande av andra tjänster än de som avses i led f (förbjudet tillhandahållande av tjänster).
- h) Kringgående av en av unionens restriktiva åtgärder genom (kringgående av sanktioner)
 - i. användning, överföring till en tredje part eller annat förfogande avseende penningmedel eller ekonomiska resurser som direkt eller indirekt ägs, innehas eller kontrolleras av angivna personer, enheter eller organ och som ska frysas enligt en av unionens restriktiva åtgärder, i syfte att dölja dessa penningmedel eller ekonomiska resurser,
 - ii. tillhandahållande av falska eller vilseledande uppgifter för att undanhålla att en angiven person eller enhet eller ett angivet organ är den slutliga ägaren till eller förmånstagaren av penningmedel eller ekonomiska resurser som ska frysas enligt en av unionens restriktiva åtgärder,
 - iii. underlåtenhet av angivna fysiska personer, eller företrädare för en angiven enhet eller ett angivet organ, att fullgöra en skyldighet som utgör en av unionens restriktiva åtgärder att till de behöriga administrativa myndigheterna rapportera penningmedel eller ekonomiska resurser inom en medlemsstats jurisdiktion vilka tillhör, ägs, innehas eller kontrolleras av dem,

- iv. underlåtenhet att fullgöra en skyldighet som utgör en av unionens restriktiva åtgärder att förse de behöriga administrativa myndigheterna med information som erhållits om penningmedel eller ekonomiska resurser som har frysts, eller information om penningmedel eller ekonomiska resurser inom medlemsstaternas territorium vilka tillhör, ägs, innehas eller kontrolleras av angivna personer, enheter eller organ och som inte har frysts, om sådan information erhållits under fullgörandet av en yrkesplikt.
- i) Överträdelse av eller underlåtenhet att uppfylla villkor enligt tillstånd som beviljats av behöriga myndigheter för att bedriva verksamhet (överträdelse av tillståndsvillkor).

Enligt artikel 3.2 i artikeln får medlemsstaterna förskriva att brott utgör inte en gärning som förtecknas i punkt 1 a, b och h i artikeln, om gärningen inbegriper penningmedel eller ekonomiska resurser till ett värde av mindre än 10 000 euro eller en gärning som förtecknas i punkt 1 d–g och i) i artikeln, om gärningen inbegriper varor, tjänster, transaktioner eller aktiviteter till ett värde av mindre än 10 000 euro. Enligt stycke två i punkten kan tröskelvärdet på minst 10 000 euro uppnås genom en serie gärningar som är sammanhängande och av samma slag, om dessa gärningar utförs av samma gärningsman.

Enligt artikel 3.3 utgör den gärning som förtecknas i punkt 1 e ett brott även när den begås av grov vårdslöshet, åtminstone om gärningen rör produkter som ingår i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning eller produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilagorna I och IV till förordning (EU) 2021/821. I skäl 4 i direktivets ingress sägs att ”när det gäller de brott som definieras i detta direktiv bör begreppet grov vårdslöshet tolkas i enlighet med nationell rätt, med beaktande av relevant rättspraxis från Europeiska unionens domstol.” Enligt artikel 3.4 ska ingenting i punkt 1 tolkas som en skyldighet för juridiska yrkesutövare att rapportera information som de mottar från eller erhåller om en klient i samband med fastställandet av den klientens rättsliga ställning eller i samband med utförandet av uppgiften att försvara eller företräda klienten i eller rörande rättsliga förfaranden, inbegripet att ge råd om att inleda eller undvika sådana förfaranden.

Enligt artikel 3.5 ska ingenting i punkterna 1, 2 och 3 tolkas som en kriminalisering av humanitärt bistånd till behövande eller verksamhet till stöd för grundläggande mänskliga behov som tillhandahålls i enlighet med principerna om opartiskhet, humanitet, neutralitet och oberoende samt, i tillämpliga fall, internationell humanitär rätt.

I artikel 3 i direktivet definieras som straffbara i sak motsvarande gärningar som är förbjudna enligt rådets sanktionsakter eller där det är fråga om underlåtenhet att fullgöra en handlingsskyldighet. Eftersom det på det sätt som konstateras ovan har föreskrivits att gärningar som står i strid med sanktionsförordningarna är straffbara som regleringsbrott, är de brott som avses i artikel 3 i direktivet i huvudsak redan straffbara i Finland. Rekvisitetet för regleringsbrott täcker dessutom sådana gärningar, som artikel 3 i direktivet inte förpliktar att föreskriva som straffbara. Till dem hör brott enligt artikel 3.2 som gäller värden som understiger 10 000 euro samt sådana överträdelser av bestämmelser i sanktionsförordningarna som inte kan anses omfattas av brottsdefinitionerna i artikel 3. Det redogörs närmare för sistnämnda bestämmelser i sanktionsförordningar i specialmotiveringen till denna proposition.

De gärningar enligt punkt 1 h som gäller kringgående av sanktioner är däremot inte straffbara som regleringsbrott till den del de inte exakt kan definieras som förbjudna eller som handlingsskyldigheter i sanktionsförordningar. Eftersom det förutsätts uppsåtlighet för att ett regleringsbrott ska vara straffbart, är inte heller gärningar enligt artikel 3.3 som begås av grov oaktsamhet straffbara. Lagstiftningen bör ändras av dessa orsaker.

Enligt 46 kap. 1 § 1 mom. 9 punkten i strafflagen om regleringsbrott bestraffas endast gärningar som står i strid med en i en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift. Sanktionsbeslut som EU-rådet utfärdat med stöd av artikel 29 i EU-fördraget och överträdelse av sanktionsbestämmelser som utfärdats med stöd av dem berörs däremot inte av sanktionsbrott, om de inte är förordningar som antagits med stöd av artikel 215 i EU-fördraget. Sanktionsbeslut som rådet fattat med stöd av artikel 29 i EU-fördraget är inte direkt tillämpliga akter, men de kan i vissa fall förplikta medlemsstaterna att införa nationella lagstiftning om förbud. Även förfarande som står i strid med sådan nationell lagstiftning som utfärdats med stöd av artikel 29 i EU-fördraget ska med stöd av artikel 3 i direktivet utgöra ett brott, som berörs av motsvarande skyldigheter till påföljder som andra brott som avses i artikel 3. Lagstiftningen bör ändras även av denna orsak.

Även till den del som gärningar som avses i artikel 3 i direktivet kan bestraffas som regleringsbrott, måste det bedömas om lagstiftningen vad regleringssättet beträffar är tillräcklig för att genomföra förpliktelseerna i artikel 3 och med avseende på den straffrättsliga legalitetsprincipen. Artikel 3.1 innebär inte bara en skyldighet att allmänt kriminalisera förfarande som står i strid med sanktionsakternas förbud eller förpliktelser, utan där karakteriseras straffbart förfarande betydligt noggrannare. Artikeln skiljer sig sålunda till innehåll och form från regleringsbrott, där det straffbara förfarandet inte karakteriseras i sak annat än som brott mot en ”regleringsföreskrift” som avses i de normer som det hänvisas till, dvs. mycket allmänt. Direktivets regleringssätt antyder att även i den nationella strafflagstiftningen borde straffbart förfarande karakteriseras mer specificerat än nu. Denna uppfattning om det korrekta sättet att genomföra direktivet stöds också av den straffrättsliga legalitetsprincipen, som föreskrivs i bl.a. 8 § i grundlagen (se t.ex. GrUU 10/2016 rd, s. 8–9 och GrUU 53/2018 rd, s. 3) och artikel 49 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Respekten för den straffrättsliga legalitetsprincipen fastställs också i skäl 24 i direktivets ingress. Även de krav som grundlagsutskottet ställer på straffbestämmelser in blanco och som gäller iakttagande av legalitetsprincipen förutsätter att det straffbara förfarandet karakteriseras i sak i själva straffbestämmelsen (se närmare avsnitt 11 i denna proposition).

Med stöd av vad som anförts ovan kan det anses att gärningar som står i strid med sanktionsakter på grund av artikel 3 bör kriminaliseras genom en mera detaljerad straffbestämmelse än den nuvarande bestämmelsen om regleringsbrott.

Med stöd av 5 c § 1 mom. i lagen om advokater (496/1958) får en advokat eller dennes biträde inte utan lov röja en enskild persons eller en familjs hemlighet eller en affärs- eller yrkeshemlighet som denne fått kännedom om i sitt uppdrag. Enligt 2 mom. ska den som bryter mot tystnadsplikten enligt 1 § dömas till straff enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag. Relationen mellan huvudmannen och advokaten baserar sig på förtroende och på att konfidentiella uppgifter hålls hemliga. Advokatens tystnadsplikt bidrar till att garantera skyddet för huvudmannens privatliv och, så som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har konstaterat (Niemietz mot Tyskland, dom 16.12.1992, punkt 37), skapar samtidigt även förutsättningar för en rättvis rättegång. En advokat har därför inte rätt att yppa omständigheter som huvudmannen berättat för att advokaten ska kunna sköta advokatuppdraget. (HFD 2006:61, punkt 3–5). Den finska lagstiftningen om advokater kan anses motsvara det som artikel 3.4 i direktivet tillåter som undantag från straffbarheten.

I enligt med tilläggsprotokoll I (FördrS 82/1980) till Genèvekonventionerna om internationell humanitär rätt (FördrS 7–8/1955), som är bindande för Finland, ska snabb och fri passage för

humanitärt bistånd tillåtas och underlättas. Humanitärt bistånd ges också i andra än konfliktsituationer, t.ex. i samband med naturkatastrofer. Detta kan anses motsvara det som artikel 3.5 i direktivet tillåter som undantag från straffbarheten.

Artikel 4. Anstiftan, medhjälp och försök. Artikel 4.1 förpliktar medlemsstaterna att säkerställa att anstiftan och medhjälp till ett brott som avses i artikel 3 utgör ett brott. Artikel 4.2 förpliktar till att säkerställa att försök att begå brott som avses i artikel 3.1 a, c–g och h i och ii utgör ett brott.

Med stöd av 5 kap. 6 § i strafflagen döms för medhjälp den som före eller under ett uppsåtligt brott med råd, dåd eller på annat sätt uppsåtligen hjälper någon att begå brottet eller ett straffbart försök till det. För medhjälpsansvar förutsätts det att huvudbrottet har framskridit åtminstone till ett straffbart försök. Straffet för medhjälp bestäms enligt en lindrigare straffskala och med iakttagande av strafflagens 6 kap. 8 § 1 mom. 3 punkten samt 2 och 4 mom. Eftersom medhjälp redan är straffbar i fråga om alla uppsåtliga brott, förutsätter direktivet inga ändringar i lagstiftningen till denna del.

Enligt 5 kap. 5 § i strafflagen döms den som uppsåtligen förmår någon till ett uppsåtligt brott eller ett straffbart försök till brottet i fråga för anstiftan till brott såsom gärningsman. Anstiftan till straffbar medhjälp bestraffas med stöd av 5 kap. 6 § såsom medhjälp. Eftersom anstiftan är straffbar i fråga om alla uppsåtliga brott, förutsätter direktivet inga ändringar i lagstiftningen till denna del.

Enligt 5 kap. 1 § i strafflagen bestraffas försök till ett brott endast om försöket är straffbart enligt de bestämmelser som gäller det uppsåtliga brottet. En gärning har framskridit till ett försök till brott när gärningsmannen har börjat begå brottet och då åstadkommit fara för att brottet fullbordas. Försök till brott föreligger också när en sådan fara inte orsakas, om faran har uteblivit endast av tillfälliga orsaker. Straffet för försök bestäms enligt en lindrigare straffskala med iakttagande av strafflagens 6 kap. 8 § 1 mom. 3 punkten samt 2 och 4 mom.

I rekvisitet för vissa brott jämföras dessutom försök med en fullbordad gärning vad straffvärdet beträffar. I dessa fall tillämpas inte egentligen bestämmelserna om försök i strafflagens allmänna del eller en lindrigare straffskala, utan straffbarheten för försök bestäms i brottsrekvisitet i sig och på gärningen tillämpas den normala straffskalan för brottet. Regleringsbrott hör till denna typ av brott, vilket framgår av rekvisitets ordalydelse ”Den som bryter mot eller försöker bryta mot...”. Denna straffbarhet för försök uppfyller i sig också förpliktelsen enligt artikel 4.2 i direktivet. Då regleringsbrott emellertid på det sätt som konstateras ovan inte räcker till för att genomföra artikel 3, utan genomförandet förutsätter ändringar i lagstiftningen, måste det ses till att det föreskrivs om straffbarhet även för försök på det sätt som direktivet förutsätter.

Artikel 5. Påföljder för fysiska personer. Enligt artikel 5.1 ska de brott som avses i artikel 3 och anstiftan, medhjälp och försök som avses i artikel 4 vara belagda med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder. Ovan behandlas de bestämmelser i strafflagen som anses uppfylla kriminaliseringsförpliktelsen i artikel 3 i direktivet. De påföljder som anges i bestämmelserna är straffrättsliga samt effektiva, proportionella och avskräckande på det sätt som direktivet förutsätter. Artikel 5.1 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

I artikel 5.2 ingår en allmän förpliktelse enligt vilken de brott som avses i artikel 3 ska vara belagda med ett maximistraff som inbegriper fängelse.

I 5.3 a–e definieras närmare de maximistraff som ska kunna bestämmas för de olika brotten i medlemsstaterna.

Led a gäller sådant kringgående av sanktioner som avses i artikel 3.1 h iii och iv. I gärningarna är det fråga om försummelse av anmälningsskyldigheter. För dessa brott ska det kunna bestämmas ett maximistraff på minst ett års fängelse om brotten involverar penningmedel eller ekonomiska resurser till ett värde av minst 100 000 euro.

Led b gäller sådant tillhandahållande av penningmedel som avses i artikel 3.1 a, sådan underlåtenhet att frysa penningmedel som avses i artikel 3.1 b och sådant kringgående av sanktioner som avses i artikel 3 h i och ii, dvs. döljande av penningmedel och tillhandahållande av falska uppgifter. För dessa brott ska det kunna bestämmas ett maximistraff på minst fem års fängelse om dessa brott involverar penningmedel eller ekonomiska resurser till ett värde av minst 100 000 euro.

Enligt led c förutsätter direktivet att maximistraffet för sådant möjliggörande av inresa som avses i artikel 3.1 c är fängelse i minst tre år.

Led d gäller brott som avses i artikel 3.1 d–g och i. Här är det fråga om transaktioner med en tredjestat, förbjuden handel, förbjuden finansiell verksamhet, förbjudet tillhandahållande av tjänster och överträdelse av tillståndsvillkor. För dessa brott ska det kunna bestämmas ett maximistraff på minst fem års fängelse, om dessa brott involverar varor, tjänster, transaktioner eller aktiviteter till ett värde av minst 100 000 euro.

I led e sägs att om sådan förbjuden handel eller annat utbyte som omfattas av artikel 3.1 e involverar produkter som ingår i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning eller produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilagorna I och IV till förordning (EU) 2021/821, ska maximistraffet vara minst fem års fängelse, oavsett de involverade produkternas värde.

Enligt artikel 5.4 ska tröskelvärdet på minst 100 000 euro kunna uppnås också genom en serie brott som omfattas av artikel 3.1 a, b och d–i, som är sammanhängande och av samma slag, om dessa brott begås av samma gärningsman. I direktivet definieras inte desto närmare vad som avses med brott som är sammanhängande och av samma slag, så det kan anses att det överläts åt den nationella lagstiftningen att precisera saken. I finsk lagstiftningen hänför sig saken till de allmänna lärorna om sammanträffande av brott.

Penningvärdena bestäms enligt artikel 5 den dag då brottet begicks.

Enligt artikel 5.5 ska fysiska personer som har begått de brott som avses i artiklarna 3 och 4 kunna bli föremål för kompletterande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder eller åtgärder. I leden a–e uppräknas olika typer av sådana kompletterande påföljder och åtgärder, men förteckningen har inte förpliktande form. Utifrån punktens ordalydelse kan det betraktas som tillräckligt att medlemsstaten med stöd av lag över huvud har möjlighet att påföra någon form av kompletterande påföljder eller åtgärder för de aktuella brotten.

I artikel 288 i EUF-fördraget sägs att med avseende på det resultat som ska nås förpliktar ett direktiv varje medlemsstat som det är riktat till, men låter de nationella myndigheterna välja formen och medlen för genomförandet. Det mål som ska nås med bestämmelserna i artikel 5.3 b, d och e är att respektive medlemsstats lagstiftning tillåter att de gärningar som avses i punkterna är belagda med ett maximistraff på minst fem års fängelse. På motsvarande sätt är det mål som ska nås med artikel 5.3 c att den gärning som avses där är belagd med ett

maximistraff på minst tre års fängelse. Däremot innehåller direktivet inga exakta förpliktelser i fråga om straffmätningen. I artikel 8 i direktivet nämns förpliktelser som gäller försvårande omständigheter som ska beaktas vid straffmätningen, men med stöd av bestämmelsen kan sådana omständigheters inverkan på straffet lämnas till domstolen för prövning från fall till fall. Sålunda är grunderna för straffmätningen beroende av det nationella rättssystemet. Det är klart att målet för bestämmelserna i de nämnda punkterna i artikel 5 är inte att fängelsestraff på fem eller tre år ska påföras för alla gärningar. Inte heller utvidgade brottsutredningsverktyg eller möjligheter till rättsligt samarbete kan anses vara något som ska uppnås med bestämmelsen, eftersom straffskalornas stränghet inte ska fastställas på dessa grunder utan utifrån gärningens allvarlighetsgrad i enlighet med proportionalitetsprincipen.

Med stöd av 46 kap. 1 § i strafflagen ska för regleringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Med stöd av 2 § i det kapitlet ska för grovt regleringsbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Ett brott betraktas som grovt, om vid brottet eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning, gärningen är ägnad att på något område eller i hela landet medföra avsevärd fara för befolkningens utkomst, samhällsekonomin eller landets ekonomiska försvarsberedskap, eller brottet begås särskilt planmässigt. I rättspraxis har de senaste åren som undre gräns för sådan avsevärd ekonomisk vinning eller värde som avses i skärpningsgrunderna för brott ansetts cirka 17 000 euro (t.ex. HD 2019:93). I ringa fall döms med stöd av 3 § i kapitlet till böter för lindrigt regleringsbrott.

Straffskalorna för regleringsbrott graderas således enligt hur allvarlig gärningen är i enlighet med det normala regleringssättet i strafflagen. Graderingen gör rättsskipningen tydligare och mer förutsägbar. Att de allvarligaste gärningssätten rubriceras som grova signalerar också att de är särskilt klandervärda. Också i rättssystem där det finns endast en straffskala för ett brott ställer exempelvis strafflagens allmänna bestämmelser, rättspraxis eller rättsprinciper villkor för straffmätningen. I förhållande till det resultat som ska uppnås genom direktivet saknar det betydelse om förutsättningarna för påförande av straff bestäms enligt graderingen av rekvisiten för penningtvättsbrott, rättspraxis, allmänna bestämmelser i strafflagen eller andra rättsliga förutsättningar. (på motsvarande sätt RP 183/2020 rd s. 22).

Till den del som de brott som avses i artikel 3 i direktivet är straffbara med stöd av finsk lagstiftning, kan de med stöd av bestämmelserna om regleringsbrott leda till fängelsestraff på högst fyra år. Detta maximistraff är möjligt också i betydligt större utsträckning än vad som förutsätts i artikel 5. Också det fängelsestraff på fyra månader som föreskrivs som minimistraff för grovt regleringsbrott går längre än minimiförpliktelsen enligt direktivet. Med beaktande av det som anförs ovan kan det anses att straffen för regleringsbrott uppfyller förpliktelserna i artikel 5.3 till den del som dessa inte förutsätter maximifängelsestraff på mer än fyra år. Till den del som förpliktelserna enligt artikel 5 förutsätter ett maximifängelsestraff på fem år uppfylls inte förpliktelserna med stöd av den nuvarande lagstiftningen. Lagstiftningen borde således ändras åtminstone till denna del så att för brotten kan dömas till fängelsestraff på högst fem år.

Artikel 5.5 förpliktar medlemsstaterna att se till att deras lagstiftning i förekommande fall möjliggör tilläggsåtgärder eller tilläggsåtgärder för dem som gjort sig skyldiga till penningtvättsbrott. I punkten nämns sådana exempel, men bestämmelsen överläter till medlemsstaterna att bestämma typen av tilläggsåtgärder eller tilläggsåtgärder och förutsättningarna för dem. Tilläggsåtgärderna eller åtgärderna för att uppfylla förpliktelserna i artikeln kan också vara av annat slag.

I 6 kap. 10 § i strafflagen föreskrivs om tilläggsåtgärder i samband med villkorligt fängelse. Enligt 1 mom. kan, om villkorligt fängelse inte kan anses vara ett tillräckligt straff för ett brott, dessutom böter dömas ut eller, om det villkorliga fängelsestraffet är åtta månader eller längre,

kan samhällstjänst i minst 14 och högst 120 timmar dömas ut. Enligt 2 mom. kan den som hade fyllt 21 år när han eller hon begick brottet dömas till villkorligt fängelse förenat med en övervakning under ett år och tre månader. Enligt 3 mom. kan som tilläggsåtgärd samtidigt dömas ut böter och i 2 eller 3 mom. avsedd övervakning om detta ska anses motiverat för att främja gärningsmannens anpassning i samhället eller för att förhindra återfall i brott.

Med stöd av 3 § i lagen om näringsförbud (1059/1985) kan näringsförbud meddelas en person som vid drivandet av rörelse av någon annan orsak än betalningsoförmåga väsentligen har åsidosatt de lagstadgade skyldigheter som hänför sig därtill, eller om denne vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa och dennes verksamhet som helhet bedömd ska anses skadlig för borgenärer, avtalsparter, den offentliga ekonomin eller en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. Enligt 2 § i lagen om näringsförbud får näringsförbud meddelas en enskild näringsidkare som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen, en bolagsman i ett öppet bolag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag och en personmedlem i en europeisk intressegruppering, samt den som är styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett samfund eller i annan därmed jämförbar ställning samt den som faktiskt leder ett samfund eller en stiftelse eller en utländsk filial som sköter dess förvaltning. I 16 kap. 11 § i strafflagen föreskrivs om brott mot näringsförbud.

Enligt 2 § i lagen om brottsofferavgift (669/2015) är den som döms till straff för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse, skyldig att betala brottsofferavgift. En förutsättning för betalningsskyldighet är inte att det finns en målsägande i fallet. Således är också de som gjort sig skyldiga till annat än lindrigt regleringsbrott tvungna att betala brottsofferavgiften. Brottsofferavgiften är 80 euro för den som gjort sig skyldig till dessa brott (3 § 2 mom.).

I 2 kap. 14 a § i strafflagen föreskrivs det att den som döms till straff för landsförräderibrott eller högförräderibrott eller till fängelse i minst två år för något annat brott ska dömas att förlora sin militära grad, om inte påföljden med hänsyn till brottets art, de omständigheter som har lett till och framgår av brottet samt de övriga konsekvenserna för gärningsmannen av förlust av den militära graden bör anses vara oskälig.

Den som gjort sig skyldig till regleringsbrott kan med stöd av lag påföras också andra påföljder. En dom för regleringsbrott kan exempelvis vara ett hinder för att erhålla tillstånd för affärsverksamhet eller yrkesutövning eller en grund för att förlora tillståndet.

Skyldigheterna i artikel 5.5 i artikeln uppfylls med stöd av ovannämnda bestämmelser. Punkten föranleder således ingen ändring av lagstiftningen.

Artikel 6. Juridiska personers ansvar. Artikeln förpliktar medlemsstaterna att hålla juridiska personer ansvariga för brott enligt direktivet. Bestämmelsen motsvarar de förpliktelser avseende grunderna för juridiska personers straffansvar som fastställts i tidigare rättsakter som antagits med stöd av artikel 83 i EUF-fördraget. Det har ansetts att dessa förpliktelser uppfylls med stöd av finsk lagstiftning (t.ex. RP 183/2020 rd s. 26).

Enligt artikel 6.1 ska medlemsstaterna säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för sådana brott som avses i artiklarna 3 och 4 och som begåtts till förmån för dessa juridiska personer av en person som agerat antingen enskilt eller som en del av den berörda juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personen grundad på a) behörighet att företräda den juridiska personen, b) befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller c) befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

Enligt artikel 6.2 ska medlemsstaterna dessutom vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga när brister i den övervakning eller kontroll som ska utföras av en person som avses i punkt 1 i denna artikel har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till förmån för denna begå ett brott som avses i artiklarna 3.1, 3.5 och 4.

I artikel 6.3 konstateras det att juridiska personers ansvar enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte utesluta straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som begår, anstiftar eller är medhjälpare till de brott som avses i artiklarna 3.1, 3.5 och 4.

Bestämmelser om straffansvar för juridiska personer finns i 9 kap. i strafflagen. Enligt 1 § i det kapitlet ska för brott som har begåtts i ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons verksamhet på yrkande av åklagaren dömas till samfundsbot, om en sådan påföljd föreskrivs för brottet i denna lag. På regleringsbrott och grovt regleringsbrott tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer. Artikelns förutsätter således inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 7. Påföljder och sanktioner för juridiska personer. Enligt artikel 7.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en juridisk person som har hållits ansvarig enligt artikel 6 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder, sanktioner eller åtgärder, som ska inbegripa straffrättsliga eller icke-straffrättsliga böter eller sanktionsavgifter och får inbegripa andra straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder, sanktioner eller åtgärder. Artikelns innehåller en exempelförteckning över de sistnämnda påföljderna och åtgärderna. Dessa är åtminstone som straffrättsliga påföljder främmande för det finländska rättssystemet. Enligt artikelns ordalydelse är det dock inte förpliktande att föreskriva om annat än böter, så punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 7.2 innehåller bestämmelser om hur maximibeloppet av böter för juridiska personer bestäms. Bestämmelsen avviker från de tidigare direktiv som antagits med stöd av artikel 83 i EUF-fördraget och som inte har innehållit förpliktande bestämmelser om hur böternas storlek ska bestämmas. Enligt punkten ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att maximinivån för sådana böter eller sanktionsavgifter är, för de brott som omfattas av artikel 3.1 h iii och iv minst 1 procent av den juridiska personens totala globala omsättning, antingen under det räkenskapsår som föregår det räkenskapsår då brottet begicks eller under det räkenskapsår som föregår beslutet att ålägga böter eller sanktionsavgifter, eller ett belopp motsvarande 8 000 000 euro. I fråga om de brott som omfattas av artikel 3.1 a–g, h i och ii samt i är maximinivån för böter på motsvarande sätt antingen 5 procent av den juridiska personens totala globala omsättning eller ett belopp motsvarande 40 000 000 euro. Bestämmelsen överlåter således till medlemsstaternas prövning huruvida maximinivån för böter bestäms som en procentandel av den juridiska personens omsättning eller minst som de absoluta maximibelopp som nämns i bestämmelsen.

Enligt punkten får medlemsstaterna dessutom fastställa regler för fall där det inte är möjligt att fastställa bötes- eller sanktionsavgiftsbeloppet på grundval av den juridiska personens totala globala omsättning under det räkenskapsår som föregår det räkenskapsår då brottet begicks eller under det räkenskapsår som föregår beslutet att ålägga böter eller sanktionsavgifter.

Enligt 9 kap. 5 § i strafflagen döms samfundsbot ut till ett belopp av minst 850 och högst 850 000 euro. Detta avviker avsevärt från båda alternativa sätten enligt artikel 7.2 i direktivet att bestämma maximibeloppet av de böter som påförs juridiska personer. I lagen föreskrivs inte

heller om någon annan typ av böter för juridiska personer för de brott som avses i direktivet. Lagstiftningen måste därför ändras.

Artikel 7.2 förutsätter också att en juridisk person som hållits ansvarig enligt artikel 6 för de brott som avses i artikel 3.1 kan bli föremål för böter eller administrativa sanktionsavgifter, vars belopp ska stå i proportion till gärningens allvar och till den berörda juridiska personens individuella, ekonomiska och andra förhållanden.

I 9 kap. 6 § föreskrivs det om grunder för fastställande av samfundsbot. Enligt paragrafens 1 mom. fastställs storleken av en samfundsbot enligt arten och omfattningen av den juridiska personens underlåtelse eller ledningens andel, om vilka det föreskrivs i 2 §, samt enligt den juridiska personens ekonomiska ställning. Enligt 9 kap. 6 § 2 mom. i strafflagen beaktas vid bedömningen av betydelsen av underlåtelser och ledningens andel brottets art och svårhet, den brottsliga verksamhetens omfattning, gärningsmannens ställning i den juridiska personens organ, i vilken mån åsidosättandet av den juridiska personens skyldigheter utvisar likgiltighet för stadganden i lag eller myndigheternas bestämmelser, samt övriga i lag stadgade straffmättningsgrunder. Enligt 9 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen beaktas vid bedömningen av den juridiska personens ekonomiska ställning dess storlek och soliditet, verksamhetens ekonomiska resultat samt övriga omständigheter som väsentligt påverkar bedömningen av den juridiska personens ekonomi. Lagstiftningen uppfyller den sistnämnda förpliktelsen i artikel 7.2.

Artikel 8. Försvårande omständigheter. Enligt artikeln ska som försvårande omständigheter vid sanktionsbrott enligt artikel 3 samt medhjälp, försök och anstiftan enligt artikel 4 kunna betraktas en eller flera av följande omständigheter, i enlighet med relevant nationell rätt: a) Brottet begicks inom ramen för en kriminell organisation enligt definitionen i rambeslut 2008/841/RIF. b) Brottet begicks genom att gärningsmannen använde falska eller förfälskade handlingar. c) Brottet begicks av en professionell tjänsteleverantör i strid med dennes yrkesmässiga skyldigheter. d) Brottet begicks av en offentlig tjänsteman i dennes tjänsteutövning eller av en annan person som utför en offentlig tjänst. e) Brottet genererade eller förväntades generera betydande ekonomiska fördelar, eller ledde till undvikande av betydande utgifter, direkt eller indirekt, i den mån sådana fördelar eller utgifter kan fastställas. f) Gärningsmannen har förstört bevismaterial eller skrämt vittnen eller klagande. g) Den fysiska eller juridiska personen har tidigare genom en dom som fått laga kraft dömts för brott som omfattas av artiklarna 3 och 4.

I skäl 27 i direktivets ingress preciseras förpliktelserna i artikeln bl.a. som följer:

“... Begreppet försvårande omständigheter bör förstås antingen som sakförhållanden som gör det möjligt för den nationella domaren eller domstolen att utdöma strängare straff för samma brott än vad som normalt utdöms när dessa sakförhållanden inte föreligger, eller som en möjlighet att behandla flera brott kumulativt för att höja påföljdsnivån.

...

Medlemsstaterna bör säkerställa att minst en av dessa försvårande omständigheter fastställs som en möjlig försvårande omständighet i enlighet med tillämpliga regler inom deras rättssystem avseende försvårande omständigheter. Det bör under alla omständigheter ankomma på domaren eller domstolen att avgöra om påföljden ska skäppas, med beaktande av alla omständigheter i det enskilda fallet.”

Bestämmelsen kan anses förplikta medlemsstaterna till att deras lagstiftning innehåller bestämmelser om åtminstone en av de försvårande omständigheter som nämns i leden a–g så att domstolen kan enligt prövning tillämpa den som en straffskärpande omständighet. Förpliktelsen i bestämmelsen kan också anses uppfyllas genom att någon av de omständigheter som nämns där i sak leder till ett strängare straff t.ex. därför att personen då döms för flera brott eller för den grova gärningsformen av brottet. Bestämmelsen motsvarar till sin grundläggande karaktär sådana tidigare bestämmelser om försvårande omständigheter i straffrättsliga direktiv som inte har ansetts kräva ändringar i lagstiftningen (t.ex. RP 183/2020 rd s. 24–26). Även förpliktelserna i artikel 8 i detta direktiv kan anses uppfyllas genom den nuvarande lagstiftningen, eftersom lagen innehåller flera bestämmelser med stöd av vilka domstolen kan bestämma om strängare straff på grund av de omständigheter som avses i artikeln.

Enligt artikel 1.1 i rådets rambeslut 2008/841/RIF om bekämpande av organiserad brottslighet, som avses i artikel 8.1 a, avses med kriminell organisation en strukturerad sammanslutning, som har inrättats under en tid, av mer än två personer som handlar i samförstånd för att begå brott som bestraffas med frihetsberövande eller en frihetsberövande säkerhetsåtgärd på maximalt minst fyra år eller en strängare sanktion, för att direkt eller indirekt erhålla ekonomiska eller materiella fördelar. I 6 kap. 5 § 1 mom. i strafflagen nämns som en straffskärpningsgrund bl.a. att ett brott begås som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet. I 2 mom. sägs att med organiserad kriminell sammanslutning avses en strukturerad sammanslutning, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller brott som avses i 11 kap. 10 § eller 15 kap. 9 §. Bestämmelserna i strafflagen motsvarar förpliktelserna i rambeslut 2008/841/RIF (RP 263/2014, rd s. 4–5). Den skärpningsgrund som gäller organiserade kriminella sammanslutningar enligt 6 kap. 5 § i strafflagen är tillämplig på alla brott och därmed också på de brott som avses i artiklarna 3 och 5 i direktivet och på det sätt som förutsätts i direktivet.

Användning av falska eller förfalskade handlingar enligt led b kan vara straffbart med stöd av 33 kap. 1–3 § i strafflagen som förfalskningsbrott utöver sanktionsbrott. Detta leder till strängare straff med stöd av bestämmelserna i 7 kap. i strafflagen.

Strafflagen verkar inte innehålla någon skärpningsgrund eller särskild straffbestämmelse som motsvarar den omständighet som avses i led c. Enligt den allmänna principen för straffmätning i 6 kap. 4 § i strafflagen ska straffet mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. I bestämmelsen preciseras de omständigheter som ska uppmärksammas vid fastställandet av ett rättvist förhållande mellan brottet och straffet. Bedömningen av ett brotts skadlighet och farlighet ska relatera till brottsbeskrivningen. Det är fråga om att bedöma de rekvisitsenliga följderna. Här utgås från bestämmelsens skyddsobjekt och de avsikter som ligger bakom bestämmelsen (RP 44/2002 rd). Den omständigheten att brottet har begåtts av en professionell tjänsteleverantör enligt led c i strid med dennes yrkesmässiga skyldigheter bidrar till att öka gärningsmannens skuld. Därför ska begående av brott i en sådan persons ställning betraktas som en omständighet som talar för en straffskärpning och som ska beaktas vid straffmätningen utifrån den allmänna principen om straffmätning i 6 kap. 4 § i strafflagen. I rättspraxis har på motsvarande t.ex. det faktum att den som gjort sig skyldig till ett brott har varit ombud för penningförmedlingsföretag resulterat i att penningtvätt bedömts som grov som helhet betraktad (HD 21.6.2018 liggare 1318/2018, punkt 29).

På de grunder som anförs ovan finns det inte skäl att avvika från den nuvarande systematiken i strafflagen genom att föreskriva att brott som begås av en professionell tjänsteleverantör i strid med dennes yrkesmässiga skyldigheter utgör en separat skärpningsgrund. Den omständigheten

utgör redan nu med stöd av de mer allmänna lagbestämmelserna en grund som domstolen kan beakta som en försvårande omständighet när den på det sätt som förutsätts i direktivet mäter ut straffet för gärningen. En sådan omständighet innebär dessutom i typiska fall att gärningen är planmässig eller gäller egendom av betydande värde, varvid rekvisitet för grovt sanktionsbrott kan uppfyllas, vilket skärper straffet på det sätt som avses i artikeln.

Att brottet begåtts av en offentlig tjänsteman i dennes tjänsteutövning eller av en annan person som utför en offentlig tjänst på det sätt som avses i led d kan vara separat straffbart med stöd av bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen.

Omständigheten som gäller betydande ekonomiska fördelar i led e kan leda till strängare straff på den grunden att till skärpningsgrunderna för grovt regleringsbrott hör strävan efter avsevärd ekonomisk vinning. I denna proposition föreslås att motsvarande skärpningsgrunder även i fortsättningen ska gälla brott som innebär överträdelse av sanktioner.

Förstörande av bevismaterial eller skrämmande av vittnen eller klagande enligt led f kan vara separat straffbart med stöd av 15 kap. 7–8 § i strafflagen om bevisförvanskning, 9 § i det kapitlet om övergrepp i rättsak eller 11 § i det kapitlet om skyddande av brottsling.

Gärningsmannens tidigare motsvarande brottslighet enligt led g är med stöd av 6 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen en skärpningsgrund för straff, om förhållandet mellan den tidigare brottsligheten och det nya brottet visar att gärningsmannen, med anledning av att brotten är likartade eller annars, är uppenbart likgiltig för förbud och påbud i lag.

Med stöd av vad som anförts ovan kan det anses att artikeln inte ger anledning att ändra lagstiftningen.

Artikel 9. *Förmildrande omständigheter.* Artikeln förpliktar medlemsstaterna att, med avseende på de relevanta brott som avses i artiklarna 3 och 4, vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en eller flera av följande omständigheter, i enlighet med nationell rätt, kan ses som en förmildrande omständighet:

- a) Gärningsmannen förser de behöriga myndigheterna med information som de annars inte skulle ha kunnat få tillgång till, och hjälper dem därigenom att identifiera eller lagföra övriga gärningsmän.
- b) Gärningsmannen förser de behöriga myndigheterna med information som de annars inte skulle ha kunnat få tillgång till, och hjälper dem därigenom att hitta bevis.

I skäl 28 i direktivets ingress preciseras förpliktelseernas i artikeln bl.a. som följer:

”Medlemsstaterna bör, i enlighet med nationell rätt, säkerställa att minst ett av följande kan betraktas som förmildrande omständigheter... Vid bedömningen av förmildrande omständigheter bör det ankomma på domaren eller domstolen att avgöra om påföljden ska mildras, med beaktande av de specifika omständigheterna i varje enskilt fall. ...”

På motsvarande sätt som i fråga om försvårande omständigheter i artikel 8, tyder även ordalydelsen i artikeln om förmildrande omständigheter på att åtminstone en omständighet, dvs. led a eller b, måste genomföras nationellt.

När det gäller led a kan det konstateras att det finländska rättssystemet inte innehåller något renodlat så kallat kronvitnesssystem, dvs. man kan inte få det egna straffet sänkt endast genom att hjälpa till att få andra personer ställda till straffrättsligt ansvar. Därför motsvarar lagstiftningen inte helt led a. Att lagstifta om ett sådant system skulle innebära en sådan grundläggande och principiell ändring av vårt rättssystem vars verkningar skulle vara betydligt mer omfattande än vad som eftersträvas genom direktivet. En sådan ändring bör undvikas vid genomförandet av ett direktiv som gäller en typ av brott (LaUU 34/2022 rd, s. 6).

I vår lagstiftning finns däremot bestämmelser som motsvarar målen i led b. Med stöd av 6 kap. 6 § 3 punkten i strafflagen är en strafflindningsgrund att gärningsmannen har strävat efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott eller har strävat efter att främja utredningen av brottet. Enligt 8 a § i det kapitlet bestäms straffet dessutom med iakttagande av en lindrigare straffskala, om gärningsmannen har medverkat till utredningen av sitt brott på det sätt som föreskrivs i 1 kap. 10 och 10 a § och 5 b kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) samt i 3 kap. 10 a § i förundersökningslagen (805/2011). De ovannämnda bestämmelserna kan anses uppfylla det som krävs i led b i artikeln. Eftersom detta räcker till för att genomföra artikeln, ger artikeln ingen anledning att ändra lagstiftningen.

Artikel 10. Frysning och förverkande. Enligt artikel 10.1 i direktivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt att frysa och förverka hjälpmedel vid och vinning av de brott som avses i artiklarna 3 och 4. Enligt artikeln ska detta ske i enlighet med direktiv 2014/42/EU om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (det s.k. konfiskationsdirektivet).

Bestämmelser om förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen och frysning enligt direktivet motsvaras av bestämmelserna om kvarstad i 6 kap. i tvångsmedelslagen och om beslag i 7 kap. i den lagen. De lagstiftningsändringar som förutsätts av konfiskationsdirektivet 2014/42/EU, som det hänvisas till i artikeln, trädde i kraft i början av september 2016 (RP 4/2016 rd). I samband med genomförandet av konfiskationsdirektivet ändrades 10 kap. i strafflagen samt 6 och 7 kap. i tvångsmedelslagen om kvarstad och beslag samt kopiering av handlingar (lagen om ändring av 19 kap. i strafflagen (356/2016) samt lagen om ändring av 6 och 7 kap. i tvångsmedelslagen (357/2016)).

I 10 kap. 2 § i strafflagen föreskrivs om förverkande av vinning och enligt 2 § 1 mom. ska ekonomisk vinning av ett brott dömas förverkad till staten. Med ekonomisk vinning av ett brott avses 1) egendom som härrör direkt från brottet, 2) egendom som kommit i stället för egendom enligt 1 punkten, 3) avkastning på egendom enligt 1 och 2 punkten, 4) värde av egendom och avkastning enligt 1–3 punkten, 5) värde av inbesparing som härrör från brottet. Bestämmelser om förverkande av hjälpmedel vid brott finns i 10 kap. 4 § i strafflagen. Med stöd av den bestämmelsen ska bl.a. skjut- och eggvapen samt egendom vars innehav är straffbart som använts för begående av brott dömas förverkade till staten. Dessutom kan bl.a. föremål och egendom som har använts vid begäendet av ett uppsåtligt brott dömas förverkade. Med stöd av paragrafen ska vid prövningen av om det är nödvändigt att döma föremål eller egendom förverkade särskild uppmärksamhet fästas vid förebyggandet av nya brott.

Bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen uppfyller på det sätt som konstateras ovan förpliktelseerna i konfiskationsdirektivet 2014/42/EU. Eftersom denna lagstiftningen i princip gäller alla brott, uppfyller lagstiftningen också förpliktelseerna i artikel 10.1 i det direktiv som genomförs nu. Artikel 10.1 förutsätter således inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt artikel 10.2 i direktivet ska medlemsstaterna också vidta nödvändiga åtgärder för att möjliggöra frysning och förverkande av penningmedel eller ekonomiska resurser som är

föremål för unionens restriktiva åtgärder i strid med vilka den angivna fysiska personen eller företrädaren för en angiven enhet eller ett angivet organ begår eller medverkar till ett brott som omfattas av artikel 3.1 h i eller ii. Medlemsstaterna ska även i detta sammanhang iakttä konfliktskadeprincipen i direktivet 2014/42/EU.

Enligt punktens ordalydelse gäller förpliktelsen endast två typer av brott, där det är fråga om kringgående av sanktioner: döljande av egendom som är föremål för sanktioner och tillhandahållande av falska uppgifter om ägaren eller förmånstagaren. Dessutom gäller förpliktelsen endast sådana fall där en angiven fysisk person eller en företrädare för en angiven enhet eller ett angivet organ begår eller medverkar till brottet. Enligt punkten ska frysning eller förverkandepåföljd vara möjlig med stöd av lagstiftning, men direktivet förpliktar inte till att de ska tillämpas i samtliga fall, så tillämpningen av dessa åtgärder kan i den nationella lagstiftningen överlämnas till prövning från fall till fall. Angående tillämpningen av direktiv 2014/42/EU, som det hänvisas till i punkten, kan också konstateras att i det direktivet ingår bestämmelser om rättigheterna för tredje man som handlar i god tro (artikel 6.1). Också i skäl 29 i direktivets ingress, som hänför sig till artikel 10.2, fastställs att rättigheterna för tredje man som handlar i god tro bör inte påverkas.

Varken sanktionsstraffdirektivet eller direktiv 2014/42/EU innehåller desto vidare prövningskriterier i anslutning till artikel 10.2 beträffande i vilka fall och i hur stor utsträckning egendom som är föremål för brott kan dömas förverkad. Enligt artikel 49.3 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna bör straffets stränghet inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen. Med stöd av detta kan man anse att det inte är obligatoriskt att bestämma om en förverkandepåföljd för egendom som blir orimligt sträng som straff eller leder till ett sådant vid sidan av andra påföljder. I det finländska rättssystemet är förverkandepåföljd inte ett straff utan en säkringsåtgärd vars syfte är att förebygga brott eller förhindra vinning av brott (RP 4/2016 rd s. 3).

Enligt systematiken i 10 kap. i strafflagen kan penningmedel, som omfattas av sanktioner och i anknytning till vilka en angiven person begår ett brott som gäller kringgående av restriktiva åtgärder, bedömas snarare som föremålet för brott än egentlig vinning av brott. I sådana situationer skulle man kunna tillämpa 10 kap. 5 § 2 mom. 3 punkten i strafflagen, enligt vilken föremål och egendom som har framställts, tillverkats eller fåtts till stånd genom ett brott eller som har varit föremål för ett brott kan dömas förverkade antingen helt eller delvis, om förverkandepåföljden är nödvändig för att syftet med bestämmelser om reglering eller om import eller export ska kunna uppnås. Detta hänvisar till brott som regleras i 46 kap. i strafflagen (RP 80/2000 rd s. 30). Eftersom restriktiva åtgärder och sanktioner hänförs till bestämmelserna om reglering, omfattar den allmänna ordalydelsen i 3 punkten även en förverkandepåföljd för att uppnå ett sådant syfte (se RP 66/1988 rd. s. 163–164). Punkten är således tillämplig även på egendom som är föremål för brott avseende kringgående av sanktioner enligt artikel 10.2. I propositionen föreslås det att i 46 kap. separeras i fortsättningen straffbestämmelserna om sanktionsbrott från regleringsbrott till särskilda bestämmelser i 46 kap. i strafflagen. Trots denna ändring av kapitlets uppbyggnad är restriktiva åtgärder och sanktioner fortfarande bestämmelser om reglering, så 10 kap. 5 § 2 mom. 3 punkten i är tillämplig också på de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott, och avsikten är inte att avvika från detta i propositionen.

I 10 kap. 5 § 2 mom. i strafflagen är det fråga om en förverkandepåföljd som är beroende av prövning. Med stöd av 6 § i det kapitlet döms inte föremål och annan egendom som avses i 5 § och som helt eller delvis tillhör någon annan än gärningsmannen, en medverkande eller den på vars vägnar eller med vars samtycke brottet har begåtts, förverkade. Föremål och egendom ska dömas förverkade oberoende av äganderätten, om även ägaren skulle göra sig skyldig till ett brott genom att inneha dem. Med stöd av 10 kap. 10 § i strafflagen kan man låta bli att döma ut

en förverkandepåföljd helt eller delvis av skälighetsorsaker. Bestämmelser om skydd för tredje man som handlat i god tro finns i 10 kap. 2 § 4 mom. i strafflagen.

De bestämmelser som det hänvisas till ovan kan anses uppfylla förpliktelserna i artikel 10.2 i direktivet. Artikel 10.2 förutsätter således inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 11. Preskriptionstider. Enligt artikel 11.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att föreskriva en preskriptionstid som möjliggör utredning, åtal, rättegång och avgörande i fråga om de brott som avses i artiklarna 3 och 4 under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att brotten begicks, så att dessa brott kan hanteras på ett effektivt sätt. I artikel 11.2 preciseras detta krav så att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att möjliggöra utredning, åtal, rättegång och avgörande inom minst fem år från det att brottet begicks i fråga om brott som avses i artiklarna 3 och 4 och som är belagda med ett maximistraff på minst fem års fängelse.

Bestämmelser om preskriptionstider för brott finns i 8 kap. i strafflagen. I 8 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten i strafflagen sägs att åtalsrätten preskriberas, om åtal inte har väckts inom tio år, om det strängaste straffet är fängelse i över två och högst åtta år. Enligt 3 mom. avses med strängaste straff det straff som i den på gärningen tillämpliga straffbestämmelsen är angivet som maximistraff.

Enligt 8 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen räknas de preskriptionstider som anges i 1 § från den dag då brottet begicks. Om det i brottsrekvisiten föreskrivs att underlåtenhet är straffbart, börjar preskriptionstiden för åtalsrätten löpa den dag då den underlåtna handlingen senast borde ha utförts. Om det i brottsrekvisiten förutsätts att en viss verkan av handlingen har inträtt, räknas tiden från den dag då denna verkan inträdde. I 2 mom. sägs att om den brottsliga gärningen omfattar upprätthållande av ett lagstridigt tillstånd, börjar preskriptionstiden för åtalsrätten löpa först från det att detta tillstånd har upphört. Enligt 3 mom. börjar preskriptionstiden för åtalsrätten för delaktighet i brott löpa samma dag som preskriptionstiden för åtalsrätten för huvudgärningen.

Med stöd av 8 kap. 6 § 2 mom. 2 punkten i strafflagen får straff inte dömas ut, när det från den i 2 § avsedda dagen har förflutit tjugo år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i över två och högst åtta år.

Eftersom artikel 11.2 i direktivet på det sätt som beskrivs ovan förutsätter att utredning, åtal, rättegång och avgörande i fråga om brott som är belagda med ett maximistraff på minst fem års fängelse ska vara möjligt inom minst fem år från det att brottet begicks, och enligt strafflagen är preskriptionstiden för åtalsrätten för sådana brott tio år från tidpunkten för gärningen och det är möjligt att döma ut straff under 20 år från det att brottet begicks, uppfylls denna förpliktelse i direktivet klart och förutsätter således inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt artikel 11.3 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att följande påföljder för ett brott som avses i artiklarna 3 och 4 ska kunna verkställas inom fem år från dagen för den slutliga fällande domen: a) Fängelsestraff på mer än ett år, eller b) fängelsestraff för brott som är belagda med ett maximistraff på fängelse i minst fem år.

I Finland är tidpunkten då verkställigheten av fängelsestraff förfaller bunden till straffets längd. Med stöd av 8 kap. 10 § 2 mom., i strafflagen förfaller ett fängelsestraff på viss tid, med de undantag som innebär att fängelsestraff på viss tid som döms ut för vissa allvarliga brott som nämns i 1 mom. inte förfaller, om inte verkställigheten av straffet, räknat från den dag då lagkraftvunna domen gavs, har börjat inom 1) tjugo år, om straffet är över åtta år, 2) femton år, om straffet är över fyra och högst åtta år, 3) tio år, om straffet är över ett och högst fyra år,

och 4) fem år, om straffet är högst ett år. Eftersom fängelsestraff på viss tid enligt 8 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen beroende på straffets längd förfaller tidigast inom fem år, uppfylls kravet enligt alternativet i artikel 11.3 b i direktivet, och artikel 11.3 förutsätter således inga ändringar i lagstiftningen.

I artikel 11.4 i direktivet sägs att genom undantag från punkterna 2 och 3 får medlemsstaterna fastställa en preskriptionstid som är kortare än fem år, men inte kortare än tre år, förutsatt att preskriptionstiden kan avbrytas. Så som konstateras ovan uppfyller lagstiftningen i Finland förpliktelserna enligt artikel 11.2 och 11.3 och därför behövs inte undantag i enlighet med artikel 11.4.

Sammanfattningsvis kan konstateras att artikel 12 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 12. Behörighet. Med stöd av artikel 12.1 ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som avses i direktivet, om brottet begicks helt eller delvis inom dess territorium, brottet begicks ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i den berörda medlemsstaten eller som för dess flagg, eller gärningsmannen är medborgare i den medlemsstaten.

Med stöd av 1 kap. 1 § i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland. Paragrafen uppfyller förpliktelsen i artikel 12.1 a.

Med stöd av 2 § 1 mom. i det kapitlet tillämpas finsk lag på brott som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg tillämpas, om brottet har begåtts 1) när fartyget befann sig på öppna havet eller inom ett område som inte tillhör någon stat eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, eller 2) när fartyget befann sig inom en främmande stats område, eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, och brottet har förövats av fartygets befälhavare eller en medlem av besättningen eller en passagerare eller någon som annars har medföljt fartyget. Enligt 2 mom. tillämpas finsk lag även på brott som befälhavaren för eller en medlem av besättningen ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg förövat utanför Finland, om gärningsmannen genom sin gärning brutit mot en särskild skyldighet som enligt lag åvilar honom i egenskap av befälhavare eller medlem av besättningen. Paragrafen omfattar brott som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg när de har begåtts utanför finskt territorium och täcker således förpliktelsen enligt artikel 12.1 b.

Med stöd av 6 § i det kapitlet tillämpas finsk lag på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. Har brottet förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, är en förutsättning för straffbarheten att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. Som finsk medborgare anses den som vid gärningstidpunkten eller när rättegången inleds är finsk medborgare. Enligt 3 mom. jämställs med finsk medborgare den som vid gärningstidpunkten eller när rättegången inleds är varaktigt bosatt i Finland, samt den som påträffas i Finland och som när rättegången inleds är medborgare eller varaktigt bosatt i Danmark, Island, Norge eller Sverige. Paragrafen uppfyller i sig förpliktelsen i artikel 12.1 c att utsträcka behörigheten till brott som begåtts av medlemsstatens egna medborgare.

I 11 § 1 mom. i det kapitlet föreskrivs om det s.k. kravet på dubbel straffbarhet i fall där ett brott har begåtts inom en främmande stats område. Enligt momentet kan finsk lag tillämpas med stöd av 5, 6 och 8 § endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. För brottet får härvid inte i Finland dömas ut en påföljd som är strängare än den som stadgas för brottet enligt lagen på gärningsorten. I 2 mom. föreskrivs om undantag från kravet på dubbel straffbarhet i

fråga om vissa brott när brottet har begåtts av en finsk medborgare eller en därmed jämförbar person. Till dessa brott hör inte de brott som regleras i 46 kap. i strafflagen.

Undantaget från kravet på dubbel straffbarhet betyder att Finland kan döma till straff för ett brott som har begåtts i en främmande stat och som inte är straffbart enligt lagen på gärningsorten. Undantaget har därför också en internationell dimension. Direktivet innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse som förpliktar till undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Inte heller EU:s sanktionsförordningar innehåller några uttryckliga bestämmelser om undantag från kravet på dubbel straffbarhet, men i dem föreskrivs noggrannare än i direktivet att de tillämpas på varje person inom och utanför unionens territorium som är medborgare i en medlemsstat, (t.ex. artikel 13 c i förordning (EU) 833/2014 och artikel 17 c i förordning (EU) 269/2014). Sådana bestämmelser kan anses innebära att för överträdelse av bestämmelserna i EU:s sanktionsförordningar ska det föreskrivas om de påföljder som förutsätts i dessa förordningar även i sådana fall där en medborgare i en medlemsstat bryter mot bestämmelserna någon annanstans än i en sådan stat enligt vars lag gärningen är straffbar.

Undantag från kravet på dubbel straffbarhet kan även i övrigt anses vara av stor betydelse när det gäller brott som innebär överträdelse av sanktioner. I annat fall skulle det inte kunna dömas till straff i Finland t.ex. för en överträdelse av en sanktion som begåtts av en finsk medborgare i den stat som är föremål för sanktionerna eller i en stat som inte iakttar sanktionerna.

På grund av vad som anförts ovan kan det anses motiverat att vid genomförandet av direktivet göra undantag från kravet på dubbel straffbarhet åtminstone i fråga om andra än de ringaste brotten enligt artikel 3 i direktivet.

Med stöd av artikel 12.2 ska en medlemsstat underrätta kommissionen om den beslutar att utvidga sin behörighet till brott som avses i direktivet och som har begåtts utanför dess territorium om a) gärningsmannen har sin hemvist på dess territorium, b) gärningsmannen är en offentlig tjänsteman i medlemsstaten och agerar inom ramen för sin tjänsteutövning, c) brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad på dess territorium, eller d) brottet har begåtts till förmån för en juridisk person i samband med verksamhet som helt eller delvis bedrivs på dess territorium. Punkten förpliktar inte till att föreskriva om sådan behörighet som avses där utan endast att underrätta kommissionen om medlemsstaten har bestämmelser om en sådan behörighetsgrund. Såsom konstaterats ovan kan finsk lag med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen tillämpas på brott som begåtts av en sådan person som när rättegången inleds är varaktigt bosatt i Finland. Detta motsvarar behörighetsgrunden i artikel 12.2 a. Strafflagens 1 kap. innehåller inga bestämmelser som motsvarar de andra behörighetsgrunderna i artikel 12.2.

Artikel 12.3 gäller förfarandet för att lösa behörighetskonflikter. Motsvarande bestämmelse finns i vissa tidigare EU-rättsakter om straffrätt. I artikeln sägs att om ett brott som avses i artiklarna 3 och 4 omfattas av mer än en medlemsstats behörighet ska dessa medlemsstater samarbeta för att fastställa vilken medlemsstat som ska handlägga det straffrättsliga förfarandet. Enligt punkten ska hänsyn tas till följande faktorer: inom vilken medlemsstats territorium brottet begicks, gärningsmannens nationalitet eller hemvist, offrets eller offrens ursprungsland samt det territorium inom vilket gärningsmannen påträffades. Ärendet ska, om så är lämpligt och i enlighet med artikel 12 i rambeslut 2009/948/RIF, hänskjutas till Eurojust. Det rambeslut som det hänvisas till gäller förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden. Rambeslutet har genomförts genom lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (295/2012). Lagen uppfyller förpliktelseerna enligt artikel 12.3.

Enligt artikel 12.4 ska medlemsstaterna i de fall som avses i punkt 1 c vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att utövandet av deras behörighet inte omfattas av villkoret att åtal kan väckas endast efter en anmälan från den stat där brottet begicks. Strafflagens 1 kap. innehåller inte något sådant villkor så punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 13. Utredningsverktyg. Enligt artikeln ska medlemsstaterna ha effektiva och proportionella utredningsverktyg tillgängliga för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3 och 4 och dessa verktyg ska där så är lämpligt inbegripa särskilda utredningsverktyg, som de som används för att bekämpa organiserad brottslighet eller andra fall rörande allvarliga brott.

Artikel 3 i direktivet gäller brott som innebär överträdelse av unionens restriktiva åtgärder (sanktioner) och artikel 4 gäller anstiftan, medhjälp och försök till gärningar enligt artikel 3. Beträffande anstiftan och medhjälp gäller kriminaliseringsskyldigheten alla gärningar enligt artikel 3 och beträffande försök en del av gärningarna enligt artikel 3.

I skäl 32 i direktivets ingress konstateras i fråga om de utredningsverktyg som finns tillgängliga för att bekämpa organiserad brottslighet eller andra allvarliga brott att de ska finnas tillgängliga ”om och i den mån användningen av dessa verktyg är lämplig och står i proportion till arten av och allvaret i brotten”. I skälet konstateras också att sådana verktyg kan omfatta t.ex. avlyssning, dold övervakning, inklusive elektronisk övervakning, kontrollerade leveranser, övervakning av bankkonton och andra finansiella utredningsverktyg.

Bestämmelser om tvångsmedel som används för utredning av brott finns i tvångsmedelslagen (806/2011). En allmän förutsättning för användning av tvångsmedel är proportionalitetsprincipen enligt 1 kap. 2 § i tvångsmedelslagen. Enligt bestämmelsen får tvångsmedel användas endast om det kan anses försvarligt med beaktande av hur grovt det undersökta brottet är, hur viktigt det är att brottet utreds och av att den misstänktes eller någon annans rättigheter kränks när tvångsmedel används samt övriga omständigheter som inverkar på saken.

Enligt tvångsmedelslagen är en förutsättning för användning av tvångsmedel i allmänhet att ett visst brott ska utredas (det brott som ligger till grund för tvångsmedlet). Möjligheten att använda ett tvångsmedel för utredning av ett brott bestäms då på basis av det föreskrivna maximistraffet för brottet eller på den grunden att brottsbeteckningen särskilt nämns i bestämmelsen om tvångsmedlet i fråga. I fråga om vissa tvångsmedel (exempelvis beslag) är det dock inte en förutsättning för användning av tvångsmedlet att utredningen gäller ett brott av en viss allvarlighetsgrad eller med en viss beteckning, utan tvångsmedlet kan användas för utredning av alla brott.

I fråga om hemliga tvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs dessutom i 2 § i det kapitlet om förutsättningar för användning av hemliga tvångsmedel. En allmän förutsättning för att hemliga tvångsmedel ska få användas är att det kan antas att man på det sättet får information som behövs för att utreda ett brott. Regleringen har tre steg, i fråga om en del av metoderna förutsätts dessutom att metoden är av synnerlig vikt för utredning av ett brott och i fråga om några metoder dessutom att metoden är nödvändig. När det gäller de hemliga tvångsmedlen enligt 10 kap. måste dessutom beaktas att det i huvudsak krävs tillstånd av domstol för att få använda dem. Exempelvis beslutar domstolen om teleavlyssning och teleövervakning på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. I 43 § i det kapitlet föreskrivs dessutom om förfarandet i domstol. Vidare föreskrivs i 52 § i det kapitlet om förbud mot avlyssning och observation och i 60 § om underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel.

Enligt 11 kap. 1 § i tvångsmedelslagen påverkas inte rätten att använda i tvångsmedelslagen avsedda tvångsmedel av att straffet mäts enligt en lindrigare straffskala med tillämpning av 6 kap. 8 § i strafflagen. Enligt 6 kap. 8 § i strafflagen leder till lindrande av straffskalan bl.a. i 1 mom. 2 punkten att brottet har stannat vid försök och i 3 punkten att gärningsmannen döms som medhjälpare till brottet. Däremot döms enligt 5 kap. 5 § i strafflagen för anstiftan såsom gärningsman, vilket betyder att samma straffskala tillämpas på anstiftaren som på gärningsmannen. Med stöd av vad som anförts ovan är samma metoder enligt tvångsmedelslagen tillgängliga för utredning av gärningar enligt artikel 4 i direktivet som för utredning av gärningar enligt artikel 3.

Så som konstaterats ovan är gärningarna enligt artikel i direktivet i huvudsak straffbara som regleringsbrott i Finland. Maximistraffet för regleringsbrott enligt 46 kap. 1 § i strafflagen är fängelse i två år och för grovt regleringsbrott enligt 2 § fängelse i 4 år.

Med beaktande av maximistraffet för regleringsbrott (fängelse i två år) och när de andra särskilda förutsättningarna föreligger är bestämmelserna om beslag och genomsökning i 7 och 8 kap. i tvångsmedelslagen av betydelse. Av betydelse är också vissa hemliga tvångsmedel enligt 10 kap., vilkas användning förutsätter att det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år. För utredning av regleringsbrott kan när de andra särskilda förutsättningarna föreligger användas exempelvis följande tvångsmedel: teleövervakning, om det är fråga om ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning (10 kap. 6 § 2 mom. 2 punkten i tvångsmedelslagen), systematisk observation (10 kap. 12 § i tvångsmedelslagen), datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information (10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen) och bevisprovokation genom köp (10 kap. 34 § i tvångsmedelslagen).

Tillgängliga för utredningen av grovt regleringsbrott (maximistraffet fyra år) är när de andra förutsättningarna, som det föreskrivs om i större utsträckning än vad som nämns ovan, föreligger, hemliga tvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen, såsom teleavlyssning (10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen), förtäckt inhämtande av information (10 kap. 14 § i tvångsmedelslagen), tekniska avlyssning (10 kap. 16 § i tvångsmedelslagen), optisk observation av hemfridskyddade platser (10 kap. 19 § 4 mom. i tvångsmedelslagen) och kontrollerad leverans (10 kap. 41 § i tvångsmedelslagen). När det finns skäl att misstänka någon för ett grovt regleringsbrott i anslutning till affärsverksamhet eller yrkesutövning ska också teleavlyssning (10 kap. 3 § 3 mom. 7 punkten) vara tillgänglig för utredning av det grova regleringsbrottet om de andra förutsättningarna föreligger. I den sistnämnda bestämmelsen nämns grovt regleringsbrott som brottsbeteckning. Då förutsätts dessutom att det genom brottet har eftersträvat synnerligen stor vinning och att brottet har begåtts särskilt planmässigt. (10 kap. 3 § 4 mom. i tvångsmedelslagen).

Det finns således omfattande och effektiva utredningsverktyg tillgängliga för att utreda regleringsbrott, och deras användning förutsätter bl.a. att proportionalitetsprincipen iakttas. Detta uppfyller förpliktelserna enligt artikeln.

Då grovt sanktionsbrott i enlighet med propositionen separeras från grovt regleringsbrott till en egen paragraf, är det dock skäl att ändra tvångsmedelslagen så att teleavlyssning inte försvinner ur urvalet av verktyg för att utreda grovt sanktionsbrott i motsvarande situationer där den för närvarande kan användas för att utreda grovt regleringsbrott i enlighet med 10 kap. 3 § 3 mom. 7 punkten i tvångsmedelslagen.

Artikel 14. *Rapportering av överträdelser av unionens restriktiva åtgärder och skydd för personer som rapporterar sådana överträdelser.* Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta

nödvändiga åtgärder för att säkerställa att direktiv (EU) 2019/1937 (visselblåsardirektivet) är tillämpligt på rapportering av överträdelser av unionens restriktiva åtgärder som avses i artiklarna 3 och 4 i sanktionsstraffdirektivet och på skydd för personer som rapporterar sådana överträdelser, på de villkor som fastställs i visseblåsardirektivet.

I skäl 33 i direktivet, som gäller artikeln, sägs att personer som avses i artikel 4 i visseblåsardirektivet och som rapporterar information till behöriga myndigheter om tidigare, pågående eller planerade överträdelser av unionens restriktiva åtgärder, inbegripet försök att kringgå dessa, som de har förvärvat inom ramen för sin arbetsrelaterade verksamhet riskerar att utsättas för repressalier i det sammanhanget. Enligt skälet kan sådana rapporter från rapporterande personer stärka kontrollen av efterlevnaden av unionens restriktiva åtgärder genom att de ger information om till exempel fakta rörande överträdelser av unionens restriktiva åtgärder, omständigheter kring dem samt inblandade personer, företag och tredjeländer. Därför bör det säkerställas att det finns lämpliga arrangemang för att sådana rapporterande personer ska kunna använda konfidentiella kanaler, för att de ska kunna varna de behöriga myndigheterna och för att de ska skyddas mot repressalier. I detta syfte bör det föreskrivas att direktiv (EU) 2019/1937 är tillämpligt på rapportering av överträdelser av unionens restriktiva åtgärder och på skydd för personer som rapporterar sådana överträdelser, på de villkor som fastställs i det direktivet.

Visselblåsardirektivet har genomförts nationellt genom lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022, visseblåsarlagen). De överträdelser av sanktioner som avses i artiklarna 3 och 4 i sanktionsstraffdirektivet ingår inte i visseblåsarlagens 2 § om tillämpningsområde. För att fullgöra skyldigheten i artikel 14 i sanktionsstraffdirektivet borde visseblåsarlagens tillämpningsområde utvidgas så att det omfattar även rapporter om överträdelser av sanktioner, åtminstone till den del det är fråga om gärningar som avses i artiklarna 3 och 4 i sanktionsstraffdirektivet.

Artikel 15. Samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat. I artikeln åläggs medlemsstaterna att bland sina behöriga myndigheter och utan att det påverkar rättsväsendets oberoende utse en enhet eller ett organ som ska säkerställa samordning och samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter och myndigheter som ansvarar för genomförandet av unionens restriktiva åtgärder, med avseende på den brottsliga verksamhet som omfattas av direktivet. Enheten eller organet ska ha följande uppgifter:

- (a) Säkerställa gemensamma prioriteringar och gemensam förståelse av förhållandet mellan straffrättslig och administrativ verkställighet.
- (b) Utbyta information för strategiska ändamål, inom de gränser som fastställs i tillämplig unionsrätt och nationell rätt.
- (c) Samråda i enskilda utredningar, inom de gränser som fastställs i tillämplig unionsrätt och nationell rätt.

I artikeln anges det inte närmare vilken samordning och vilket samarbete de skyldigheter som åläggs myndigheterna där gäller. I Finland svarar för närvarande flera olika myndigheter för övervakningen och verkställigheten av sanktioner, t.ex. utrikesministeriet, polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet, Finansinspektionen, utskökningsverket och Transport- och kommunikationsverket. Polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet svarar för förundersökningen av brott, åklagaren för åtal och den allmänna domstolarna för dömande till straff för brott som innebär överträdelser av sanktionsbestämmelserna. Enligt 2 b § 4 mom. i

sanktionslagen ansvarar i Finland utrikesministeriet för skötseln av uppgifter som åläggs nationella behöriga myndigheter, om inte uppgifterna hör till någon annan myndighets behörighet.

Utrikesministeriet har tillsatt en nationell myndighetssamarbetsgrupp som granskar frågor i anslutning till verkställigheten av internationella sanktioner. Till arbetsgruppen hör bl.a. samtliga ovannämnda myndigheter som ansvarar för brottsbekämpningen och verkställigheten av sanktioner. Arbetsgruppen behandlar frågor i anslutning till verkställigheten av sanktioner och enligt behov beredningen av sanktionsbestämmelser, främjar kännedomen om sanktionsbestämmelser och en enhetlig tolkning av dem samt bedömer utvecklingsbehoven i anslutning till den nationella verkställigheten av sanktioner. Arbetsgruppen sköter i praktiken den samordningsuppgift som förutsätts i artikeln. Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 16. Samarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, kommissionen, Europol, Eurojust och Europeiska åklagarmyndigheten. I artikel 16.1 föreskrivs det om skyldighet för medlemsstaternas myndigheter att överväga att översända informationen om brott som misstänks vara av gränsöverskridande karaktär till lämpliga behöriga organ. Enligt punkten är det inte obligatoriskt utan beroende av prövning att översända information till behöriga organ. Bestämmelser om informationsutbyte på eget initiativ mellan medlemsstaternas myndigheter finns i artikel 7 i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 88/2005). Enligt artikeln får medlemsstaternas behöriga myndigheter inom ramen för sin nationella lagstiftning utan särskild framställning utbyta information om brott, om bestraffningen av brottet eller handläggningen av överträdelsen omfattas av den mottagande myndighetens behörighet vid den tidpunkt då informationen lämnas.

Bestämmelser om polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets utlämnande av uppgifter till de behöriga brottskampande myndigheterna i EU:s medlemsstater finns i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottskampande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009, informationsutbyteslagen). I 6 § i informationsutbyteslagen föreskrivs om utlämnande av information och underrättelser på eget initiativ. Informationsutbyteslagen kommer att ersättas med en ny lag om informationsutbyte mellan de brottskampande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater, genom vilken genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/977 om informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottskampande myndigheter och om upphävande av rådets rambeslut 2006/960/RIF. I direktivet fastställs harmoniserade regler för adekvat och snabbt informationsutbyte mellan de behöriga brottskampande myndigheterna för att förebygga, upptäcka eller utreda brott.

Bestämmelser om förundersökningsmyndigheternas rätt att lämna ut personuppgifter finns i polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslagar (lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet 616/2019, lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen 650/2019, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet 639/2019). Lagarna innehåller bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till brottskampande myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (25 § i polisens personuppgiftslag, 23 § i Tullens personuppgiftslag, 35 § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag). De ovannämnda bestämmelserna ger den aktuella myndigheten rätt att lämna ut personuppgifter även till Eurojust och sådana andra institutioner som inrättats med stöd av fördraget om Europeiska

unionens funktionssätt och som har till uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga och utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, för utförande av dessa uppdrag.

I artikel 16.1 sägs dessutom att utan att det påverkar reglerna för gränsöverskridande samarbete och ömsesidig rättslig hjälp i brottmål ska medlemsstaterna, europeiska institutioner (EPPO, Europol, Eurojust) och kommissionen inom ramen för sin respektive behörighet samarbeta med varandra i kampen mot de brott som avses i direktivet. Enligt punkten ska Europol och Eurojust tillhandahålla tekniskt och operativt stöd till medlemsstaterna. Hänvisningen är av konstaterande karaktär och förutsätter inte att den nationella lagstiftningen ändras.

Bestämmelser om samarbetet mellan medlemsstaterna och de europeiska institutionerna ingår i de förordningar som gäller dessa institutioner samt i den nationella lagstiftningen. Exempelvis enligt artikel 5.6 i EPPO-förordningen (EU) 2017/1939) ska de behöriga nationella myndigheterna aktivt bistå och stödja EPPO:s utredningar och lagföring. Kompletterande nationella bestämmelser ingår i lagen om Finlands deltagande i Europeiska åklagarmyndighetens (EPPO) verksamhet (66/2021). Dessutom innehåller 5 kap. i förundersökningslagen bestämmelser om förundersökningssamarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare. Kapitlet är på samma sätt som förundersökningslagens andra bestämmelser om åklagare tillämpligt även på brottmål som faller inom Europeiska åklagarmyndighetens behörighet (RP 184/2020 rd s. 41). Kapitel II i Europolförordningen (EU) 2016/794 innehåller bestämmelser om samarbete mellan medlemsstaterna och Europol. Förordningen kompletteras nationellt av lagen om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (214/2017). Också Eurojustförordningen (EU) 2018/1727 innehåller bestämmelser om samarbete (t.ex. artikel 21 om informationsutbyte). Nationella bestämmelser som kompletterar förordningen finns i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019). Artikel 16.1 förutsätter inte att den nationella lagstiftningen ändras.

Enligt artikel 16.2 får kommissionen där så är nödvändigt inrätta ett nätverk av experter och praktiker för att bl.a. utbyta bästa praxis och bistå medlemsstaternas behöriga myndigheter i syfte att underlätta utredningen av sanktionsbrott. Punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt artikel 16.3 bör samarbete med behöriga myndigheter i tredjeländer ske med full respekt för de grundläggande rättigheterna och internationell rätt. Bestämmelsen kan anses ha anknytning till inte bara den allmänna skyldigheten att iaktta de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt rätten till skydd för privatlivet och skydd för personuppgifter, utan också till exempelvis lagstiftningen om skydd av personuppgifter när personuppgifter överförs till tredjeländer. När det är fråga om utlämnade av uppgifter mellan behöriga myndigheter i brottmål, blir lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015) tillämplig. Beroende på tredjelandets myndighet kan en del av överföringen av personuppgifter omfattas av tillämpningsområdet för kapitel V i EU:s allmänna dataskyddsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679).

Enligt artikel 16.4 ska medlemsstaternas behöriga myndigheter ofta och regelbundet utbyta information med kommissionen och andra behöriga myndigheter om praktiska frågor, i synnerhet mönster som kan iakttas när det gäller kringgående, såsom strukturer för att dölja verkligt huvudmannaskap och kontroll av tillgångar. Skyldigheten är av allmän karaktär och den förpliktar inte till utbyte av personuppgifter eller medlemsstaterna att införa lagstiftning. Den kan anses fullgöras inom ramen för den lagstiftning om myndighetssamarbete som det

hänvisas till ovan samt i samband med myndigheternas övriga internationella samarbete. Punkten förutsätter således inte att lagstiftningen ändras.

Artikel 17. Statistiska uppgifter. Enligt artikel 17.1 ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett system för registrering, framtagande och tillhandahållande av anonymiserade statistiska uppgifter om anmälnings-, utrednings- och rättegångsfaserna i samband med de brott som avses i artiklarna 3 och 4.

Artikel 17.2 gäller årligt utlämnande till kommissionen av statistiska uppgifter om de brott som avses i artiklarna 3 och 4. De ska åtminstone omfatta befintliga uppgifter om a) antalet brott som registrerats och avgjorts av medlemsstaterna, b) antalet avskrivna domstolsärenden, även på grund av att preskriptionstiden för det berörda brottet har löpt ut, c) antalet fysiska personer som har i) åtalats, ii) lagförts, d) antalet juridiska personer som har i) åtalats, ii) lagförts eller ålagts böter eller sanktionsavgifter, och e) typer och nivåer av utdömda påföljder och sanktioner.

Enligt artikel 17.3 ska medlemsstaterna se till att en konsoliderad översyn av deras statistik offentliggörs minst vart tredje år.

Nödvändiga uppgifter om brott fås ur Statistikcentralens rättsstatistik (brott som kommit till polisens kännedom samt domstolsstatistik). Statistiska uppgifter om de betalningsmedelsbedrägerier som kommit till polisens kännedom finns tillgängliga också via Polisstyrelsens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets analysverksamhet. Uppgifterna baserar sig på uppgifter som finns i dessa myndigheters informationshanteringssystem.

Artikel 18. Ändring av direktiv (EU) 2018/1673. Genom artikeln ändras Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser, det s.k. penningtvättsdirektivet. Ändringen gäller artikel 2.1 i penningtvättsdirektivet, där de brott uppräknas som ligger till grund för vinning eller egendom som ska omfattas av straffbarhet för penningtvätt, alltså s.k. förbrott till penningtvätt. Till förteckning fogas som led w ”Överträdelse av unionens restriktiva åtgärder”.

Bestämmelser om penningtvättsbrott finns i 32 kap. 6–10 § i strafflagen. I Finland kan vilket som helst brott som ger ekonomisk vinning vara förbrott till penningtvätt (RP 183/2020 rd s. 9). Detta fullgör skyldigheten i artikel 18 i det direktiv som nu genomförs. Artikeln förutsätter således inte att lagstiftningen ändras.

Artikel 19. Utvärdering, rapportering och översyn. Artikeln innehåller bestämmelser om utvärdering och översyn av direktivet. Bestämmelserna berör i första hand kommissionen. I bestämmelserna också medlemsstaterna att förse kommissionen med uppgifter för detta.

Artikel 20. Införlivande.

Artikel 21. Ikraftträdande.

Artikel 22. Adressater.

I artiklarna 20–22 ingår sedvanliga slutbestämmelser och inte medför behov av att ändra lagstiftningen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Genom denna proposition ändras Finlands lagstiftning så att den motsvarar kraven enligt direktivet. På de grunder som anförs i avsnitt 3.3 föreslås det att 46 kap. i strafflagen ändras. Dessutom föreslås det att i annan lagstiftning görs de ändringar som behövs till följd av ändringen av strafflagen.

4.1.1 Straffbara gärningar

Straffbestämmelser som gäller överträdelse av sanktioner

På de grunder som anförs i avsnitt 3.3 är det skäl att ändra bestämmelserna i 46 kap. i strafflagen så att överträdelse av sanktioner blir straffbart genom mer heltäckande och detaljerade straffbestämmelser än den nuvarande bestämmelsen om regleringsbrott. Detta mål kan uppnås bäst genom att införa straffbestämmelser om sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott, sanktionsbrott av oaktsamhet och sanktionsförseelse som är separata från bestämmelsen om regleringsbrott. Detta regleringssätt är lagstiftningstekniskt motiverat också därför att artikel 5 i direktivet förutsätter strängare maximistraff för grova gärningar än vad som föreskrivits för regleringsbrott.

Det är också centralt att hänvisningskedjan från strafflagens straffbestämmelse till den materiella bestämmelse som uttrycker de närmare förutsättningarna för straffbarhet är så tydlig som möjligt. I de föreslagna straffbestämmelserna hänvisas därför tydligt till de sanktionsakter beträffande vilka förfarande som strider mot dem är straffbart. För att uppfylla förpliktelseerna i artikel 3 i direktivet ska straffbarheten täcka förfarande som strider mot de förordningar som antagits med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget och dessutom förfarande i strid med lagstiftningen om genomförande av sanktionsbeslut som antagits med stöd av artikel 29 i EU-fördraget. Det är ändamålsenligt och proportionerligt att dessutom i samma straffbestämmelse täcka in även förfarande i strid med en nationell lag som stiftats med stöd av en resolution av FN:s säkerhetsråd, trots att sådana sanktioner i praktiken och i regel också utgör en del av de sanktioner som antagits av EU med stöd av ovannämnda rättsliga grunder. Tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna om sanktionsbrott ska också omfatta överträdelser av sådan finsk lagstiftning som kompletterar genomförandet av internationella sanktionsnormer.

De krav som grundlagsutskottet ställt på straffbestämmelser in blanco när det gäller iakttagande av legalitetsprincipen förutsätter att det straffbara förfarandet i sig karakteriseras i straffbestämmelsen (se närmare avsnitt 11 i denna proposition). 1 mom. 9 punkten om överträdelse av EU:s sanktioner i strafflagens 46 kap. 1 § om regleringsbrott innehåller endast en mycket allmän karakterisering i sak av det straffbara förfarandet och uppfyller inte dessa krav på bästa sätt. På det sätt som också framgår av artikel 3.1 i direktivet är det möjligt att dela in och karakterisera gärningar som ska vara straffbara som sanktionsbrott betydligt noggrannare än så. Av denna orsak föreslås det i propositionen att straffbart förfarande karakteriseras mer individualiserat i straffbestämmelsen om sanktionsbrott än i den nuvarande bestämmelsen om regleringsbrott. Detta görs på ett sätt som uppfyller legalitetsprincipens krav bättre än nu. I bestämmelsen beskrivs de viktigaste gärningsformerna genom vilka sanktionslagstiftningens krav kan överträdas. Trots att det straffbara förfarandet framgår närmare först av den sanktionslagstiftning som det hänvisas till i straffbestämmelsen, berättar en på detta sätt utformad straffbestämmelse redan i sig tydligare än nu vilka gärningar som är straffbara. Detta främjar uppfyllandet av legalitetsprincipens krav sådana de preciserats av grundlagsutskottet betydligt bättre än en sådan allmän bestämmelse om sanktionsbrott som inte innehåller desto

mer karakteriseringar i sak av det straffbara förfarandet. Dessutom uppfyller det föreslagna regleringssättet förpliktelserna enligt artikel 3 i direktivet tydligare än en allmän straffbestämmelse av de orsaker som nämns i avsnitt 3.3.

I den föreslagna straffbestämmelsen om sanktionsbrott undviks dock en sådan långt gående kasuistik som skulle avvika från sättet att skriva strafflagstiftning. Det är onödigt och oändamålsenligt att i mycket detaljerat beskriva de straffbara gärningar som hör till tillämpningsområdet i bestämmelsen, eftersom det närmare innehållet i de straffbara gärningarna anges i annan lagstiftning, i praktiken särskilt EU:s sanktionsförordningar. En sådan beskrivning skulle också göra bestämmelsen väsentligt längre och svårbegripligare. En mycket noggrann definition och klassificering av brottens gärningsformer redan i strafflagens bestämmelse kan också onödigt försvåra tillämpningen av bestämmelsen i konkreta fall. Strafflagens straffbestämmelser måste också stå sig tillräckligt över tiden. Sanktionslagstiftningen har i synnerhet inom EU ändrats i snabb takt på senare tid. Det bör ses till att straffbestämmelserna om sanktionsbrott länge förblir kompatibla med den materiella sanktionslagstiftningen. Av dessa orsaker bör olika typer av straffbara förfaranden vara tillräckligt allmänt karakteriserade. Målet är också att karakteriseringarna i sak av de straffbara gärningarna i de föreslagna straffbestämmelserna ska å ena sidan täcka allt förfarande som avses höra till det straffbara området och å andra sidan ge en så tydlig helhetsbild som möjligt av karaktären hos de viktigaste straffbara gärningarna.

Det förefaller dock inte möjligt att utarbeta allmänna karakteriseringar i sak i straffbestämmelsen så att de med säkerhet skulle täcka allt vad som i sanktionslagstiftningen definieras som förbjudet eller i strid med en handlingsskyldighet. Detta beror för det första på att efter straffbestämmelsens införande kan det införas sanktioner av ny typ, som inte har kunnat förutses i straffbestämmelsens ordalydelse. Det går inte heller att ens på allmän nivå utarbeta sådana karakteriseringar i sak av de straffbara gärningarna som med säkerhet skulle täcka allt vad som redan nu definieras som förbjudet. Detta beror naturligtvis på sanktionslagstiftningens enorma omfång och brokighet. Dessutom är det skäl att försöka undvika långa och svårbegripliga bestämmelser i strafflagen. Trots detta borde man försäkra sig om att ingen gärning som uttryckligen är förbjuden i sanktionsbestämmelserna och ingen till betydelsen därmed jämförbar gärning som strider mot en handlingsskyldighet stannar utanför straffbestämmelsen. På grund av det som konstaterats ovan kan det anses som nödvändigt att det i sanktionsbrottsbestämmelsens rekvisit intas en sådan punkt om gärningsform som innebär att de straffbara gärningarnas beroende av sanktionsbestämmelsernas innehåll är mera öppet än i de andra punkterna. Även den öppnare punkten om gärningsform kriminaliserar dock endast sådana gärningar som i direkt tillämpliga sanktionsbestämmelser, antingen i EU:s sanktionsförordningar eller i den nationella lagstiftningen, uttryckligen har definierats som förbjudna eller som överträdelse av en handlingsskyldighet. Sålunda lämnar inte heller en sådan bestämmelse definitionen av straffbart handlande öppet i någon större utsträckning.

Sådana brott som innebär kringgående av sanktioner och som anges i artikel 3.1 h i och ii i direktivet definieras inte med samma noggrannhet i EU:s sanktionsförordningar som andra förbud och skyldigheter som gäller överträdelse av sanktioner. När det gäller sådana gärningar kan man därför inte i straffbestämmelsen hänvisa till den närmare definitionen av gärningen i en sanktionsförordning. Direktivet förpliktar ändå till att föreskriva att även sådana gärningar ska vara straffbara. För att straffbestämmelsen ska vara tydlig på det sätt som legalitetsprincipen förutsätter, definieras det straffbara förfarandet till denna del noggrannare i strafflagen än den allmänna karakteriseringen i sak.

Straffbarhet för försök

För att uppfylla direktivets förpliktelser föreslås att försök till sanktionsbrott ska vara straffbart. Straffbarhet för försök genomförs i något större utsträckning är skyldigheten enligt direktivet. För det första föreslås att försök ska vara straffbart i fråga om alla gärningsformer, trots att direktivet tillåter att straffbarheten för försök utsträcks endast till vissa brott. Av ovannämnda orsaker särskiljs inte de olika gärningsformerna av brott så noggrant från varandra i rekvisitet för sanktionsbrott att det skulle vara möjligt att tydligt avgränsa straffbarheten för försök till endast vissa av dem. Det är inte heller motiverat att rangordna de brott som hör till tillämpningsområdet för sanktionsbrott. Det går inte heller att urskilja några sådana väsentliga skillnader i deras karaktär eller klandervärdhet som skulle motivera att straffbarheten för försök avgränsas till endast vissa gärningsformer.

Dessutom föreslås det, i större utsträckning än förpliktelsen enligt direktivet, att försök jämföras med ett fullbordat sanktionsbrott genom att i grundrekvisitet kriminalisera inte bara överträdelse utan också försök till överträdelse av en sanktion. I enlighet med detta regleringssätt ska nedsatt straffskala inte tillämpas på försök till överträdelse av en sanktion. Detta avviker från utgångspunkterna för stiftande av strafflagen (RP 44/2022 rd). I detta fall är detta dock motiverat, eftersom de gärningar som omfattas av sanktionsbrott i stor utsträckning är sådana där orsaken till att gärningen stannar vid försök i stor utsträckning beror på omständigheter som inte väsentliga med tanke på gärningens klandervärdhet. Exempelvis huruvida någon lyckas föra en förbjuden vara över gränsen beror i allmänhet till stor del på myndighetstillsynen. I fråga om flera gärningsformer går det inte heller att exakt urskilja när gärningen är i försöksfasen. Sådana gärningar kan vara t.ex. tillhandahållande av olika tjänster eller bedrivande av affärsverksamhet. Vid tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen om sanktionsbrott har det således mindre betydelse om det är fråga om ett försök eller om en fullbordad gärning. Att en försöksgärning vad klandervärdheten beträffar jämföras med en fullbordad gärning motsvarar det nuvarande rekvisitet och också rekvisitet för det kvarstående regleringsbrottet, så straffbarheten lindras inte till denna del. Lösningen är således också konsekvent inom strafflagens 46 kap. och med propositionens allmänna målsättningar. Det är klart att trots detta ska den eventuella mindre skada eller fara som försöksgärningen orsakar beaktas vid straffmätningen med stöd av de allmänna bestämmelserna i strafflagens 6 kap.

Beträffande de brott enligt artikel 3.1 h i och ii i direktivet som innebär kringgående av sanktioner begränsas straffbarheten för försök till gärningar som avser döljande av egendom och tillhandahållande av falska uppgifter, och då tillämpas nedsatt straffskala i enlighet med bestämmelserna i strafflagens allmänna del. Härigenom uppfylls minimiförpliktelserna enligt direktivet. I de gärningar som ska vara straffbara som försök kan försöksfasen i allmänhet urskiljas tydligare och den skada eller fara som de orsakar är klart mindre än vid en fullbordad gärning.

Straffbarhet för försök gäller aktiva gärningar, dvs. i huvudsak gärningar som innebär överträdelse av förbud i sanktionsbestämmelser. Till den del som de straffbara gärningarna handlar om underlåtenhet kommer straffbarhet för försök inte på fråga.

Grovt sanktionsbrott

I rekvisitet för grovt sanktionsbrott täcker skärpningsgrunderna de omständigheter som innebär att maximistraffet med stöd av artikel 5 i direktivet ska vara minst fem års fängelse.

Strävan efter avsevärd vinning ska vara en skärpningsgrund på samma sätt som i rekvisitet för grovt regleringsbrott för närvarande. Vid överträdelse av sanktioner är det ekonomiska värdet av såväl de tillgångar som är föremål för brottet som de tillgångar som eftersträvas genom brottet av betydelse för brottets klandervärdhet. På samma sätt som i flera andra brott där det

inte finns någon egentlig målsägande, t.ex. narkotikabrott, korrelerar värdet av den eftersträvade vinningen i allmänhet direkt med den brottsliga verksamhetens omfattning, farlighet och skadlighet.

En skärpningsgrund är dessutom uttryckligen att föremålet för brottet har varit av betydande värde. Detta är motiverat eftersom sanktionsbrott som gäller egendom av betydande värde är ofta väsentligt skadligare och mer klandervärda med tanke på syftet med sanktionerna oberoende av vilken vinning som gärningsmannen har eftersträvat.

Som en skärpningsgrund föreskrivs i enlighet med direktivets förpliktelser också att föremålet för brottet är försvarsmateriel eller en produkt med dubbla användningsområden. Skärpningsgrunden gäller till denna del gärningar som innebär försäljning, export eller annat utbyte av sådana produkter samt tjänster med anknytning till sådana produkter. Att gärningarna bedöms strängare baserar sig på den särskilda fara eller skada som hänför sig till överföring av sådana produkter till en stat som är föremål för sanktioner.

Dessutom omfattar skärpningsgrunderna särskild planmässighet och gärningar som begåtts som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet. Till denna del går skärpningsgrunderna något längre än direktivets skyldigheter, eftersom direktivet inte knyter några maximistraffskyldigheter till dessa omständigheter. Dessa omständigheter visar att gärningsmannen har en väsentligt mer klandervärd inställning till gärningar som innebär överträdelse av sanktioner och de gör brottet farligare, och därför är det motiverat att betrakta dem som skärpningsgrunder i strafflagen. Motsvarande grunder är vanliga även i andra bestämmelser om grova gärningsformer i strafflagen. Särskild planmässighet ingår också i rekvisitet för grovt regleringsbrott. Den straffrättsliga bedömningen av gärningarna lindras således inte heller till denna del. Trots att direktivet inte förutsätter att det föreskrivs som en skärpningsgrund att brottet begås inom ramen för en organiserad kriminell sammanslutning, ska sådana gärningar betraktas som mer klandervärda än normalt med stöd av artikel 8 i direktivet. Skärpningsgrunden främjar således uppnåendet av syftena med direktivet.

I rekvisitet för grovt sanktionsbrott intas inte skärpningsgrunden ”gärningen är ägnad att på något område eller i hela landet medföra avsevärd fara för befolkningens utkomst, samhällsekonomin eller landets ekonomiska försvarsberedskap”, som ingår i bestämmelsen om grovt regleringsbrott. Direktivet förutsätter inte någon sådan skärpningsgrund. Grunden är åtminstone inte beträffande gärningar som är straffbara som sanktionsbrott tillräckligt exakt och noggrant avgränsad, och den skulle också vara utmanande att bevis i enskilda fall. Det kan också betraktas som ganska onödigt att tillfoga grunden, eftersom i den mån den kan hänföra sig till sanktionsbrott täcks syftena med den tillräckligt redan genom de andra föreslagna kvalificeringsgrunderna för sanktionsbrott. Exempelvis sådan förbjuden varuexport till en stat som är föremål för sanktioner som gäller projektiler eller en stor mängd föremål och som således kan vara ägnad att orsaka sådan fara som avses ovan, uppfyller i allmänhet skärpningsgrunden som gäller försvarsmateriel eller betydande värde.

Sanktionsbrott av oaktsamhet

I enlighet med direktivets skyldigheter föreskrivs det att gärningar som avser försäljning, export och annat utbyte av försvarsmateriel och produkter med dubbla användningsområden samt tjänster med anknytning till sådana produkter ska vara straffbara också när de begås av grov oaktsamhet. På motsvarande sätt som skärpningsgrunden för samma produkter kan den lägre graden av imputabilitet motiveras med den särskilda skada och fara som hänför sig till överföring av sådana produkter till en stat som är föremål för sanktioner. Direktivet förpliktar

inte till att föreskriva om brott av oaktsamhet till andra delar och propositionen går inte längre än direktivets förpliktelser till denna del.

Sanktionsförseelse

I sanktionslagstiftningen åläggs också förbud och skyldigheter beträffande vilka överträdelse kan anses vara av väsentligt mindre straffvärde än gärningar som ska bestraffas som sanktionsbrott av grundformen. Sådana kan vara t.ex. överträdelser som gäller egendom av ringa värde eller annars väsentligt mindre överträdelser av förbud. Dessutom kan överträdelserna gälla sådana handlingsskyldigheter i sanktionslagstiftningen eller enbart förfarandebestämmelser som har införts för att betjäna främst administrativa syften och inte de egentliga huvudsyftena med sanktioner. För denna typ av gärningar finns i strafflagens 46 kap. för närvarande bestämmelser om lindrigt regleringsbrott (3 §) och begränsning av straffbarheten genom en särskild begränsningsbestämmelse (15 § 1 mom.). I denna proposition föreslås av de orsaker som nämnts tidigare att det införs en bestämmelse om sanktionsförseelse som gäller smärre gärningar. Eftersom maximistraffet för detta brott är böter, är det möjligt att behandla brotten i bötesförfarande. Till skillnad från nuläget ska begränsningsbestämmelsen ändå inte utsträckas till sanktionsbrott, eftersom de anses inte vara förenade med sådana förbud eller skyldigheter beträffande vilka överträdelser ska betraktas som helt straffria.

Undantag från kravet på dubbel straffbarhet

Det föreslås att strafflagens 1 kap. om tillämpningsområdet för finsk straffrätt ändras genom att det på grund av direktivets förpliktelse som gäller behörighet görs ett undantag i bestämmelsen om kravet på dubbel straffbarhet. De föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ska enligt detta tillämpas på brott som en finsk medborgare eller en därmed jämförbar person begått utanför Finland också i de fall där det inte föreskrivs om straff för gärningen i lagen på gärningssorten. Den föreslagna ändringen innebär att en sådan person kan dömas för sanktionsbrott även när personen har begått brottet i vilken som helst främmande stat, t.ex. i en stat som är föremål för sanktioner eller på ett område som inte tillhör någon stat.

4.1.2 Straff för fysiska personer

På de grunder som nämns i avsnitt 3.3 föreslås det att straffskalorna för sanktionsbrott graderas enligt hur allvarligt brottet är i enlighet med strafflagens normala systematik.

Straffskalan för sanktionsbrott av grundformen är böter eller fängelse i högst två år. Straffskalan motsvarar skalan för regleringsbrott och är proportionerlig och konsekvent i strafflagens bestämmelser.

Straffskalan för den grova gärningsformen av sanktionsbrott föreslås vara från fyra månaders till fem års fängelse. Maximistraffet är högre än maximistraffet på fyra år för grovt regleringsbrott. Vid bedömningen av brottens grovhet bör man försöka använda de etablerade straffskalorna, i fråga om grova brott i detta fall skalan från fyra månaders till fyra års fängelse. Maximistraffet på fem år avviker från den etablerade regleringen i strafflagen. Det är därmed inte problemfritt med avseende på den proportionalitetsprincip som iakttagits i den finländska strafflagstiftningen och inte heller med avseende på konsekvensen i strafflagens bestämmelser. Det föreslagna maximistraffet på fem år följer av direktivets förpliktelse, som i fråga om flera typer av straff inte lämnar någon möjlighet till ett lägre maximistraff än fängelse i fem år. På denna grund har man kunnat avvika från strafflagens etablerade skalor (LaUB 29/2014 rd s. 3). Ett maximalt fängelsestraff på fem år kan i detta fall också betraktas som proportionerligt, när

man beaktar sanktionernas betydelse och allvaret hos överträdelser av dem särskilt med avseende på internationell fred och säkerhet.

Straffskalan för sanktionsbrott av oaktsamhet föreslås vara böter eller fängelse i högst ett år och sex månader. Brottet ska avse gärningar som till sin klandervärdhet är något ringare än uppsåtliga gärningar, vilket också bör synas i straffskalorna. Brottsrekvisitet gäller handel och annat utbyte med produkter med dubbla användningsområden och försvarsmateriel samt tjänster med anknytning till dem, vilket dock bör beaktas som omständigheter som ökar brottens skadlighet och farlighet. Brottsrekvisitet gäller endast gärningar som begåtts av grov oaktsamhet, som i imputabilitet kan ligga nära uppsåtlighet. Av dessa orsaker föreslås att maximistraffet för sanktionsbrott av oaktsamhet i enlighet med vad som anförts ovan ska ligga ganska nära maximistraffet för sanktionsbrott av grundformen.

För lindrigare gärningar föreslås en straffbestämmelse om sanktionsförseelse, där straffet är böter. Detta motsvarar klandervärdheten hos de gärningar som hör till bestämmelsens tillämpningsområde. Detta gör det också möjligt att behandla ärendena i bötesförfarande, vilket i dessa fall är ändamålsenligt och sparar resurser.

De föreslagna straffskalorna kan med beaktande av de tidigare synpunkterna betraktas som proportionerliga och konsekventa även i förhållande till de andra straffskalorna i strafflagens 46 kap. och andra kapitel.

4.1.3 Straffansvar för juridiska personer

Artikel 7.2 i direktivet förutsätter att det föreskrivs om maximibeloppet av böter som påförs juridiska personer på ett sätt som avviker avsevärt från skalan för samfundsbot i 9 kap. 5 § i strafflagen. Bestämmelsens ordalydelse ”böter eller administrativa sanktionsavgifter” betyder att den inte direkt förpliktar till att de böter som påförs juridiska personer nödvändigtvis måste vara straffrättsliga. I finsk lagstiftning föreskrivs det redan om administrativa avgiftspåföljder för juridiska personer och vilkas maximibelopp beräknas som en procentandel av omsättningen till skillnad från den straffrättsliga samfundsboten, t.ex. i 13–13 f § i konkurrenslagen samt i 41–41 c § i lagen om Finansinspektionen. Skäl 23 i direktivets ingress antyder dock att Finland i detta fall borde föreskriva om straffrättsliga böter:

”För att uppnå målen för detta direktiv bör medlemsstater vars rätt föreskriver straffrättsligt ansvar för juridiska personer se till att det i nationell rätt föreskrivs effektiva, avskräckande och proportionella påföljdstyper och påföljdsnivåer i enlighet med detta direktiv.”

När det är fråga om böter som påförs juridiska personer för brott talar i detta fall också den EU-rättsliga motsvarighetsprincipen för att det ska föreskrivas om straffrättsliga böter. Enligt den ska medlemsstaterna, som dock har möjlighet att välja påföljder, se till att överträdelser av unionsrätten beivras enligt regler motsvarande de materiella regler och handläggningsregler som gäller för överträdelser av liknande art och svårhetsgrad enligt nationell rätt. Påföljderna ska dock under alla omständigheter vara effektiva, stå i rimlig proportion till överträdelserna samt vara avskräckande (EU-domstolens dom 5.3.2020, C-679/18, OPR-Finance, punkt 25, samt dom 27.3.2014, C-565/12, LCL Le Crédit Lyonnais, punkt 44). För att bestämmelserna ska ingå i strafflagen talar dessutom påföljdens stränghet, regleringens tydlighet, bibehållande av nuläget när det gäller böternas karaktär samt de fördelar som hänför sig till utredning och behandling av saken i en straffprocess, där även eventuella brottsmisstankar mot fysiska personer behandlas. Sålunda föreslås det i propositionen att förpliktelseerna i artikel 7.2 i direktivet fullgörs genom att föreskriva om straffrättsliga böter för juridiska personer.

I strafflagen berör juridiska personers straffansvar över hundra olika brott. Förpliktelserna enligt direktivet gäller dock endast de brott som definieras där. I princip skulle det vara bättre om straffskalan för samfundsbot för en typ av brott inte skulle avvika avsevärt från straffskalan för andra brott. Riksdagens lagutskott har i sin tidigare praxis beträffande nationellt genomförande av EU:s straffrättsliga direktiv ansett det motiverat att det nationella genomförandet begränsas till de ändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet (t.ex. LaUB 9/2021 rd, s. 2). Dessutom har utskottet ofta betonat att det inte är motiverat att till följd av ett enskilt unionsinstrument genomföra till område och konsekvenser omfattande ändringar i den straffrättsliga lagstiftningen (t.ex. LaUU 28/2022 rd s. 6–7, LaUB 13/2020 rd, s. 3 och LaUB 9/2021 rd, s. 2–3).

En mer omfattande reform av strafflagens 9 kap. skulle också kräva avsevärt mera beredningsarbete än vad som förutsätts för att genomföra direktivet. Det har inte funnits några möjligheter till ett sådant arbete i samband med genomförandet av direktivet, eftersom tidsfristen för genomförande är exceptionellt kort (12 månader). I propositionen föreslås därför att det genom en specialbestämmelse föreskrivs om ett maximibelopp för samfundsbot som avviker från 9 kap. 5 § i strafflagen och som gäller endast sanktionsbrott på ett sätt som uppfyller minimiförpliktelserna enligt direktivet.

I samband med beredningen av propositionen har det dock ansetts motiverat att denna bestämmelse blir temporär och att det finns grunder att inleda en mer omfattande reform av strafflagens 9 kap. i syfte att främja konsekvensen i strafflagens bestämmelser (se också LaUU 28/2022 rd s. 6). I anslutning till detta har justitieministeriet den 21 maj 2024 tillsatt en arbetsgrupp för att bereda det nationella genomförandet av det nya miljöbrottsdirektivet (direktivet om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG). Arbetsgruppen ska också bedöma hur motsvarande förpliktelser i miljöbrottsdirektivet som gäller böter som påförs juridiska personer kan genomföras genom att ändra bestämmelserna i strafflagens 9 kap., inklusive ändring av skalan för samfundsbot så att den överlag börjar basera sig på omsättningen.

Artikel 7.2 i det direktiv som behandlas i denna proposition förutsätter att maximiböterna beroende på brottet ska vara antingen 5 procent eller 1 procent av omsättningen, men ger möjlighet att i stället fastställa maximibeloppet av böterna till 8 miljoner eller 40 miljoner euro. Böter som fastställs på basis av omsättningen skulle sätta straffskalan i relation till den juridiska personens ekonomiska ställning. Detta kan betraktas som det mer proportionerliga av de nämnda alternativen än ett mycket högt maximalt bötesbelopp som är oberoende av den ekonomiska ställningen. Det är möjligt att läsa ordalydelsen i artikel 7.2 i direktivet och skäl 33 i direktivets ingress så att medlemsstaten bör välja någondera av dessa regleringsmodeller. Om man gör så, fastställs inget absolut tak för maximibeloppet av böter när det föreskrivs om maximala böter som baserar sig på omsättningen.

Direktivet förefaller dock inte ställa något klart hinder för att föreskriva att det absoluta maximibeloppet av böter är minst nämnda 8 eller 40 miljoner euro även i de rättssystem där maximibeloppet i princip fastställs på basis av omsättningen. En sådan regleringslösning innebär att när det föreskrivs om den absoluta maximiböten sätts maximibeloppet av böten i det enskilda fallet i relation till den juridiska personens ekonomiska ställning. Detta gäller andra än de största juridiska personerna beträffande vilka bestämmelser om ett absolut tak hindrar att samfundsboten blir obegränsat stor. En sådan reglering kan således anses främja proportionerliga straff. Det är också möjligt att se stöd för denna regleringslösning i EU-domstolens avgörande i målet C-35/20, som gällde dagsböter som dömts ut för en fysisk person med jämförelsevis höga inkomster. Domstolen ansåg det inte förenligt med EU-rätten eller proportionerligt att en fysisk person på grundval av det finländska systemet med dagsböter döms

till böter som kan uppgå till 20 procent av den bötfälldes nettomånadsinkomster utan maximibelopp.

Från nationella utgångspunkter kan införandet av ett absolut tak för samfundsbot utöver skalan som baserar sig på omsättningen också motiveras med att på så vis avviker man mindre från skalan i 9 kap. 5 § i strafflagen än genom att låta maximibeloppet av böter vara obegränsat högt. Av de nämnda orsakerna kan det anses motiverat att förpliktelsen enligt artikel 7.2 genomförs genom att föreskriva att samfundsbotens maximibelopp baserar sig i princip på omsättningen, men att det samtidigt föreskrivs om det absoluta maximibelopp av böter som fastställs i direktivet. För att nuläget inte ska lindras på ett sätt som avviker från propositionens syfte är det också skäl att föreskriva att samfundsbotens maximibelopp inte kan vara lägre än det nuvarande maximibeloppet (850 000 euro).

De lindrigare maximiböter som möjliggörs i artikel 7.2 i direktivet, 1 procent av omsättningen eller 8 miljoner euro, utgör en femtedel av maximiböterna för andra brott (5 procent eller 40 miljoner euro). Dessa lindrigare maximibelopp gäller endast två särskilda typer av brott, där det är fråga om kringgående av sanktioner. Det kan anses att dessa brott inte till sin allvarlighet avviker riktigt såhär mycket från de andra brott som definieras i direktivet. Detta syns också i de föreslagna maximistraffen för fysiska personer. Även i fråga om påföljderna för juridiska personer skulle den med tanke på lagstiftningen tydligaste lösningen vara att föreskriva om endast en skala för samfundsbot för alla sanktionsbrott. Den kan dessutom anses motsvara den nuvarande grundlösningen i strafflagen bättre, där det finns bara en straffskala för samfundsbot som gäller alla brott som juridiska personer kan ställas till svars för. I enskilda fall kan det beaktas tillräckligt i straffmätningen om ett brott är mindre allvarligt. I samband med det nationella genomförandet är det således mer motiverat att föreskriva om endast ett maximibelopp av samfundsbot som gäller alla sanktionsbrott, och som genomförs i enlighet med direktivets förpliktelser på 5 procent och 40 miljoner euro.

Direktivet ger två genomförandalternativ när det gäller att bestämma det omsättningsår som ligger till grund för beräkningen av boten, av vilka det ena hänför sig till gärningstidpunkten för brottet och det andra till tidpunkten för domen. Det senare alternativet kan betraktas som bättre, för när det tillämpas motsvarar botens maximibelopp sannolikt den juridiska personens faktiska ekonomiska ställning bättre. Motsvarande lösning har tillämpats i fråga om de administrativa påföljdsavgifter för juridiska personer som det hänvisas till ovan och den motsvarar också bättre de principer som iakttagits inom systemet med dagsböter (2 a kap 2 § i strafflagen).

I den finska rättsordningen finns inte endast en definition av begreppet ”omsättning”. Den centrala definitionen finns i 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997), men i lagstiftningen förekommer också andra definitioner (t.ex. den lagstiftning som det hänvisas till i 41 § 7 mom. i lagen om Finansinspektionen). Dessutom bör det beaktas att alla juridiska personers inkomster, t.ex. allmännyttiga föreningars och stiftelsers medlemsavgifter, inte kan definieras som omsättning, utan sådana har i lagstiftningen karakteriserats med termen ”motsvarande avkastning” (t.ex. revisionslagen (1141/2015)). Även dessa omständigheter måste beaktas när det föreskrivs om samfundsbot som baserar sig på omsättningen.

I propositionen föreslås det av ovan anförda orsaker att maximibeloppet av samfundsbot för sanktionsbrott fastställs med avvikelse från 9 kap. 5 § i strafflagen så att det är 5 procent av den juridiska personens årliga omsättning, dock minst 850 000 euro och högst 40 miljoner euro. Med omsättning avses i enlighet med förpliktelserna i direktivet en juridisk persons totala globala omsättning eller motsvarande avkastning i enlighet med bokslutet för det år som föregår utdömandet av samfundsboten. Dessutom föreskrivs det om uppskattning av omsättningen för sådana fall där det inte finns tillgång till ändamålsenlig information om bokslutet. I de fall där

en juridisk person inte har någon omsättning eller det inte går att få klarhet om dem, ska det nuvarande maximibeloppet av samfundsbot tillämpas. Eftersom koncerner inte nämns i ordalydelserna som gäller förpliktelserna i direktivet, ska den totala omsättning som ligger till grund för samfundsboten beaktas endast i fråga om den juridiska person i vars verksamhet brottet har inträffat. Det är också möjligt att ett visst sanktionsbrott har inträffat i verksamheten hos flera juridiska personer som hör till samma koncern, och då kan var och en av dem bestraffas separat.

Eftersom nämnda undantagsbestämmelse om samfundsbot gäller endast strafflagens 9 kap. 5 § och fastställandet av samfundsbotens maximibelopp, tillämpas till övriga delar fortfarande de nuvarande bestämmelserna i 9 kap. på straffansvar och fastställande av böter för juridiska personer.

4.1.4 Tvångsmedelslagen

Det föreslås att tvångsmedelslagen ändras så att teleavlyssning kan användas även i brottsutredningar som gäller grovt sanktionsbrott. Förutsättningarna för teleavlyssning ska vara desamma som i fråga om grovt regleringsbrott för närvarande. Utvidgning av befogenheten till teleavlyssning till att i vissa situationer gälla grovt regleringsbrott och andra grova ekonomiska brott har tidigare ansetts motiverat av omständigheter som hänför sig särskilt till utredningen av yrkesmässig och organiserad ekonomisk brottslighet. Ju större vinning som har eftersträvat genom ett ekonomiskt brott, desto större är det samhällsliga intresset av att reda ut brottet. Ju planmässigare ett ekonomiskt brott är, desto svårare är det att utreda det med traditionella medel (RP 52/2002 rd s. 26, GrUU 36/2002 rd s. 4–5). På motsvarande grunder är det skäl att se till att i väsentlig grad motsvarande tvångsmedel även i fortsättningen kan användas för att utreda motsvarande brott.

4.1.5 Övrig lagstiftning

Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen

Det föreslås att visselblåsarlagens tillämpningsområde ändras så att den blir tillämplig även på skydd för personer som rapporterat överträdelser av sanktioner. Artikel 14 i direktivet förpliktar till att utsträcka sådant skydd endast till i direktivet avsedda brott som innebär överträdelse av EU:s sanktioner samt till medhjälp, anstiftan och försök som hänför sig till sådana brott. För enhetlighetens och tydlighetens skull kan det dock betraktas som mer motiverat att visselblåsarlagets skydd också täcker alla sådana sanktioner i anslutning till utrikes- och säkerhetspolitiken som Finland iakttar, på motsvarande sätt som den föreslagna bestämmelsen om sanktionsbrott. Av denna orsak föreslås det i denna proposition att visselblåsarlagen ska gälla rapportering av överträdelser inte bara av EU:s sanktioner utan också av sanktioner som fastställts av FN:s säkerhetsråd.

Trots att överträdelse av sanktionsbestämmelserna är straffbart på ett heltäckande sätt, föreslås det i denna proposition att det skydd som föreskrivs i visselblåsarlagen ska vara tillämpligt oberoende av den eventuella påföljden för eller faran av den verksamhet som rapporteras. Denna lösning är tydligare än att knyta skyddet till påföljdsförutsättningen.

Lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen

Det föreslås att lagens bestämmelse om straffbarhet som hänvisar till strafflagens bestämmelser om regleringsbrott ändras så att där hänvisas i stället till de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott, som i fortsättningen ska tillämpas på motsvarande gärningar.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna

Sanktioner är av stor betydelse för att stärka och stödja internationell fred och säkerhet samt demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. Strävan med den föreslagna lagstiftningen är att effektivisera iakttagande av sanktioner inom de gränser som strafflagstiftningen möjliggör.

Trots att den internationella sanktionslagstiftningen redan nu förutsätter att det föreskrivs effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder för överträdelser av sanktioner, kan det anses att direktivets förpliktelser att föreskriva att sådana gärningar utgör brott i Europeiska unionens medlemsstater har positiva konsekvenser för iakttagandet av sanktioner och realiseringen av det straffansvar som följer på överträdelse av sanktioner. Genom gemensamma minimiregler kan det säkerställas att överträdelse och kringgående av sanktioner bestraffas på ett heltäckande sätt och med tillräckligt harmoniserade bestämmelser i alla medlemsstater. Tillnärmning av strafflagstiftningarna främjar dessutom medlemsstaternas samarbete och möjligheter att förhindra och utreda sanktionsbrott. Detta främjas också av direktivets regler om myndighets-samarbete samt av de förpliktelser enligt vilka medlemsstaternas aktörer som svarar för utredning och lagförövning av brott har tillgång till effektiva utredningsverktyg. Genom den föreslagna lagstiftningen främjar Finland för egen del uppnåendet av dessa mål.

Det föreslås att det i strafflagen föreskrivs betydligt mer detaljerat och tydligare än nu om straffbarhet för överträdelser av sanktioner. Detta underlättar myndigheternas arbete med att bekämpa sanktionsbrott och realisera straffansvaret. Förtydligandet av strafflagstiftningen kan också ha en befrämjande inverkan på iakttagandet av sanktioner.

Att straffbarheten för gärningar som gäller produkter med dubbla användningsområden som används för potentiella skadliga ändamål samt försvarsmateriel utsträcks till gärningar som begås av grov oaktsamhet kan förhindra att sådana produkter hamnar i länder som är föremål för sanktioner.

Att det uttryckligen föreskrivs om straffbarhet för gärningar som gäller döljande av tillgångar som ska frysas genom sanktioner kan bidra till att sådana tillgångar i större utsträckning kommer till myndigheternas kännedom och kan frysas.

Propositionen har inga väsentliga konsekvenser för myndigheternas inbördes förhållanden, myndigheternas uppgifter och förfaranden, personal eller organisation eller myndigheternas administrativa uppgifter.

Införandet av materiell sanktionslagstiftning inom EU och inom ramen för FN samt sanktioner för överträdelser har haft betydande konsekvenser för företagens verksamhet. Det genomförande av ett direktiv som det handlar om i denna proposition, där det framför allt är fråga att precisera strafflagstiftningen och inte om nya sanktioner eller någon väsentlig utvidgning av området för straffbarhet, anses däremot inte som sådant ha några betydande konsekvenser för företagen. Det är i sig klart att företag med större omsättning, i vilkas verksamhet sanktionsbrott begås, i fortsättningen kan få mångfaldigt större samfundsbot jämfört med nuläget, vilket kan påverka deras verksamhet och ekonomiska ställning väsentligt. Denna

skärpning inverkar endast i fall där brott begås uppsåtligen eller i vissa fall av grov oaktsamhet i företagets verksamhet. I EU:s sanktionsförordningen åläggs företagen redan för närvarande förutom förbud även handlingsskyldigheter som syftar till att främja iakttagandet av sanktioner, och överträdelse av dem ska bestraffas. Inte ens de strängare straffen handlar således i någon betydande utsträckning om inskränkningar av företagsverksamheten eller nya risker för företagsverksamheten.

4.2.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

De nya straffbestämmelserna om sanktionsbrott betyder inte att myndigheterna får nya typer av brott att utreda. Det handlar i huvudsak om att klarlägga den nuvarande regleringen. Lagstiftningsändringarna bedöms därför inte medföra någon stor förändring i antalet straffbara gärningar.

Till den del det handlar om en utvidgning av området för straffbarhet till gärningar av grov oaktsamhet och uttrycklig kriminalisering av gärningar som innebär döljande av tillgångar, kan förslaget i någon mån öka arbetsmängden för de myndigheter som svarar för straffprocessen. Denna ökning bedöms ändå inte vara betydande. Detta beror på att även med stöd av den nuvarande lagstiftningen kan åtminstone merparten av dessa gärningar antas gå vidare i straffprocessen.

Man kan anta att förundersöknings- och åklagarmyndigheternas uppgifter i anslutning till internationellt informationsutbyte ökar något till följd av direktivet. Denna effekt kan i huvudsak uppstå genom att medlemsstaternas lagstiftning harmoniseras till följd av direktivet, och syftet med detta är att underlätta sådant samarbete. När informationsutbytet förbättras och anmälningarna ökar kan också utsökningsmyndighetens uppgifter antas öka, eftersom antalet äganderätts- och bestämmanderättsfrågor som ska utredas ökar. Eftersom det redan nu med stöd av EU:s lagstiftning finns omfattande möjligheter till myndighetssamarbete i brottmål trots skillnaderna i lagstiftning, bedöms det tilläggsarbete eller de resurskonsekvenser som följer av den föreslagna lagstiftningen inte heller till denna del vara betydande.

Tingsrätten har med stöd av 2 kap. 6 § i rättegångsbalken kunnat handlägga ärenden som gäller grovt regleringsbrott i en sammansättning med en domare, eftersom maximistraflet är fängelse i fyra år. Det maximistraflet på fem år som föreslås för grovt sanktionsbrott leder till att på handläggningen i tingsrätten tillämpas 2 kap. 1 § i rättegångsbalken, vilket betyder att ärendena måste handläggas åtminstone i en nämndemannasammansättning, och med beaktande av ärendenas karaktär är det sannolikt att de i fortsättningen handläggs i en sammansättning med tre yrkesdomare. Det finns inga uppgifter om hur stor del av de grova regleringsbrotten som de senaste åren har handlagts i en sammansättning med tre yrkesdomare. Om man antar att av de 11–19 grova regleringsbrott som anmäldes till åklagaren 2022–2023 handläggs cirka 10 i fortsättningen i en sammansättning med tre yrkesdomare, och att detta är 5–10 fall mera än med stöd av den nuvarande lagen, skulle detta öka tingsrätternas arbetsmängd en aning. Arbetsmängden bedöms ändå inte öka i någon betydande mån. Förslaget bedöms således inte ha några betydande personalkonsekvenser eller ekonomiska konsekvenser i anslutning till personalökningar, och således inga betydande ekonomiska konsekvenser för de myndigheter som svarar för straffprocessen och verkställandet av sanktioner, dvs. i första hand för polis-, tull-, åklagar-, rättshjälps-, domstols- och utsökningsmyndigheternas verksamhet.

Införandet av sanktionsbrott av oaktsamhet bedöms inte avsevärt öka längden på de ovillkorliga fängelsestraff som döms ut.

Utvidgningen av skärpningsgrunden för grovt sanktionsbrott och höjningen av maximistraffet från fängelse i fyra år till fängelse i fem år kan antas förlänga de ovillkorliga fängelsestraff som döms ut i någon mån jämfört med grovt regleringsbrott. Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av detta är osäker och kan vara endast riktgivande. Om man antar att dessa lagändringar leder till att de fängelsestraff som döms ut förlängs med i medeltal 3 månader, varav 60 procent avtjänas i fängelse, ökar antalet fängelsemånader som avtjänas i fängelse med 1,8 månader per brott. År 2022 anmäldes sammanlagt 11 grova regleringsbrott till åklagaren för åtalsprövning och 2023 sammanlagt 19. Om man antar att i ungefär en tredjedel av dessa fall, dvs. 5, döms till ovillkorligt fängelse, ökar höjningen av maximistraffet för grovt sanktionsbrott den tid som avtjänas i fängelse med sammanlagt 9 månader (5 * 1,8 månader) dvs. 0,75 år per år. Särskilt de slutna fängelserna är för närvarande fulla. Som beräkningsgrund används därför priset för ett fängelseår i nya fängelser som byggs, 120 000 euro/fånge. I enlighet med detta kan kostnaderna för verkställigheten av fängelsestraff antas öka med 90 000 euro per år. Dessa konsekvenser börjar synas 2026 och i full utsträckning 2027.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Det nationella genomförandet av direktivet kan inte skötas på något annat sätt än genom lagstiftning. De föreslagna lagarna kan betraktas som de bästa alternativen på de grunder som anförs i avsnitt 4.

5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater

Direktivet förpliktar medlemsstaterna att vidta lagstiftningsåtgärder enligt en exceptionellt kort tidtabell. Medan regeringens proposition beretts har mer specificerad information om andra medlemsstaters lagstiftningsplaner inte funnits tillgänglig. I enlighet med direktivets bestämmelser ska också de andra medlemsstaterna innan tidsfristen för att genomföra direktivet går ur (den 20 maj 2025) se till att deras strafflagstiftningen uppfyller de gemensamma straffrättsliga minimiförpliktelserna samt de andra förpliktelser i anslutning till dem som åläggs i direktivet.

6 Remissvar

6.1 Allmänt om remissvaren

Det kom sammanlagt 21 utlåtanden om betänkandet av den arbetsgrupp som berett genomförandet av direktivet (Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:23).

De lagstiftningsändringar som föreslogs i arbetsgruppens betänkande fick omfattande understöd i utlåtandena. Några remissinstanser föreslog vissa ändringar i paragraferna eller motiveringen, men de gällde inte de föreslagna grundläggande lagstiftningslösningarna. Trots att även förslagen om straffansvar för juridiska personer fick omfattande understöd, ansågs det i flera utlåtanden motiverat att inleda en mer omfattande reform av lagstiftningen om straffansvar för juridiska personer.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det inte ansetts motiverat att ändra lagförslagen i sak på grund av responsen i remissvaren. Däremot har motiveringen kompletterats och förtydligats.

I det följande presenteras i korthet den viktigaste responsen i remissvaren och hur den har beaktats under den fortsatta beredningen av propositionen. Remissinstanserna påpekanden har komprimerats, omgrupperats och språkdräkten har förenhetligats. Uttalandena har i regel inte upprepats till den del som remissinstanserna har uppgett att de understöder att propositionen antas eller upprepar förslagen eller argumentationen i propositionen eller vad som redan anförts i andra utlåtanden.

De ursprungliga remissvaren finns tillgängliga i sin helhet i statsrådets projektregister på adressen: <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM167:00/2023>.

6.2 De föreslagna straffbestämmelserna

De föreslagna straffbestämmelserna fick omfattande understöd. Det kom dock några förslag.

I ett utlåtande ansågs det att det är skäl att i regeringens proposition tydligt ange det rättsobjekt som ligger bakom sanktionsbrott för att göra det lättare att avgöra situationer där det förekommer lagkonkurrens.

Under den fortsatta beredningen har motiveringen till propositionen ändrats så att grunderna för och syftet med bestämmelserna om sanktioner och därigenom de rättsobjekt som skyddas genom införandet av sanktionsbrott har angetts tydligare än förr även i specialmotiveringen till bestämmelsen om sanktionsbrott.

I ett utlåtande föreslogs det att man skulle överväga att på finska föreskriva om ”passittaminen” (på svenska ungefär ”förpassning”) som en uttrycklig gärningsform i förslaget till 46 kap. 3 a § 1 mom. 4 punkten i strafflagen, i stället för att saken omnämns i arbetsgruppens betänkande.

Den finska termen ”passittaminen” betyder ”määrätä joku vietäväksi jonnekin, lähettää” (Kielitoimiston sanakirja), dvs. ungefär ”bestämma att någon ska föras någonstans, skicka i väg”. I den engelska versionen av direktivet används för motsvarande gärningsform termen ”transit”, som i allmänhet översätts till finska med ”kauttakulku”. I den svenska versionen av direktivet används termen ”transitering”. Med ”passittaminen” avses, på samma sätt som det svenska uttrycket ”förpassning”, också ett särskilt tullförfarande, men veterligen har termen inte ens vid sådan specialanvändning en helt klar och entydig definition. ”Passittaminen” är således inte en särskilt klar term. De gärningar som avses därmed täcks dock i sak av de andra gärningsformer som nämns i bestämmelsen och som är allmänspråkliga. I allmänhet bör strävan vara att använda endast allmänspråkliga formuleringar. Under beredningen av propositionen har man därför ansett att det inte är skäl att nämna ”passittaminen” separat i rekvisitet för sanktionsbrott.

I ett utlåtande föreslogs att man skulle överväga att förtydlighetens skull ta in en hänvisning till vissa definitioner i en sanktionsförordning i rekvisitet för sanktionsbrott.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det inte setts någon orsak att ändra brottsrekvisiten till denna del. Under beredningen har åsikten varit att det i regel räcker att hänvisa till definitionerna i specialmotiveringen, med beaktande av bl.a. att rekvisitet för sanktionsbrott även i övrigt i väsentlig grad bestäms i sanktionsförordningarnas bestämmelser.

En remissinstans konstaterade att den inte var övertygad om att det är skäl att bedöma överträdelse av sanktioner t.ex. av enbart ideologiska orsaker lindrigare än när motivet för samma förfarande är strävan efter att tillskans sig betydande ekonomisk vinning. Remissinstansen föreslog att man skulle överväga om den kvalificeringsgrund som gäller

betydande vinning över huvud behövs. Dessutom ansåg remissinstansen att en särskilt ansvarsfull position i t.ex. en bank eller något annat bolag, inom vars verksamhetsområde det är väsentligt att noggrant iaktta sanktioner, kan på ett naturligt sätt lämpa sig även som uttrycklig kvalificeringsgrund för sanktionsbrott.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har motiveringen preciserats för att klarlägga varför strävan efter betydande vinning bör vara en kvalificeringsgrund för sanktionsbrott. Det har däremot inte ansetts motiverat att jämställa överträdelse av sanktioner som grundar sig enbart på ideologiska orsaker, dvs. något annat än den fara eller skada som gärningen orsakar, med strävan efter betydande ekonomisk vinning. Ideologiska orsaker skulle vara svåra att som sådana motivera som en omständighet som gör att straffet borde skärpas. Det skulle också stöta på avsevärda problem i anslutning till regleringens tydlighet och brottsbevisningen.

Såsom konstateras i motiveringen till propositionen har det under beredningen ansetts att lagstiftningen uppfyller förpliktelseerna gällande försvårande omständigheter i artikel 8 i direktivet, och under den fortsatta beredningen har det inte setts någon anledning att ändra propositionen till denna del. Gärningsmannens särskilda ansvarsställning kan på det sätt som konstateras i motiveringen vara en omständighet som beaktas vid straffmätningen. Att föreskriva om en sådan omständighet som kvalificeringsgrund för sanktionsbrott skulle gå betydligt längre än förpliktelseerna enligt direktivet och kan betraktas som problematiskt med avseende på proportionaliteten. De kvalificeringsgrunder som föreslås i propositionen kan anses täcka även särskilt klandervärda gärningar som begås i en särskild ansvarsställning på ett omfattande och tillräckligt sätt, och de riktar sig mer exakt mot sådana gärningar som det är skäl att betrakta som grova.

I ett utlåtande föreslogs att man skulle överväga huruvida en kvalificeringsgrund som är beroende av prövning borde intas i den grova gärningsformen av sanktionsbrott, om gärningen orsakar betydande fara eller skada för (civil)befolkningen eller försvaret.

Även om en dylik kvalificeringsgrund (skärpningsgrund) kan anses ha ett adekvat syfte, har det under beredningen av propositionen inte ansetts motiverat att foga den till rekvisitet för grovt sanktionsbrott. Motiveringen har kompletterats till denna del under den fortsatta beredningen. I strafflagen kan kvalificeringsgrunderna i rekvisiteten för grova gärningsformer inte heller vara beroende av prövning. De omständigheter som är väsentliga för tillämpningen av en grund ska framgå klart av rekvisitet. Förutsättningen av gärningen bedömd som en helhet ska vara grov, som ingår i rekvisitet för de grova gärningsformerna, ger domaren tillräckligt utrymme för prövning.

I ett utlåtande konstaterades att propositionen innehåller delvis överlappningar med andra straffbestämmelser om produkter med dubbla användningsområden, om en produkt med dubbla användningsområden som nämns i bilaga I till förordningen om exportkontroll exporteras till ett sanktionsland utan tillstånd.

Under den fortsatta beredningen har det inte ansetts motiverat att ändra propositionen till denna del. De föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ändrar inte straffbarheten för andra gärningar än sådana som hänför sig till sanktioner. De straffbestämmelser som är tillämpliga på andra gärningar bestäms även i fortsättningen utifrån vilken import- och exportlagstiftning som gärningen bryter mot. Om flera straffbestämmelser än en är tillämplig på samma gärning, iakttas på sedvanligt sätt de allmänna lärorna om lagkonkurrens.

En person som yttrade sig ansåg att försök borde vara jämställt med fullbordat brott även i gärningsformerna i 2 mom. i bestämmelsen om sanktionsbrott. Även i ett annat utlåtande ansåg

man att jämställande av försök med en fullbordad gärning även i fråga om gärningsformerna enligt 2 mom. skulle kunna utredas under den fortsatta lagberedningen också med tanke på konsekvensen i bestämmelsen.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har den bestämmelse som föreslogs i arbetsgruppens betänkande ansetts vara det bättre alternativet av de orsaker som nämns i motiveringen till propositionen.

I ett utlåtande ansågs det att i strikt reglerade branscher, såsom finansmarknaden, kan grov oaktsamhet ta sig uttryck som t.ex. underlåtenhet att iaktta föreskrifter och anvisningar, som de facto gör det möjligt att sanktionerna kringgås av andra personer. Remissinstansen föreslås att det ytterligare ska övervägas om den culpösa gärningsformen borde utsträckas till dessa situationer.

I direktivet gäller minimiförpliktelsen i anslutning till det straffrättsliga oaktsamhetsansvaret endast försvarsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Att föreskriva om annat oaktsamhetsansvar som en straffrättsliga gärning skulle utvidga individernas omsorgsplikt avsevärt och skulle kunna ifrågasättas med avseende på regleringens tydlighet och proportionerlighet. Sanktionslagstiftningen innehåller bestämmelser om flera typer av skyldigheter, vilkas syfte är att säkerställa att sanktionerna iakttas. Överträdelse av dessa skyldigheter är och ska även i fortsättningen vara kriminaliserad som sådan. Straffansvaret kan således betraktas som tillräckligt heltäckande utan att oaktsamhetskriminaliseringen utvidgas.

I ett utlåtande konstaterades att den föreslagna straffskalan kan understödjas, men även ett maximistraff på sex års fängelse ansågs motiverat med avseende på det rättsobjekt som skyddas. I ett annat utlåtande ansågs det att maximistraffet för sanktionsbrott av oaktsamhet kunde vara fängelse i två år i stället för ett och ett halvt år.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det konstaterats att de föreslagna straffskalorna fick omfattande understöd under remissbehandlingen och att de är proportionerliga också inom strafflagen och med hänsyn till direktivets förpliktelser på det sätt som anförs i motiveringen till propositionen.

I ett utlåtande påpekades att det inte framgår direkt av motiveringen i betänkandet på vilken grund arbetsgruppen har ansett att de föreslagna bestämmelserna uppfyller direktivets minimikrav till den del det i artikel 5.3 c i direktivet förutsätts att den maximala påföljden för möjliggörande av inresa enligt artikel 3.1 c i direktivet är minst tre års fängelse.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det ansetts att dessa grunder framgår av propositionens motiveringsdel, där förpliktelserna i artikel 5 i direktivet och deras förhållande till lagstiftningen i Finland bedöms.

6.3 Straffansvaret för juridiska personer

I remissvaren fick den föreslagna bestämmelsen om straffansvar för juridiska personer omfattande understöd. Samtidigt har flera remissinstanser ansett att den föreslagna straffskalan för samfundsbot är exceptionellt sträng, och de har på samma sätt som arbetsgruppens ståndpunkt ansett att det är skäl att regleringen blir temporär och att en mer omfattande reform av lagstiftningen om straffansvar för juridiska personer vore motiverad. I utlåtandena har det i regel inte framförts att det i detta sammanhang skulle finnas bättre alternativ att genomföra förpliktelserna enligt direktivet. Vissa förslag har dock framförts i fråga om bestämmelsen eller motiveringen till den.

I ett utlåtande ansåg man att vid fastställandet av samfundsboten borde beaktas även andra omständigheter som påverkar bolagets affärsverksamhet än omsättningen, såsom hur lönsam bolagets verksamhet är.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det inte ansetts motiverat att ändra den föreslagna lagstiftningen till denna del. Så som konstateras i propositionen ska de nuvarande bestämmelserna i 9 kap. tillämpas på fastställandet av samfundsbot.

I ett utlåtande föreslogs det att det skulle vara bra att komplettera förslaget till 46 kap. 13 § 2 mom. i det fallet att avsikten är att beakta även andra avkastningsposter än vad som förstås med omsättning i bokföringsrättsligt mening. Med beaktande av det betydande hotet om straff i euro, är ett bättre alternativ enligt remissinstansen dock att hålla sig till enbart omsättning och motsvarande avkastning när påföljdsbestämmelsens innehåll beskrivs i motiveringen.

Under den fortsatta beredningen har motiveringen till propositionen ändrats till denna del.

I ett utlåtande ansågs det också att det för tydlighetens skull vore bra att komplettera propositionens motivering med konstaterandet att med total global omsättning avses omsättningen enligt koncernresultaträkningen, om den juridiska personen är ett moderföretag för vars koncern ett koncernbokslut har upprättats. Detta skulle i egenskap av en entydig beskrivning vara ägnat att underlätta domstolarnas straffmätning.

Under den fortsatta beredningen har motiveringen till propositionen ansetts vara tillräcklig till denna del. I direktivet definieras inte begreppet ”total global omsättning” desto noggrannare, och direktivets ordalydelse antyder inte att hela koncerns omsättning ska beaktas när maximibeloppet av samfundsboten fastställs, utan endast den eller de juridiska personers omsättning i vars verksamhet brottet har begåtts. Varken i strafflagens 9 kap. eller i förarbetena till det tas uttrycklig ställning till påförandet av samfundsbot i situationer där en juridisk person som påförs straff är en del av en koncern. Genom denna proposition görs endast en begränsad ändring i straffskalan för samfundsbot som gäller en typ av brott. Därför kan det betraktas som ändamålsenligt att straffansvaret även i koncernsituationer bestäms enligt de allmänna bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer. Det är i sig möjligt att efter behov beakta de olikartade situationer som berör koncerner när strafflagens 9 kap. reformeras i större utsträckning.

I ett utlåtande konstaterades att sättet att beräkna maximibeloppet av den samfundsbot som föreslås för sanktionsbrott skiljer sig från beräkningssättet i 8 kap. 4 § i penningtvättslagen (444/2017), som tillämpas på den påföljdsavgift som påförs kreditinstitut och finansiella institut för försummelse eller överträdelse av skyldigheter enligt 3 kap. 16 § som anknyter till säkerställande av att sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut efterlevs (högst antingen tio procent av kreditinstitutets eller det finansiella institutets omsättning under året innan påföljdsavgiften påfördes eller fem miljoner euro, beroende på vilket belopp som är störst). I utlåtandet anser man att bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer och penningtvättslagens administrativa påföljder borde samordnas så att tillämpningen av dem inte leder till ett slutresultat där t.ex. en bank som förmedlat ett betalningsuppdrag som anknyter till kringgående av sanktioner blir föremål för strängare påföljder än gärningsmännen. Motsvarande framfördes också i ett annat utlåtande.

Den administrativa påföljd enligt 8 kap. 4 § i penningtvättslagen som det hänvisas till gäller överträdelse av förpliktelser i anslutning till verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll hos de rapporteringsskyldiga som anges i lagens 3 kap. 16 §. Dessa förpliktelser hänför sig till kundkontroll och är därför av annan karaktär än de förpliktelser som hänför sig till

överträdelse av sanktioner. Förpliktelserna och påföljdsavgiftens storlek baserar sig även de på EU:s lagstiftning, som uppställer minimiregler och bestämmer medlemsstatens handlingsutrymme till denna del. Lagens bestämmelser styr fastställandet av påföljdsavgiften och samfundsboten i enskilda fall. Det är också skäl att beakta att trots att maximibeloppet av påföljdsavgiften fastställs på ett annat sätt än i den bestämmelse om samfundsbotens maximibelopp som föreslås i propositionen, är den senare en straffrättslig påföljd och därför kan den betraktas som strängare.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det ansetts att bestämmelserna om den administrativa påföljdsavgift som det hänvisas till och det maximibelopp av samfundsbot som föreslås i propositionen gäller olika slags gärningar och är av olikartad karaktär (administrativ respektive straffrättslig). Trots att maximibeloppen av påföljderna fastställs på olika sätt är det inte skäl att betrakta dem som okompatibla. Dessutom är det skäl att beakta att båda påföljderna baserar sig på EU:s lagstiftning, som till denna del uppställer minimiregler och bestämmer medlemsstatens handlingsutrymme.

I ett utlåtande konstaterades det att påföljden av kringgående av sanktioner kan enligt direktivet i de nämnda lindrigare fallen vara en samfundsbot som är högst 1 procent av omsättningen eller åtta miljoner euro. Enligt det skulle det vara rättvisare att som samfundsbotens maximibelopp i fråga om dessa lindrigare brott även nationellt fastställa samma nivå på samfundsboten som anges i direktivet.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har det inte setts någon anledning att ändra den föreslagna lagstiftningen till denna del. Saken har behandlats i motiveringen till propositionen.

6.4 Konsekvensbedömningen

I ett utlåtande ansågs det att straffprocesserna orsakar tilläggsarbete för förundersökningsmyndigheterna, Åklagarmyndigheten, domstolen och Utsökningsverket, men mängden är fortfarande svår att uppskatta i detta skede. Detsamma gäller ökningen av utmätningmännen utredningsarbete när antalet anmälningar till utmätningssmannen sannolikt ökar i takt med att målen för regleringen uppnås. Enligt utlåtandet är det dock inte möjligt att till dessa delar göra någon noggrannare bedömning än vad som föreslagits i betänkandet, eftersom det har föreskrivits om en nationell genomförandetid på endast 12 månader för direktivet.

I ett utlåtande ansågs att de ekonomiska konsekvenser som presenterades i arbetsgruppens betänkande var underdimensionerade. Där presenterades ändå ingen närmare bedömning av de ekonomiska konsekvenserna.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har konsekvensbedömningen till dessa delar ansetts tillräcklig i förhållande till den tillgängliga informationen. De uppskattade ekonomiska konsekvenserna för Utsökningsverket och domstolarna har i arbetsgruppsfasen gjorts med medverkan och godkännande från företrädare för dessa myndigheter. Det är skäl att betona att överträdelser av sanktioner är redan nu kriminaliserade och brottsmisstankar som kommit till kännedom leder till en straffprocess. Av denna orsak ökar den föreslagna lagstiftningen inte kännbart myndigheternas arbetsmängd till följd av straffprocesserna. En annan sak är att antalet sanktioner och de överträdelser av dem som kommit till kännedom har ökat avsevärt på den senaste tiden. Att myndigheternas arbetsmängd ökar till följd av detta beror dock inte på den lagstiftning som föreslås i propositionen.

Enligt ett utlåtande borde även konsekvenserna för företagen bedömas i propositionen.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har konsekvensbedömningen kompletterats till denna del.

I ett utlåtande konstaterades att om det blir ändringar i det material som ska lämnas till Statistikcentralen, kan detta medföra kostnader för Rättsregistercentralen.

6.5 Övriga frågor

I ett utlåtande anses det att behovet av ändringar i tvångsmedelslagen gäller också tillfogande av grovt sanktionsbrott som ett brott i 10 kap. 3 § 2 mom. i tvångsmedelslagen, för vars utredning teleavlyssning kan användas utan att gärningen har begåtts i samband med drivande av rörelse eller utövning av yrke.

Under arbetsgrupps- och den fortsatta beredningen av propositionen har man bedömt vad som är ett tillräckligt och proportionerligt genomförande av direktivets förpliktelser när det gäller brottsutredningsverktyg. Teleavlyssning är ett tvångsmedel som ingriper kraftigt i skyddet för privatlivet och kommunikationshemligheten. Enligt propositionen kan den vara möjlig även i fråga om grovt sanktionsbrott under motsvarande förutsättningar som vid utredningen av brott av motsvarande allvarlighet och typ. Att utvidga befogenheten till teleavlyssning i större utsträckning än så skulle således vara exceptionellt. Under den fortsatta beredningen av propositionen har det inte ansetts föreligga tillräckliga grunder för att utvidga användningen av tvångsmedel till denna del.

Enligt ett utlåtande borde den föreslagna bestämmelsen om förverkandepåföljd och dess förhållande till penningtvättsbrott preciseras och prioriteringsordningen klarläggas med hjälp av exempel.

I propositionen föreslås inga ändringar i bestämmelserna om förverkandepåföljder eller penningtvätt, utan det konstateras att de nuvarande är tillräckliga för att genomföra direktivet. Av denna orsak är det inte skäl att i detta sammanhang ta desto närmare ställning till förhållandet mellan förverkandepåföljder och penningtvättsbrott. När det gäller förhållandet mellan penningtvättsbrott och de föreslagna sanktionsbrotten är det skäl att påpeka att den egendom som är föremål för sanktioner antas i princip har förvärvats på laglig väg medan den egendom som är föremål för penningtvätt alltid baserar sig på brott. Detta har också beaktats i de särskilda bestämmelserna om förverkandepåföljder som hänför sig till penningtvätt och sanktionsbrott.

I två utlåtanden ansågs det viktigt att det i samband med den fortsatta beredningen av regleringen om sanktionsbrott görs möjligt att tydligare och mer heltäckande än nu utbyta information om personer och sammanslutningar som är föremål för sanktioner såväl mellan myndigheter och rapporteringsskyldiga som mellan rapporteringsskyldiga.

Under den fortsatta beredningen av propositionen har tillräckligt och proportionerligt informationsutbyte i anslutning till sanktioner betraktats som viktigt. Det har inte setts någon anledning att ändra den föreslagna lagstiftningen till denna del.

I ett utlåtande betonades i fråga om internationell humanitär rätt vikten av att tydligt föra fram vad som i enlighet med artikel 3.5 i direktivet tillåts som undantag från straffbarheten.

Under beredningen av propositionen har denna åsikt omfattats. Det har inte setts någon anledning att ändra den föreslagna lagstiftningen eller motiveringen till propositionen till denna del.

7 Specialmotivering

7.1 Strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §. Kravet på dubbel straffbarhet. Det föreslås att 2 mom. om undantag från kravet på dubbel straffbarhet ändras. Det föreslås att till momentet fogas en ny 13 punkt, där det hänvisas till bestämmelserna om sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet i förslaget till 46 kap. 3 a–3 c § i strafflagen. Till följd av ändringen ska finsk lag tillämpas på dessa brott om gärningen har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person som kan jämföras med en finsk medborgare.

46 kap. Brotts som har samband med införsel och utförsel

Det föreslås att nya bestämmelser om sanktionsbrott fogas till kapitlet för att genomföra direktivet. Dessa bestämmelser gäller sanktionsbrott (3 a §), grovt sanktionsbrott (3 b §), sanktionsbrott av oaktsamhet (3 c §) och sanktionsförseelse (3 d §). I bestämmelserna föreskrivs att gärningar i strid med EU:s restriktiva åtgärder och FN:s säkerhetsråds sanktioner ska vara straffbara. Samtidigt ändras bestämmelserna om regleringsbrott så att de inte längre gäller överträdelse av sanktioner som antagits av EU eller FN.

Strävan med sanktioner är att upprätthålla internationell fred och säkerhet samt att stärka och stödja demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. Överträdelse av sanktioner kan försvaga eller äventyra dessa rättsobjekt. Syftet med bestämmelserna om sanktionsbrott är således att skydda dessa rättsobjekt.

I EU:s lagstiftning används termen ”restriktiv åtgärd”, medan endast termen ”sanktion” används för sanktioner som antagits av FN:s säkerhetsråd. Av denna orsak används båda termerna i de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott. I brottsbeteckningarna används för tydlighetens och kärnfullhetens skull termen sanktion. I motiveringen till denna proposition hänvisar termen sanktion både till både EU:s restriktiva åtgärder och FN:s säkerhetsråds sanktioner.

I bestämmelserna om sanktionsbrott ingår allmänna karakteriseringar i sak av de straffbara gärningarna. En närmare definition av de straffbara gärningarna ingår i de sanktionsakter som det hänvisas till i bestämmelserna om sanktionsbrott. I bestämmelserna om sanktionsbrott föreskrivs inte om självständiga brott utan straffbara är endast sådana gärningar som bryter mot ett förbud eller en förpliktelse som föreskrivs i den materiella sanktionslagstiftningen. Bestämmelserna om sanktionsbrott har således karaktären av s.k. straffbestämmelser in blanco.

Det har föreskrivits om dispenser och undantag från vissa förbud i sanktionsakterna. Med dispenser avses bestämmelser med stöd av vilka förbud i sanktionsakter inte tillämpas i vissa fall. I sanktionsakterna föreskrivs om dispenser för bl.a. diplomatiska och konsulära beskickningars verksamhet. En gärning som är förbjuden i en sanktionsakt är tillåten direkt med den tillämpliga bestämmelsen om dispens och gärningen uppfyller således inte rekvisitet för sanktionsbrott.

Som sanktionsbrott ska inte heller betraktas gärningar där det är fråga om humanitärt bistånd till behövande eller verksamhet till stöd för grundläggande mänskliga behov som tillhandahålls i enlighet med de humanitära principerna (opartiskhet, humanitet, neutralitet och oberoende) samt, i tillämpliga fall, internationell humanitär rätt. Också i artikel 3.5 i direktivet fastställs att avsikten inte är att kriminalisera sådana gärningar. I enlighet med tilläggsprotokoll I (FördrS 82/1980) till Genèvekonventionerna om internationell humanitär rätt (FördrS 7–8/1955) ska alla fördragsslutande parter tillåta och underlätta snabb och fri passage för humanitärt bistånd. Humanitärt bistånd ges också i andra än konfliktsituationer, t.ex. i samband med naturkatastrofer.

Med undantag i sanktionsakterna avses åter att man kan ansöka om tillstånd hos den behöriga myndigheten för en viss förbjuden verksamhet i särskilt angivna situationer. Om den behöriga myndigheten har bedömt att villkoren för att bevilja tillstånd till undantag är uppfyllda och den behöriga myndigheten har beviljat tillstånd för verksamheten, är verksamheten tillåten med stöd av tillståndet och den uppfyller sålunda inte rekvisitet för sanktionsbrott. Sanktionsakterna gör det t.ex. möjligt att medge undantag för sådana betalningar som är avsedda uteslutande för att betala skäliga arvoden i anslutning till juridiska tjänster och för att ersätta kostnader för sådana tjänster.

I sanktionsakterna fastställs förutsättningarna för att en myndighet ska bevilja tillstånd till undantag. Exempelvis i artikel 3.5 i förordning (EU) nr 833/2014 fastställs när en myndighet inte får medge undantag för export av sådan teknik som anges i förordningen. Om en myndighet underlåter att iakttä sådana förutsättningar när undantag medges, är det inte fråga om en egentlig överträdelse av ett förbud i sanktionsförordningen, utan om missbruk av myndighetens befogenheter. Av den orsaken ska förfarandet i allmänhet inte bedömas som sanktionsbrott utan snarare med stöd av bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen.

I direktivet föreskrivs det att advokathemligheten har företräde framom kriminaliseringsförpliktelserna i artikel 3.4 och motsvarande regler finns i sanktionsakterna, t.ex. i artikel 8.1 i förordning (EU) nr 833/2014. I skälen 13 och 42–43 i direktivets ingress fastställs allmänt att processuella och andra grundläggande rättigheter ska respekteras. Avsikten är inte heller att de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ska begränsa de straffprocessuella grundläggande rättigheter som tryggas i grundlagen och internationella människorättsförpliktelser, såsom oskuldspresumtionen, skyddet mot självinkriminering och advokathemligheten. Avsikten är inte heller att begränsa advokaters tystnadsplikt enligt 5 c § i lagen om advokater.

I EU:s sanktionsförordningar ingår också förpliktelser som riktar sig direkt till medlemsstaterna samt sådana förpliktelser som i första hand ska uppfyllas av medlemsstaterna. Till dessa hör t.ex. de bestämmelser som förutsätter att de behöriga myndigheterna utbyter information med kommissionen eller andra medlemsstater. Ansvar för att sådana förpliktelser uppfylls ankommer på medlemsstaten och överträdelser av dem hör i princip inte till tillämpningsområdet för bestämmelserna om sanktionsbrott.

I bestämmelserna om sanktionsbrott används vissa termer vilkas innebörd definieras närmare i artikel 2 i direktivet och EU:s sanktionsförordningar eller i rättsakter som de hänvisar till. Sådana termer är t.ex. ”angivna personer”, ”penningmedel”, ”ekonomiska resurser”, ”frysning av penningmedel”, ”produkter med dubbla användningsområden” och ”försvarsmateriel”. I sak motsvarande termer används också i annan sanktionslagstiftning. Avsikten är att dessa termers betydelse i bestämmelserna om sanktionsbrott ska motsvara deras betydelse i EU:s och annan sanktionslagstiftning, om inte något annat nämns.

I enlighet med artikel 3.2 i direktivet får medlemsstaterna föreskriva att vissa gärningar enligt artikel 3.2 som inbegriper ett ekonomiskt värde av mindre än 10 000 euro inte utgör brott. För tydlighetens skull konstateras att det inte föreslås att denna möjlighet utnyttjas i lagstiftningen i Finland, utan tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott i 3 a–3 d § ska också omfatta brott som gäller ett ekonomiskt värde av mindre än 10 000 euro. Det ekonomiska värde som hänför sig till brottet kan dock inverka på huruvida straffbestämmelsen om sanktionsbrott av grundformen eller grovt sanktionsbrott eller sanktionsöverträdelse är tillämplig på gärningen.

På det sätt som konstateras i avsnitt 3.3 hänvisar ordalydelsen i 10 kap. 5 § 2 mom. 3 punkten i strafflagen om förverkandepåföljd till en förverkandepåföljd för att uppnå syftet med bestämmelser eller föreskrifter om reglering eller införsel. Eftersom även sanktioner hänförs till bestämmelserna och föreskrifterna om reglering, är den allmänna formuleringen i 3 punkten tillämplig även på brott som avser överträdelse av sanktioner (se RP 66/1988 rd. s. 169–170). Syftet är inte att begränsa tillämpningen av punkten på förverkandepåföljder som gäller egendom som är föremål för de föreslagna sanktionsbrotten.

I brottmål som gäller överträdelse av sanktioner har det i praktiken varit vanligt att svaranden åberopat att sanktionslagstiftningen är svårbegriplig samt sin kunnighet om att gärningen är straffbar. För tydlighetens skull konstateras att frågan om okunnighet om gärningens straffbarhet i allmänhet inte ska bedömas med avseende på förekomsten av imputabilitet, dvs. gärningsmannens uppsåtlighet eller oaktsamhet, utan med avseende på tillämpningen av bestämmelsen om förbudsvillfarelse (kap. 2 § i strafflagen). Allmänt kan konstateras att tröskeln för att tillämpa bestämmelsen om förbudsvillfarelse är tämligen hög (RP 44/2002 rd, s. 107 och t.ex. HD 2006:70, HD 2011:23 och HD 2015:66).

Utöver sanktioner hänför sig också andra inskränkningar i nationell och internationell lagstiftning till införsel och utförsel, och brott mot dem har kriminaliserats i 46 kap. i strafflagen. Exempelvis i fråga om produkter med dubbla användningsområden ingår sådana inskränkningar också i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996), i vars 9 § det hänvisas till 46 kap. 1–3 och 12 § i strafflagen i fråga om straffbarhet för gärningar som strider mot den förstnämnda lagen. Genom de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ändras inte straffbarheten för andra gärningar än sådana som anknyter till sanktioner, så vilka straffbestämmelser som är tillämpliga på andra gärningar bestäms även i fortsättningen enligt vilken lagstiftning om införsel och utförsel som gärningen bryter mot.

1 §. Regleringsbrott. Det föreslås att 1 mom. ändras så att 1 och 9 punkten upphävs. Ändringarna görs därför att i fortsättningen tillämpas de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott i 3 a–3 d § på motsvarande gärningar.

3 a §. Sanktionsbrott. Det föreslås att till kapitlet fogas en ny straffbestämmelse som gäller gärningar i strid med sanktioner. I det inledande stycket i 1 mom. anges de rättsakter som innehåller sanktioner som det är straffbart att bryta mot. I de rättsakter som det hänvisas till eller i de sanktioner som antagits med stöd av dem anges närmare de förbud beträffande vilka överträdelser ska bestraffas som sanktionsbrott.

Viktigast av dessa rättsakter är i praktiken de förordningar som antagits med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget, vilkas bestämmelser i huvudsak är direkt tillämpliga. Enligt 2 a § 1 mom. i sanktionslagen (659/1967) utfärdas närmare bestämmelser om verkställigheten av de sanktionsförordningar som antagits med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget vid behov genom förordning av statsrådet. Brott mot bestämmelser i sådana statsrådsförordningen hör enligt

ordalydelsen i det inledande stycket till tillämpningsområdet för bestämmelsen om sanktionsbrott.

Rådets sanktionsbeslut som fattats med stöd av artikel 29 i EU-fördraget är däremot inte direkt tillämpliga. I regel genomförs de ändå genom förordningar som antas med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget. Det är också möjligt att ett sanktionsbeslut som meddelats med stöd av artikel 29 i EU-fördraget förutsätter nationell genomförandelagstiftning. I sådana fall omfattar straffbarheten för sanktionsbrott gärningar som strider mot den lagstiftning som antagits för att genomföra sanktionsbeslutet.

Med stöd av artikel 41 i kapitel VII i FN-stadgan (FördrS 1/1956) kan FN:s säkerhetsråd besluta om sanktioner mot en aktör som hotar internationell fred eller säkerhet. Inom EU genomförs FN:s sanktioner i praktiken genom rådets beslut och rådets förordningar. Eftersom rådets förordningar är direkt tillämpliga, är även FN:s sanktioner härigenom förpliktande inom Finlands jurisdiktion. I det inledande stycket i paragrafens 1 mom. har det ändå ansetts nödvändigt att separat täcka in även brott mot lagstiftning som antagits med stöd av FN:s säkerhetsrådets resolutioner om sanktioner, med tanke på en sådan situation där EU undantagsvis inte genomför FN:s säkerhetsråds sanktioner genom rådets beslut och förordningar. Då krävs nationell lagstiftning för att genomföra en resolution om sanktioner som antagits av FN:s säkerhetsråd. Det kan också av någon annan orsak vara nödvändigt att anta nationell kompletterande lagstiftning i dessa situationer. Sanktionslagens 1 § möjliggör att för uppfyllande av förpliktelser, vilka härröra sig av Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och vilka grundar sig på säkerhetsrådets bindande beslut, kan för Finlands del i fråga om åtgärder av ekonomisk natur samt åtgärder, som gälla meddelelsemedel och kommunikationer, föreskrifter utfärdas genom förordning. Enligt ordalydelsen i det inledande stycket ska straffbarheten omfatta även brott mot sådan lagstiftning.

Med stöd av FN:s säkerhetsråds resolution 1373 om sanktioner mot terrorism (2001) har stiftats lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013), den s.k. ”frysninglagen”. Avsikten är inte att tillämpa bestämmelsen om sanktionsbrott på gärningar som innebär överträdelse av frysningens förbud. Gärningar som innebär överträdelse av förbud enligt 6 och 7 § i frysningenslagen ska däremot även i fortsättningen bestraffas som regleringsbrott med stöd av 46 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen.

Enligt det inledande stycket i förslaget till 3 a § 1 mom. ska försök till brott jämföras med en fullbordad gärning genom att i grundrekvisitet kriminalisera inte bara överträdelse av en sanktion utan också försök till överträdelse av en sanktion. Således ska nedsatt straffskala inte tillämpas på försök till sanktionsbrott. Till den del som de straffbara gärningarna handlar om underlåtenhet kommer straffbarhet för försök inte på fråga.

I 1–10 punkten karakteriseras i sak de gärningsformer genom vilka man kan göra sig skyldig till straffbar överträdelse av sanktioner. Avsikten är att straffbarheten ska omfatta överträdelser av alla specificerade förbud som föreskrivs i sanktionsakter och handlingsskyldigheter som till sin betydelse kan jämföras med dessa förbud. Strävan har varit att i 1–9 punkten beskriva åtminstone de viktigaste gärningsformerna, så att bestämmelsen ger en tydlig bild av karaktären av de gärningar som omfattas av straffbarheten. Den sista 10 punkten lämnar de straffbara gärningsformerna mer öppna och beroende av sanktionsnormernas innehåll än de andra punkterna. Om en gärning bryter mot något annat slags specificerat förbud som föreskrivs i en sanktionsakt eller en handlingsskyldighet som till sin betydelse kan jämföras med ett sådant förbud än vad som avses i 1–9 punkten ska 10 punkten tillämpas på den.

1–10 punkten baserar sig i huvudsak på brottsdefinitionerna i artikel 3.1 i direktivet, men indelningen överensstämmer inte helt. I 1–10 punkten föreskrivs gärningar som straffbara i något större utsträckning än i direktivets straffdefinitioner. Detta beror på att direktivets straffdefinitioner åtminstone inte med tillräcklig tydlighet till alla delar förefaller täcka överträdelser av förbud eller sanktioner enligt sanktionsakterna. Punkternas tillämpningsområden överlappar varandra till vissa delar, och avsikten med detta är att säkerställa att området för straffbarhet är tydligt och heltäckande.

Enligt vissa förbud i sanktionsakter förbjuds olika gärningar som begås ”direkt eller indirekt”. Tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ska omfatta även dylika indirekta gärningar när de uttryckligen är förbjudna i en sanktionsakt. Som indirekta kan betraktas gärningar som begås via en tredje person eller en tredje stat. Exempelvis förbjudet indirekt tillgängliggörande av penningmedel kan vara att penningmedel skenbart ges till en tredje person (en s.k. bulvan), i syfte att, eller åtminstone med en förställning som uppfyller uppsåtligheitsvillkoret om att penningmedlen ska nå en angiven person. Som förbjuden indirekt export kan på motsvarande sätt betraktas export av en vara till ett tredje land i syfte att eller med förställningen om att den når en stat som är föremål för sanktioner. Med stöd av de allmänna bestämmelserna om delaktighet i 5 kap. i strafflagen kan indirekta gärningar beroende på fallet också betraktas som straffbar medhjälp, medgärningsmannaskap eller någon annan delaktighet. Trots att egendomen i dylika fall inte skulle nå en person eller stat som är föremål för sanktioner kan det ändå vara fråga om ett straffbart försök.

1 punkten gäller överträdelse av sanktioner mot personer. Enligt punktens inledande del ska det vara straffbart att tillgängliggöra penningmedel eller ekonomiska resurser för eller till förmån för en person eller juridisk person som är angiven i en sanktionsakt. Avsikten är att termen juridisk person ska täcka det som i EU:s sanktionsförordningar avses med ordalydelsen ”enhet eller organ”. Punkten hänför sig till straffdefinitionerna och förbuden i artikel 3.1 a och b i direktivet, som det föreskrivs om t.ex. i artikel 2.2 i förordning (EU) nr 269/2014. Den straffbara gärningen ska i enlighet med ordalydelsen gälla endast ekonomiska förmåner som riktas till fysiska eller juridiska personer som anges i sanktionsakter. Med tillgängliggöra avses att penningmedel eller ekonomiska resurser ges eller säljs till eller på något annat sätt görs tillgängliga för personen. Punktens begrepp ”ekonomiska resurser” definieras i artikel 2.4 i direktivet och på samma sätt i artikel 1 d i EU:s förordning om sanktioner mot personer (EU) nr 269/2014. Enligt dem avses med ”ekonomiska resurser” ”materiella eller immateriella, lösa eller fasta tillgångar av alla slag som inte utgör penningmedel men som kan användas för att erhålla penningmedel, varor eller tjänster.”

I slutet av punkten föreskrivs att det ska vara straffbart att försumma en frysningsförpliktelse enligt en frysningsakt. Punkten hänför sig till förpliktelser som det föreskrivs om i t.ex. artikel 2.1 i förordning (EU) nr 269/2014. Sådan frykning som avses i punkten definieras närmare i artikel 2.5 i direktivet. Enligt den avses med ”frysning av penningmedel” ”förhindrande av flyttning, överföring, förändring eller användning av penningmedel eller tillgång till eller hantering av penningmedel på ett sätt som skulle leda till en förändring av volym, belopp, belägenhet, ägandeförhållanden, innehav, art eller destination eller en förändring som skulle göra det möjligt att utnyttja penningmedlen, inbegripet portföljförvaltning”. Enligt artikel 2.6 avses med ”frysning av ekonomiska resurser” ”förhindrande av att ekonomiska resurser används för att erhålla penningmedel, varor eller tjänster, inbegripet men inte enbart genom försäljning, uthyrning eller inteckning.” Sådana personer som bär det centrala ansvaret för uppfyllandet av en sådan frysningsförpliktelse kan göra sig skyldiga till brottet.

2 punkten hänför sig till de förpliktelser som i rådets beslut ålagts medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att angivna fysiska personer reser in på eller transiterar

genom en stats territorium. Bestämmelser om sådana förpliktelser finns t.ex. i artikel 1 i rådets beslut 2014/145/GUSP. Bestämmelser som genomför rådets beslut om åtgärder som gäller reserestriktioner finns särskilt i utlänningslagen (31/2004). Enligt lagens 11 § krävs för att en utlänning ska få resa in till landet bl.a. att utlänningen inte har meddelats inreseförbud. Enligt 36 § i utlänningslagen behöver uppehållstillstånd inte beviljas, om en utlänning anses äventyra allmän ordning eller säkerhet, den nationella säkerheten, folkhälsan eller Finlands internationella förbindelser, eller om personens inresa eller genomresa bör förhindras enligt en för Finland bindande folkrättslig förpliktelse eller ett av rådet med stöd av fördraget om Europeiska unionen antaget beslut.

I artikel 25 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006 föreskrivs om villkor för införande av registreringar om nekad inresa och vistelse i Schengenområdet gemensamma Schengens informationssystem i fråga om tredjelandsmedborgare som är föremål för restriktiva åtgärder. I SIS-systemet införs utifrån uppgifter från rådet registreringar i anslutning till restriktiva åtgärder som baseras på en rättsakt som antagits av rådet. Enligt vedertagen praxis har den medlemsstat som är ordförande för Europeiska unionens råd ansvarat för upprätthållandet av dessa registreringar (RP 35/2021 rd s. 19).

I Finland är det Gränsbevakningsväsendet och polisen som svarar för verkställandet av reserestriktioner, bl.a. genom att utreda lagligheten i utlänningars vistelse i landet. Även utrikesministeriets pass- och visumenhet och Migrationsverket bör beakta EU:s sanktionsbestämmelser i sin verksamhet. Föremålen för restriktiva åtgärder går effektivt att upptäcka, om de är lämpligt registrerade. När det gäller visumansökningar ska de som är föremål för reserestriktioner upptäckas genom Schengens informationssystem (SIS) eller i sista hand vid kontrollen vid den yttre gränsen (RP 288/2014 rd s. 11).

Med möjliggörande avses i 2 punkten antingen en aktiv gärning eller en underlåtenhet som leder till att inresa eller transitering lyckas. Även att enbart skapa möjlighet till detta ska uppfylla rekvisitet, om det är fråga om ett straffbart försök. När en tjänsteman gör sig skyldig till brottet, kan förutom 2 punkten också bestämmelser i strafflagens 40 kap. vara tillämpliga på gärningen, och i fråga om personer som tjänstgör i en militär tjänst vid Gränsbevakningen bestämmelser i strafflagens 45 kap. Punkten hänför sig till brottsdefinitionen i artikel 3.1 c i direktivet.

3 punkten hänför sig till förbud i sektorsanktioner vilka gäller affärsverksamhet eller annat ingående av ett avtal eller utförande av någon annan rättshandling. Ordalydelsen gäller vilken som helst dylik verksamhet som är förbjuden i en sanktionsakt. Ordalydelsen täcker t.ex. ingåendet av avtal som gäller offentlig upphandling. Förbud som avses i punkten har uppställts t.ex. i artiklarna 5aa och 5k i förordning (EU) nr 833/2014. Punkten hänför sig till brottsdefinitionerna i artikel 3.1 d i direktivet, men dess tillämpningsområde är vidare eftersom straffbarheten inte är begränsad till verksamhet enbart med en sådan stats organ som är föremål för sanktioner eller juridiska personer som ägs av sådana organ. Punktens ordalydelse täcker sådan verksamhet även med andra aktörer när de bryter mot ett förbud i en sanktionsakt.

4 punkten hänför sig till förbud i sektorsanktioner som gäller försäljning eller annat utbyte av varor eller annan egendom. Det finns flera sådana förbud i t.ex. förordning (EU) nr 833/2014. Punkten hänför sig till brottsdefinitionen i artikel 3.1 e. 4 punkten förefaller dock ha ett bredare tillämpningsområde eftersom den förutom verksamhet som avser varor även täcker annan verksamhet som avser annan egendom, t.ex. rättigheter som hänför sig till produkter eller teknik, såsom licenser, industriella och upphovsrättigheter, företagshemligheter och kontanter. Även

förbud som gäller utbyte av dylik annan egendom ingår i sanktionsakterna. De gärningsformer som nämns i punkten täcker också verksamhet, t.ex. införsel, utförsel och förmedling, där egendomen inte nödvändigtvis i något skede innehas av den som gör sig skyldig till gärningen. Ordalydelsena i punkten täcker också transitering och annan verksamhet via tredjeländer, när sådan är förbjuden i sanktionsarter. I sanktionsakter kan det i stället för totalförbud föreskrivas att tillstånd ska krävas för export eller annat utbyte av egendom. Då kan export som saknar tillstånd i allmänhet betraktas som överträdelse av en restriktiv åtgärd.

5 punkten hänför sig till sådana förbud i sektorsanktioner som gäller tillhandahållande eller förmedling av olika typer av tjänster. Ordalydelsen täcker alla typer av tjänster som är förbjudna i sanktionsakter, såsom förmedlings-, investerings-, rådgivnings- och andra tjänster. I rekvisitet nämns för tydlighetens skull separat även tekniskt bistånd. I sanktionsakterna förbjuds uttryckligen även lämnande av tekniskt bistånd. Enligt definitionen i artikel 1 c i förordning (EU) nr 833/2014 avses med ”tekniskt bistånd” ”allt tekniskt bistånd som gäller reparationer, utveckling, tillverkning, montering, provning, underhåll eller annan teknisk service, i form av exempelvis anvisningar, rådgivning, utbildning, förmedling av praktisk kunskap eller färdigheter eller konsulttjänster, inbegripet bistånd i muntlig form”. *5 punkten* hänför sig till brottsdefinitionen i artikel 3.1 g i direktivet.

6 punkten hänför sig till sådana förbud i sektorsanktioner som gäller tillhandahållande av finansiering eller finansiellt stöd. Enligt definitionen i artikel 1 o i förordning (EU) nr 833/2014 avses med ”finansiering eller ekonomiskt bistånd” ”alla åtgärder, oberoende av vilken metod som valts, varigenom den berörda personen, den berörda enheten eller det berörda organet, med eller utan förbehåll, betalar ut eller åtar sig att betala ut egna medel eller ekonomiska resurser, inbegripet men inte begränsat till gåvobistånd, lån, garantier, borgen, obligationer, rembursar, leverantörskrediter, köparkrediter, import- eller exportförskott samt alla typer av försäkring och återförsäkring, inbegripet exportkreditförsäkring; betalning och villkor för betalning av det avtalade priset för en vara eller tjänst i enlighet med sedvanlig affärspraxis utgör inte finansiering eller ekonomiskt bistånd”. *6 punkten* hänför sig till brottsdefinitionen i artikel 3.1 f i direktivet.

7 punkten hänför sig till sådana förbud i sektorsanktioner som gäller bedrivande av trafik med transportmedel och möjlighet att komma till eller från ett område eller en plats. Ordalydelsen i punkten täcker land-, luft- och sjötrafik. Förbuden kan hänföra sig till trafik som bedrivs med transportmedel eller möjlighet för dem att komma till eller från en stats område eller en plats där, såsom en hamn. Förbud som hänför sig till sådan verksamhet finns t.ex. i artiklarna 3d, 3ea–ec och 3l i förordning (EU) nr 833/2014. I punkten avses med möjliggörande samma som i *2 punkten*. Man kan göra sig skyldig till brott genom antingen en aktiv gärning eller underlåtenhet. Skyldiga till överträdelse kan göra sig sådana personer som på grund av sina uppgifter befinner sig i en central ansvarsställning när det gäller transportmedels möjligheter att komma till eller från ett område eller en plats. Skyldiga till överträdelse kan också göra sig sådana personer som bedriver trafik med transportmedel i strid med sanktionsakter. Något brott som motsvarar *7 punkten* förefaller inte ingå i brottsdefinitionerna i artikel 3.1 i direktivet.

8 punkten hänför sig till förbud i sektorsanktioner att vara verksam hos en juridisk person. Sådana förbud finns t.ex. i artiklarna 5aa.1b och 5o i förordning (EU) nr 833/2014 5, där det under vissa förutsättningar förbjuds att vara verksam i juridiska personers förvaltningsorgan. Brotts som motsvarar *8 punkten* förefaller inte ingå i brottsdefinitionerna i artikel 3.1 i direktivet.

9 punkten gäller överträdelse av villkoren i tillstånd som beviljats för en viss verksamhet med stöd av sanktionsakter. Den undantag från förbud som föreskrivs i sanktionsakterna baserar sig ofta på tillstånd till undantag som beviljats av en myndighet och som är förenade med villkor.

Villkoren kan gälla t.ex. tidsfrister eller mängder. Straffbarheten gäller överträdelse av villkor i ett sådant tillstånd. Enligt brottsdefinitionen i artikel 3.1 i) i direktivet ska en sådan gärning vara straffbar åtminstone om denna verksamhet i avsaknad av ett sådant tillstånd anses utgöra en överträdelse av ett förbud eller en begränsning i en sanktion. 9 punkten innehåller ingen motsvarande begränsning av straffbarheten, men eftersom överträdelse av tillståndsvillkor är av mindre betydelse ska gärningen bedömas som sanktionsöverträdelse i enlighet med förslaget till 3 d § 1 mom.

Med stöd av 10 punkten ska sådana gärningar i strid med förbud eller handlingsskyldigheter i sanktionsakter vara straffbara som inte nämns i de andra punkterna i momentet. Avsikten är att straffbarheten ska omfatta även gärningar i strid med andra potentiella nuvarande och framtida sanktioner. 10 punkten behövs av de orsaker som nämns i avsnitt 4, enligt vilka det inte är möjligt att i sak karakterisera eller försöka karakterisera överträdelser av alla förbud eller förpliktelser ens i de nuvarande sanktionsakterna närmare i paragrafens övriga punkter. Även 10 punkten gäller endast gärningar genom vilka någon bryter eller försöker bryta mot någon restriktiv åtgärd eller sanktion som avses i momentets inledande stycke.

Förutom överträdelse av individualiserade gärningar gäller punkten också överträdelse av handlingsskyldigheter, när en handlingsskyldighet till sin betydelse kan jämföras med ett förbud. I sanktionsakterna föreskrivs det om sådana handlingsskyldigheter utöver förbud och vanligtvis för att effektivisera iakttagandet av förbud. En handlingsskyldighets betydelse bedöms med avseende på de allmänna målen för de aktuella sanktionerna. Här är det skäl att beakta handlingsskyldighetens betydelse som en del av sanktionsaktshelheten.

De gärningar som är straffbara med stöd av punkten kan handla om t.ex. överträdelse av en handlingsskyldighet i en personsanktion. Exempelvis i artiklarna 8 och 9.2 a i förordning (EU) nr 269/2014 åläggs skyldighet att inrapportera penningmedel och ekonomiska resurser till den behöriga myndigheten. Brottsdefinitioner som delvis gäller överträdelse av sådana skyldigheter ingår i artikel 3.1 h iii och iv. När det gäller sektorsanktioner finns en sådan mer betydande handlingsskyldighet som avses i 10 punkten t.ex. i artikel 5r.1 i förordning (EU) nr 833/2014, där vissa juridiska personer åläggs att rapportera alla överföringar av medel som överstiger 100 000 euro från unionen som de gjorde under det kvartalet, direkt eller indirekt, i en eller flera transaktioner. I artikel 5r.2 åläggs dessutom kreditinstitut skyldigheter. Dessutom förpliktar artikel 5g.1 kreditinstitut att rapportera insättningar som överstiger 100 000 euro till myndigheterna.

Betydelsen av försummelse av dylika handlingsskyldigheter kan till sin allvarighet i princip jämföras med överträdelser av förbud, och de hör därför till tillämpningsområdet för 10 punkten. Samtidigt är det skäl att beakta att det direkta syftet med flertalet dylika skyldigheter är att övervaka att särskilt föreskrivna förbud iakttas. Beroende på fallet orsakar gärningarna därför inte nödvändigtvis motsvarande skada som gärningar som innebär överträdelse av förbud. Detta kan ha betydelse i enskilda fall när man vid straffmätningen bedömer gärningens allvarighet och skadlighet med stöd av bestämmelserna i strafflagens 6 kap. Om det är fråga om en väsentligt smärre gärning, bedöms den med stöd av förslaget till 3 d § 1 mom. om sanktionsförseelse. I sanktionsakterna föreskrivs det också om sådana smärre skyldigheter som till sin betydelse inte kan jämföras med förbud. Överträdelse av sådana bedöms med stöd av 3 d § 2 mom.

Tillämpningsområdet för 10 punkten eller bestämmelsen om sanktionsförseelse omfattar inte gärningar som inte bryter mot ett förbud eller en skyldighet, utan som endast innebär förfarande som strider mot någon annan slags norm i en sanktionsakt, såsom en bestämmelse som gäller

förfarandet eller formkrav. Sådana gärningar är över huvud inte straffbara som sådana (se närmare motivering till 3 d § 2 mom.).

Paragrafens 2 mom. gäller gärningar genom vilka någon försöker kringgå personsanktioner. Till skillnad från 1 mom. framgår i brottsrekvisiten i 2 mom. gärningarnas centrala innehåll av strafflagens bestämmelse och är inte i någon väsentlig utsträckning beroende av annan lagstiftning. Detta beror på att det inte finns detaljerade bestämmelser om motsvarande gärningar i sanktionsakterna. De brott som avses i 2 mom. hänför sig till förpliktelser att frysa penningmedel i personsanktionsförordningar och till de allmänna förbuden i dem att kringgå förbuden i dem, t.ex. artikel 9.1 i förordning (EU) nr 269/2014.

Den inledande delen av den första meningen i momentet gäller strävan att dölja penningmedel eller ekonomiska resurser som frysts med stöd av sanktioner. I princip kan vem som helst, inklusive en angiven person, som använder, överför eller annars överlåter egna penningmedel göra sig skyldig till brott. I rekvisitet förutsätts inte att man lyckas dölja penningmedlen eller de ekonomiska resurserna, utan även gärningar som begåtts i syfte att dölja dem är straffbara. Att enbart använda sin egendom, t.ex. i egenskap av en angiven person, betyder ännu inte att det sker i syfte att dölja den. Personens övriga agerande eller andra omständigheter kring gärningen, t.ex. förfarande som inte är en förutsättning för att utnyttja penningmedlen eller de ekonomiska resurserna och som gör att det blir svårt att få uppgifter om deras existens eller om ägaren, kan tyda på eventuell avsikt att dölja dem. Momentets inledande del baserar sig på artikel 3.1 h i) i direktivet.

Med stöd av slutdelen av den första meningen i momentet ska det vara straffbart att lämna oriktiga eller vilseledande uppgifter i syfte att dölja att den angivna fysiska eller juridiska personen är den slutliga ägaren till eller förmånstagaren av egendom som frysts genom en begränsande åtgärd. I princip vem som helst kan göra sig skyldig även till detta brott. Oriktiga eller vilseledande uppgifter i syfte att dölja ägaren eller förmånstagaren på det sätt som avses i bestämmelsen kan lämnas till exempelvis kreditinstitut eller de myndigheter som svarar för frysningen av de penningmedel som är föremål för sanktioner. Som oriktiga kan betraktas uppgifter som inte är sanningsenliga. En uppgift kan vara vilseledande även om den är sanningsenlig, om den leder till en väsentligt oriktig uppfattning om egendomens ägare eller förmånstagare. Även väsentligt bristfälliga uppgifter som lämnas avsiktligt kan vara vilseledande. Slutdelen av den första meningen i momentet baserar sig på artikel 3.1 h ii) i direktivet.

Med stöd av 3 mom. ska försök till ett brott som avses i 2 mom. vara straffbart. Till skillnad från 1 mom. föreskrivs det i fråga om de brott som avses i 2 mom. om straffbarhet för försök på sedvanligt sätt, som hänvisar till tillämpning av bestämmelserna om straffbarhet för försök i strafflagens allmänna del. På försök till brott som avses i 2 mom. tillämpas således också nedsatt straffskala.

3 b §. Grovt sanktionsbrott. I paragrafen föreskrivs det om de grova gärningsformen av sanktionsbrott. Skärpningsgrunderna gäller värdet och karaktären av den egendom som anknyter till brottet samt gärningsmannens tillvägagångssätt. Med stöd av 1 punkten ska strävan efter avsevärd ekonomisk vinning vara en skärpningsgrund. Enligt ordalydelsen ska det inte vara en förutsättning att gärningsmannen har fått dylik vinning utan enbart eftersträvan ska räcka.

Med stöd av 2 punkten är en skärpningsgrund att värdet av de tillgångar, ekonomiska resurser, tjänster eller transaktioner som är föremål för brottet har varit betydande. Värdet av föremålet för brottet kan vara betydande oberoende av om gärningsmannen får någon vinning av det.

Exempelvis vid överträdelse av personsanktioner kan det vara fråga om egendom som gärningsmannen förvärvat lagligt, men som denne i egenskap av angiven person inte har rapporterat till myndigheterna eller har försökt dölja. Överträdelse av ett förbud mot varuexport som uppställts i en sektorsanktion kan bedömas med stöd av denna punkt, om varan har varit anmärkningsvärt värdefull, oberoende av hur stor vinning exportören har haft av brottet.

I enlighet med artikel 5 i direktivet gäller förpliktelsen till ett maximistraff på fem års fängelse endast brott beträffande vilka det ekonomiska värdet är minst 100 000 euro. Avsikten är inte att sätta tröskelvärdet för att tillämpa 1 och 2 punkten i paragrafen såhär högt, utan vad som betraktas som avsevärd vinning eller avsevärt värde ska bedömas i enlighet med den nationella straffrätten. I rättspraxis har under de senaste åren cirka 17 000 euro betraktats som ett betydande ekonomiskt värde vid tillämpning av skärpningsgrunderna för brott som avser ekonomisk verksamhet (t.ex. HD 2019:93).

Med stöd av *3 punkten* kan ett brott betraktas som grovt om det är en gärning som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en produkt med dubbla användningsområden. Ordalydelsen hänvisar till gärningar som avses i bestämmelsen om sanktionsbrott och som gäller överträdelse av förbud som uppställts i sektorsanktioner med anknytning till utbyte eller tjänster. Med försvarsmateriel avses produkter som ingår i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. Med produkt med dubbla användningsområden avses sådana produkter med dubbla användningsområden som ingår i bilagorna I och VI till förordning (EU) 2021/821. Orsaken till skärpningsgrunden är den potentiella skadligheten hos försvarsmateriel och produkter med dubbla användningsområden och den baserar sig på förpliktelsen i artikel 5.3 e i direktivet.

Med stöd av *4 punkten* är en skärpningsgrund att brottet begås särskilt planmässigt. Överträdelse av sanktioner förutsätter vanligtvis någon grad av planmässighet. Skärpningsgrunden är tillämplig när gärningsmannen har vidtagit arrangemang som går längre än vanligt eller inlett långvarig eller återkommande planmässig verksamhet för att genomföra brottet.

Med stöd av *5 punkten* föreslås att en skärpningsgrund ska vara att brottet begås som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet. Ordalydelsen hänvisar till den allmänna definitionen av organiserad kriminell sammanslutning i 6 kap. 5 § 2 mom. i strafflagen.

Enligt paragrafens slutdel förutsätter bestämmelsens tillämpning också att brottet även bedömt som en helhet är grovt.

Straffskalan är fängelse i minst fyra månader och högst fem år. Denna skala är strängare än den skala som i regel föreskrivs för regleringsbrott och andra grova gärningsformer av brott som avser ekonomisk verksamhet, och som är fängelse från fyra månader till fyra år. Straffskalan för grovt sanktionsbrott grundar sig delvis på förpliktelsen i artikel 5 i direktivet. Den strängare skalan är motiverad också med avseende på betydelsen av och målen för iakttagandet av sanktioner.

3 c §. Sanktionsbrott av oaksamhet. Av gärningsformerna för sanktionsbrott gäller brottsrekvisitet endast sådana överträdelser av sanktioner som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en produkt med dubbla användningsområden. Med försvarsmateriel avses produkter som ingår i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. Med produkt med dubbla användningsområden avses sådana produkter med dubbla användningsområden som ingår i bilagorna I och VI till förordning (EU) 2021/821. Vid utbyte av sådana produkter är det skäl att iaktta särskild omsorgsfullhet på grund av deras potentiella skadlighet. Straffbarhet ska förutsätta grov

oaktsamhet. Det föreskrivs inte om någon lindrig gärningsform av brottet. Det föreskrivna straffet för brottet föreslås vara böter eller fängelse i högst ett år och sex månader. Med stöd av den föreslagna straffskalan kan det dömas till böter i smärre fall. Bestämmelsen baserar sig på förpliktelsen i artikel 3.3 i direktivet.

3 d §. Sanktionsförseelse. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om den lindriga gärningsformen av sanktionsbrott. De brott som anges i 3 a § kan gälla egendom av ringa värde eller annars vara av jämförelsevis liten betydelse med tanke på målen för sanktionerna. Bestämmelsen om sanktionsförseelse ska kunna tillämpas om brottet, med hänsyn till den eftersträvande vinningens storlek, värdet av de tillgångar eller ekonomiska resurser som är föremål för brottet eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa. I praktiken har en betydande del av de gärningar som för närvarande bedömts som regleringsbrott varit dylika. Emellertid är det också skäl att beakta arten av föremålet för brottet vid bedömningen. Att den vinning som gärningsmannen eftersträvat eller fått av brottet är ringa talar inte ensamt för att bestämmelsen ska tillämpas, om värdet av den egendom som varit föremål för brottet inte har varit ringa. Under särskilda omständigheter kan också andra omständigheter som inte har anknytning till det ekonomiska värdet tala för att den lindriga gärningsformen av brottet ska tillämpas. Sådana omständigheter kan ha att göra med att gärningen är mindre klandervärd än normalt, med hänsyn till gärningsmannens förfarande och övriga omständigheter.

Bestämmelsen lämpar sig inte som lindrig gärningsform av sanktionsbrott av oaktsamhet. Detta beror på att den sistnämnda bestämmelsen gäller endast gärningar som riktar sig mot försvarsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden, vilket väsentligt ökar gärningarnas klandervärdhet. När sådana gärningar begås uppsåtligen ska de i princip bedömas som grova i enlighet med förslaget till 3 b §.

Straffet för sanktionsförseelse föreslås vara böter. Sålunda är det möjligt att behandla sådana ärenden även i bötesförfarande.

I 2 mom. föreslås det att straffbara som sanktionsförseelse ska vara sådana smärre gärningar genom vilka någon bryter mot en anmälnings-, informations- eller rapporteringsskyldighet eller någon annan dylik uttrycklig skyldighet. Det är fråga om sådana smärre skyldigheter som till sin betydelse inte kan jämföras med förbud som utfärdats genom en restriktiv åtgärd. Enligt bestämmelsens ordalydelse är momentet inte tillämpligt om gärningen är straffbar med stöd av 3 a–3 c §, dvs. uppfyller rekvisitet för sanktionsbrott eller sanktionsbrott av oaktsamhet. I 1 mom. finns bestämmelser om den lindriga gärningsformen av det förstnämnda brottet. I 2 mom. är det således inte fråga om den lindriga gärningsformen av sanktionsbrott utan om sådana gärningar som inte motsvarar den gärningsform som karakteriserats i rekvisiteten för något av dessa brott, men som bryter mot någon liknande skyldighet som vad som föreskrivs i en sanktionsakt. Straffbara som sådana gärningar kan vara t.ex. underlåtenhet att fullgöra skyldigheten att meddela uppgifter om en flygning enligt artikel 3d.5 i förordning (EU) nr 833/2014, eller underlåtenhet att fullgöra skyldigheter att informera om transaktioner enligt artikel 3m.11 i den förordningen samt andra underlåtelser att fullgöra motsvarande skyldigheter som till sin betydelse inte kan jämföras med överträdelse av förbud.

Av momentets ordalydelse följer att straffbarheten gäller inte alls underlåtenhet att iaktta sådana förfarandebestämmelser eller formkrav som föreskrivits i sanktionsakter som inte handlar om egentlig överträdelse av en anmälnings-, informations- eller rapporteringsskyldighet eller någon annan dylik skyldighet. Exempelvis i artikel 2c.1 i förordning (EU) nr 833/2014 åläggs skyldighet att göra anmälan till myndigheterna ”när så är möjligt, via elektroniska medel på formulär som minst innehåller samtliga uppgifter i, och i den ordning som anges i, förlagorna i bilaga XIV.” Vid ringa underlåtenhet att iaktta en sådan bestämmelse är det snarare fråga om

överträdelse av en förfarandebestämmelse eller ett formkrav än om egentlig underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten, och gärningen ska således inte vara straffbar.

4 §. Smuggling. I 3 mom. föreskrivs för närvarande att som smuggling anses inte överträdelse av bl.a. en bestämmelse om införsel eller utförsel som avses i bestämmelserna om regleringsbrott. Det föreslås att momentet ändras så att där hänvisas också till de föreslagna 3 a–3 d § om sanktionsbrott, som i fortsättningen ska tillämpas i fråga om sanktioner i stället för bestämmelserna om regleringsbrott. Dessutom görs språkliga förtydliganden i den svenskspråkiga versionen av bestämmelsen, och avsikten är inte att de ska påverka sakinnehållet.

13 §. Straffansvar för juridiska personer. Det föreslås att 1 mom. ändras så att straffansvar för juridiska personer tillämpas på sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet. Ordalydelsen hänvisar till de allmänna bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer i strafflagens allmänna del och i strafflagens 9 kap. Genom ändringen genomförs förpliktelseerna enligt artikel 6 i direktivet, enligt vilken juridiska personer ska kunna ställas till ansvar för brott som avses i artiklarna 3 och 4.

I 2 mom. föreskrivs det om samfundsbotens maximibelopp, när det är fråga om samfundsbot som döms ut på grund av sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet. I förslaget till 2 mom. görs en uttrycklig avvikelse från straffskalan för samfundsbot i 9 kap. 5 § i strafflagen vad maximibeloppet beträffar. Genom bestämmelsen genomförs förpliktelseerna i artikel 7.2 i direktivet beträffande maximibeloppet av böter som påförs juridiska personer.

Enligt momentet är det högsta beloppet av samfundsbot fem procent av den juridiska personens omsättning, dock minst 850 000 euro och högst 40 miljoner euro. Eftersom fem procent av 17 miljoner euro är 850 000 euro, innebär momentet att om omsättningen överstiger 17 miljoner euro, är samfundsbotens maximibelopp 850 000 euro högre än nu när det är fråga om ett brott som avses i momentet. Om omsättningen är under 17 miljoner euro, är samfundsbotens maximibelopp med stöd av momentets ordalydelse jämnt 850 000 euro. Avsikten med detta är att straffskalan för samfundsbot inte att lindras jämfört med nuläget. Det ska inte föreskrivas någon avvikelse från samfundsbotens minimibelopp, så det ska fortfarande vara 850 euro även för de aktuella brotten.

Den avvikelse från samfundsbotens maximibelopp som föreskrivs i momentet ska inte inverka på den juridiska personens straffansvar i övrigt. Till övriga delar tillämpas således fortfarande bestämmelserna i strafflagens 9 kap. när det gäller de allmänna grunderna för juridiska personers straffansvar, dömande, mättningsgrunderna för samfundsbot och andra frågor. Exempelvis samfundsbotens belopp ska fortfarande bestämmas i enlighet med 6 § inom den straffskala som anges i det föreslagna momentet. På motsvarande sätt ska när gemensam samfundsbot döms ut regeln i 9 kap. 8 § 1 mom. tillämpas så att samfundsbotens maximibelopp bestäms i enlighet med vad som föreskrivs i strafflagens 46 kap. 13 § 2 mom. i stället för 5 §.

I 3 mom. definieras termen omsättning som används i 2 mom. Enligt momentet räknas som omsättning den juridiska personens totala globala omsättning eller motsvarande avkastning enligt bokslutet för året före utdömandet av samfundsboten. Enligt definitionen 4 kap. 1 § 1 mom. i bokföringslagen (1336/1997) ingår i omsättningen intäkterna från försäljning av produkter och tjänster med avdrag för beviljade rabatter samt mervärdesskatt och andra skatter som baserar sig direkt på beloppet av försäljningen, om inte något annat föreskrivs i denna paragraf eller någon annanstans i lag. Det föreskrivs särskilt om försäkringsbolags och kreditinstituts avkastning som motsvarar omsättningen, vilket framgår av 2 och 3 mom. i den nämnda lagbestämmelsen. Definitionen i 1 mom. tillämpas på föreningar och stiftelser när de

bedriver affärsverksamhet. För de sistnämndas del kan avkastning som motsvarar omsättningen betyda poster som beskriver den ekonomiska verksamhetens omfattning och som beaktas vid bedömningen av straffets storlek för en ideell sammanslutning eller stiftelse. Sådana poster är intäkter av ordinarie verksamhet enligt resultaträkningsschemat för ideella sammanslutningar och stiftelser i 3 § i bokföringsförordningen (1339/1997).

Eftersom syftet är att sätta samfundsbotens maximibelopp i relation till den juridiska personens faktiska ekonomiska ställning, ska som den totala globala omsättningen i princip betraktas den juridiska personens hela omsättning, och inte t.ex. enbart omsättningen av den verksamhet som har anknytning till brottet.

I momentet föreskrivs också om situationer där det inte finns tillgång till adekvat information om den juridiska persons bokslut som ska dömas. Då kan omsättningen basera sig på en uppskattning som görs utifrån någon annan tillgänglig utredning. Då kan man utnyttja en motsvarande utredning som när en juridisk persons ekonomiska ställning uppskattas med stöd av 9 kap. 6 § i strafflagen (RP 95/1993 rd s. 39–45; i rättspraxis t.ex. HD 2009:1, HD 2013:56 och HD 2014:20). Om den juridiska personen inte kan påvisas ha någon omsättning eller motsvarande avkastning, bestäms samfundsbotens högsta belopp enligt 9 kap. 5 §, dvs. till 850 000 euro.

15 §. Begränsningsbestämmelse. Den begränsningsbestämmelse som ingår i paragrafen ska inte tillämpas på de föreslagna 3 a–3 d § om sanktionsbrott. Paragrafhänvisningarna i 1 mom. preciseras i enlighet med detta så att de inte avser de föreslagna 3 a–3 d §.

7.2 Tvångsmedelslagen

10 kap. Hemliga tvångsmedel

3 §. Teleavlyssning och dess förutsättningar. Det föreslås att i slutet av 3 mom. 7 punkten tillfogas orden ”eller grovt sanktionsbrotta”, för att inte teleavlyssning ska utelämnas från metodurvalet för utredning av grovt sanktionsbrott i motsvarande situationer där teleavlyssning i enlighet med den bestämmelse som nu tillämpas får användas för utredning av grovt regleringsbrott. Enligt 10 kap. 3 § 3 mom. 7 punkten i tvångsmedelslagen kan tillstånd till teleavlyssning ges när någon i samband med drivande av rörelse eller utövning av yrke är skäligen misstänkt för grovt regleringsbrott. Enligt 4 mom. i den paragrafen är en förutsättning för tillstånd enligt 3 mom. dessutom att det genom brottet har eftersträfvats synnerligen stor vinning och att brottet har begåtts särskilt planmässigt.

7.3 Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen

1 kap. Allmänna bestämmelser

2 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att 4 mom. ändras genom att till det fogas en ny 6 punkt, där det hänvisas till överträdelse av EU:s eller FN:s sanktioner eller av lagstiftning som gäller genomförandet av dem. Ändringen innebär att lagen tillämpas på skyddet för personer som rapporterat sådana överträdelser (RP 147/2022 rd s. 138–143). För att få skydd förutsätts inte att rapportören har sådan specificerad information om överträdelsen eller om de personers roll eller verksamhet som har koppling till den som krävs för en straffrättslig dom (se RP 147/2022 rd s. 156–157). Genom bestämmelsen genomförs förpliktelseerna enligt artikel 14 i direktivet.

7.4 Lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen

4 §. *Paragrafen innehåller en hänvisning till strafflagen.* Enligt paragrafen finns bestämmelser om straff för brott eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av denna lag samt för brott eller försök till brott mot de förordningar som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i 46 kap. 1–3 § i strafflagen. Det föreslås att paragrafen ändras så att där hänvisas till de föreslagna bestämmelserna i 46 kap. 3 a–3 d § i strafflagen, som ska tillämpas i stället för dem.

8 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 20 maj 2025, som är den tidpunkt då direktivet senast ska sättas i kraft nationellt.

9 Verkställighet och uppföljning

Enligt artikel 19.1 i direktivet ska kommissionen senast den 20 maj 2027 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med de uppgifter den behöver för att utarbeta denna rapport.

Enligt artikel 19.2 ska kommissionen senast den 20 maj 2030 genomföra en utvärdering av detta direktivs inverkan och effektivitet, med beaktande av de årliga statistiska uppgifter som lämnats av medlemsstaterna, och då beakta behovet att uppdatera förteckningen över brott med anknytning till överträdelse av unionens restriktiva åtgärder samt överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med de uppgifter som är nödvändiga för att utarbeta rapporten. Rapporten ska vid behov åtföljas av ett lagstiftningsförslag.

10 Förhållande till andra propositioner

Inrikesministeriet håller på att bereda regeringens proposition till riksdagen med förslag till en lag om tillståndsplikt för utförelse av patronkomponenter och till lagar om ändring av skjutvapenlagen och 46 kap. 1 § i strafflagen. Den regeringspropositionen ska enligt planerna lämnas till riksdagen den 18 december 2024.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i strafflagen för att genomföra förpliktelserna i direktivet innebär att det straffrättsliga ansvaret för överträdelse av sanktioner utvidgas i någon mån samt att straffen för de grövsta dylika brotten skärps. Förslagen baserar sig på internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Ett sådant samband har grundlagsutskottet konstaterat vara en omständighet som stöder godtagbarheten av regleringen (t.ex. GrUU 38/2012 rd, s. 3/I). Även de internationella förpliktelserna ska emellertid uppfyllas i överensstämmelse med de grundläggande och de mänskliga rättigheterna.

De begränsningar för straffbestämmelserna som följer av grundlagen gäller framför allt de grundläggande fri- och rättigheterna. De fastställer konstitutionella gränser inte bara för vilka gärningar som kan straffbeläggas, utan även för hurdana straff som kan förenas med brotten. Straffbestämmelserna ska uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de

grundläggande fri- och rättigheterna och de eventuella särskilda förutsättningar som följer av respektive bestämmelse om de grundläggande fri- och rättigheterna. Även om den gärning som ska beläggas med straff inte i sig gäller sådana åtgärder som uttryckligen tillåts i grundlagen, innebär ett bötesstraff i alla fall ett ingrepp i den dömdes egendom och ett fängelsestraff en inskränkning av den dömdes personliga frihet. Grundlagsutskottets praxis som grundar sig på förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna gäller på det hela taget strafflagstiftningen i allmänhet (se exempelvis GrUU 20/2018 rd, s. 2–4, GrUU 48/2017 rd, s. 6–8, GrUU 15/2010 rd, GrUU 17/2006 rd, s. 2/II, GrUU 20/2002 rd, s. 5/II och GrUU 23/1997 rd, s. 2–3).

11.1 Kraven på godtagbarhet och proportionalitet

Grunden för inskränkning av en grundläggande fri- eller rättighet ska för det första vara godtagbar med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet. En godtagbar begränsningsgrund i den straffrättsliga regleringen kan till exempel vara en strävan att skydda tillgodoseendet av någon annan grundläggande fri- eller rättighet än den som är föremål för inskränkning eller att uppnå något annat sådant mål som med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet enligt en objektiv bedömning är godtagbart i normativt hänseende (GrUU 9/2016 rd och GrUU 61/2014 rd, s. 2–3).

Inskränkningar ska vidare vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Grundläggande fri- och rättigheter ska alltså inte inskränkas i onödan eller endast för säkerhets skull, även om en i och för sig godtagbar grund föreligger. Grundlagsutskottet har till exempel ansett att gärningar inte ska beläggas med straff, om straffbestämmelsen i första hand har en symbolisk betydelse (se GrUU 5/2009 rd, s. 3/II och GrUU 29/2001 rd, s. 4/I). Godtagbarhetskravet, som ingår i de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, gäller också det straffrättsliga påföljdssystemet och kan i praktiken vara betydande med tanke på regleringen om straff (se t.ex. GrUU 9/2016 rd, s. 4–6).

När det gäller rekvisiten i strafflagen och straffskalornas stränghet är också kravet på proportionalitet av betydelse. Proportionalitetskravet förutsätter en bedömning av om samma syfte kan nås på något annat sätt som innebär ett mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna än genom en straffbestämmelse. Också straffpåföljdens stränghet har samband med proportionalitetskravet (se t.ex. GrUU 20/2002 rd, s. 6/I och GrUU 23/1997 rd, s. 2/II). Straffpåföljdens stränghet måste stå i rätt proportion till gärningens klandervärdhet, och straffsystemet måste genomgående uppfylla proportionalitetskravet (GrUU 9/2016 rd, s. 2, GrUU 56/2014 rd, s. 2–3, GrUU 16/2013 rd, s. 2/I och GrUU 23/1997 rd, s. 2/II). Grundlagen sätter dock inte några strikta gränser för straffskärpning så länge det finns godtagbara grunder för ändringarna (GrUU 23/1997 rd, s. 2/I, GrUU 9/2016 rd, s. 5 och GrUU 56/2018 rd, s. 2).

Internationella sanktioner har blivit en viktig del av de metoder som syftar till att upprätthålla internationell fred och säkerhet och som är ett alternativ till väpnat våld (RP 13/2002 rd, s. 3/I). Mer exakt har man bedömt att med rätt inriktade och dimensionerade sanktioner kan de finansiella källorna för de kretsar som deltar i politiskt förtryck, kränkningar av de mänskliga rättigheterna, spridning av massförstörelsevapen och terrorism avsevärt skäras ned, deras möjligheter att beväpna sig och skaffa sig annan nödvändig apparatur och teknik försvagas samt de som stödjer dessa kretsar uppmuntras att ompröva situationen. Med sanktioner som har bred uppslutning och som går effektivt att genomföra går det att framgångsrikt isolera aktörer från den internationella marknaden, vilkas mål står i strid med FN-stadgan eller de grundläggande målen för EU:s utrikespolitik (RP 288/2014 rd, s. 3/I, LaUU 22/2022 rd, s. 3). Strävan med sanktioner är således också att stärka och stödja demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. Betydelsen av sanktioner har för närvarande framhävts även på grund av

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Avsikten med att föreskriva att överträdelse av sanktioner är straffbart är att främja uppnåendet av målen. De föreslagna straffbestämmelserna har således ett godtagbart syfte och är dikterade av ett tungt vägande samhälleligt skäl.

De bestämmelser som föreslås i propositionen utvidgar i huvudsak inte området för straffbarhet utan det handlar om att klarlägga det nuvarande området för straffbarhet. Ett centralt undantag från detta är förslaget att utsträcka straffbarheten till gärningar som innebär grov oaktsamhet till den del det är fråga om handel och tjänster som berör produkter med dubbla användningsområden och försvarsmateriel. Utbyte av sådana produkter i strid med sanktioner kan vara synnerligen farligt och skadligt. Produkter med dubbla användningsområden och försvarsmateriel kan t.ex. användas direkt som redskap i krig. Den utvidgade straffbarheten ökar aktsamhetsansvaret vid utbyte av sådana produkter. Denna utvidgning av straffbarhetsområdet kan således betraktas som motiverad med avseende på grundlagen.

Till följd av förpliktelse i direktivet höjs maximistraffet för grovt sanktionsbrott i förhållande till grovt regleringsbrott från fängelse i fyra år till fem år. Detta innebär att maximistraffet höjs med en femtedel. Med beaktande av sanktionens betydelse och mål kan överträdelse av dem i sin grövsta form betraktas som synnerligen allvarlig i förhållande till de andra gärningsformerna av regleringsbrott. Ett maximistraff på fem år kan där betraktas som proportionerligt.

I enlighet med direktivets förpliktelser bestäms maximibeloppet av samfundsbot som påförs juridiska personer på basis av omsättningen, vilket knyter fastställande av straffskalan till den juridiska personens ekonomiska ställning. De föreslagna lagändringarna gäller till denna del endast juridiska personer, vilkas omsättning eller motsvarande avkastning överstiger 17 miljoner euro per år, eftersom maximistraffet höjs endast i dessa fall. Gränsen är även då det föreskrivna taket för samfundsbotens maximibelopp, 40 miljoner euro. Det föreslås inga ändringar i straffmätningsgrunderna i enskilda fall. Ett dylikt maximistraff som grundar sig på den juridiska personens ekonomiska ställning kan betraktas som proportionerligt, eftersom det maximala bötesbeloppet baserar sig på den bötfälldes betalningsförmåga. I denna mening påminner systemet om det system med dagsböter som tillämpas på böter som påförs fysiska personer.

Bedömd enbart utifrån nationella utgångspunkter är den föreslagna exceptionella straffskalan som gäller en typ av brott inte en eftersträvt värd lösning med tanke på proportionaliteten och konsekvensen i strafflagen. Samtidigt är det dock skäl att beakta även karaktären av den verksamhet som innebär överträdelse av sanktioner samt hur viktigt och akut det är att bekämpa sådan. Överträdelse av sanktioner är till karaktären ofta verksamhet med anknytning till internationellt utbyte. Särskilt i större juridiska personers verksamhet kan man försöka bryta mot sanktioner i en sådan stat där riskerna med sådan verksamhet är mindre. Här kan man anta att vid sidan av möjligheter att begå brott och risken för att åka fast är också de ekonomiska påföljdernas stränghet av betydelse särskilt därför att verksamheten ofta är planmässig. Detta talar för att även finsk lagstiftning ska uppfylla EU:s gemensamma miniminivå sådan den fastställts i direktivet när det gäller påföljderna för sanktionsbrott som begåtts i juridiska personers verksamhet. Dessutom är det skäl att beakta att den föreslagna lagstiftningen baserar sig på en internationell förpliktelse som är bindande för Finland och inte går längre än så utan anledning.

Med beaktande av vad som anförts ovan kan den föreslagna straffskalan för samfundsbot som baserar sig på omsättningen anses basera sig på en godtagbar grund samt vara dikterad av ett tungt vägande samhälleligt skäl och proportionerligt.

11.2 Legalitetsprincipen

Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Enligt kärninnehållet i den straffrättsliga laglighetsprincipen ska brottsrekvisitet anges med tillräckligt exakthet så att det utifrån ordalydelsen i bestämmelsen går att förutse, huruvida en handling eller en försummelse är straffbar. Kärnan i legalitetsprincipen är densamma i Europadomstolens och EU-domstolens praxis, där man betonar strafflagstiftningens förutsebarhet, det vill säga att det utifrån lydelsen i en bestämmelse ska gå att förutse vad som är straffbart (se t.ex. GrUU 20/2022 rd, stycke 11, GrUU 12/2021 rd, stycke 57, GrUU 20/2018 rd, s. 2, GrUU 10/2016 rd, GrUU 56/2014 rd, s. 2/II och GrUU 6/2014 rd, s. 2–3).

Grundlagsutskottet har i sin praxis preciserat legalitetsprincipens krav på straffbestämmelser in blanco. De kedjor av bemyndiganden som ingår i straffbestämmelserna ska vara exakt angivna och att de materiella bestämmelser som utgör ett villkor för straffbarhet ska vara avfattade med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och av det normkomplex som bestämmelserna ingår i ska framgå att brott mot dem är straffbart. Också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör det finnas en beskrivning i sak av den gärning som avses bli kriminaliserad. (GrUU 62/2018 rd, s. 9, GrUU 53/2018 rd, s. 3, GrUU 14/2018 rd, s. 21–22, GrUU 9/2018 rd, s. 9, GrUB 25/1994 rd s. 8 och de utlåtanden som nämns där). I nyare praxis har utskottet ansett att en precisering i blankettbestämmelserna är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 10/2016 rd, s. 8–9 och GrUU 53/2018 rd, s. 3). Också i en situation där i bestämmelsen räknas upp de gärningssätt som kan bli straffbara har bestämmelserna enligt grundlagsutskottets praxis behövt preciseras med hjälp av exaktare hänvisningsbestämmelser och rekvisitselement (GrUU 14/2018 rd, s. 21).

Eftersom de straffbara gärningarnas detaljerade innehåll enligt de förslagna bestämmelserna om sanktionsbrott definieras i annan lagstiftning, kan bestämmelserna till sin karaktär anses vara straffbestämmelser in blanco. I bestämmelserna om sanktionsbrott hänvisas tydligt till de rättsakter som innehåller de normer som det kan vara straffbart att bryta mot. De viktigaste av dessa är EU:s förordningar om sanktioner, men också nationell lagstiftning genom vilka sanktionerna genomförs kan komma på fråga. Även om normerna i EU:s förordningen inte till skrivsättet fullständigt motsvara strafflagens straffbestämmelser har de utarbetats för att vara direkt tillämpliga. I EU:s förordningar kan man inte hänvisa tillbaka till den finska strafflagen, men det kan betraktas som tillräckligt att förordningarna uttryckligen förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om påföljder för överträdelse av bestämmelser i dem. I 4 § i sanktionslagen ingår dessutom till denna del en uttrycklig hänvisning till bestämmelser i 46 kap. i strafflagen. I de föreslagna bestämmelserna om sanktionsbrott ingår också noggrannare karakteriseringar i sak av de viktigaste gärningarna som är avsedda att kriminaliseras. Detta är en väsentlig precisering i förhållande till den bestämmelse om regleringsbrott som för närvarande är tillämplig på motsvarande gärningar. På grund av de omständigheter som konstateras ovan kan det anses att de gärningar som är straffbara som sanktionsbrott har definierats med tillräcklig noggrannhet i straffbestämmelserna.

I grundlagsutskottets praxis har öppna gärningssätt i straffbestämmelser i princip ansetts vara problematiska med avseende på den straffrättsliga legalitetsprincipen (t.ex. GrUU 20/2022 rd, stycke 12, GrUU 12/2021 rd, stycke 58, GrUU 20/2018 rd, s. 2, och GrUU 6/2014 rd, s. 2–3). Utskottet anser dock att ett öppet gärningssätt i en straffbestämmelse undantagsvis kan vara godtagbart, om den straffbara gärningen karakteriseras av att den kan ta sig många uttryck och om bestämmelsen i övrigt innehåller villkor som i tillräcklig utsträckning begränsar området för det straffbara beteendet (GrUU 16/2013 rd, s. 4).

En bestämmelse som är väsentlig med avseende på de konstateras i föregående stycke är förslaget till 46 kap. 3 a § 1 mom. 10 punkten i strafflagen. Denna punkt lämnar det delvis öppet vilka slags gärningar som straffbarheten berör. I enlighet med vad som konstateras i avsnitt 4.1 är en sådan straffbestämmelse emellertid nödvändig på grund av sanktionslagstiftningens mångfald och eftersom den ändras mycket ofta, för att straffbarheten ska omfatta alla tillräckligt allvarliga överträdelser av sanktioner. En öppnare punkt om gärningsformer än så skulle emellertid kriminalisera endast sådana gärningar och försummelser som i direkt tillämpliga sanktionsakter, antingen EU:s sanktionsförordningar eller nationell lagstiftning genom vilken sanktioner genomförs, genom närmare bestämmelser uttryckligen har definierats som förbjudna eller som överträdelser av handlingsskyldigheter. Sålunda lämnar bestämmelsen inte definitionen av straffbart förfarande helt öppen. Straffbarheten begränsas och preciseras också väsentligt av att ordalydelsen i 10 punkten omfattar förutom förbud endast sådana överträdelser av anmälningsskyldigheter eller andra handlingsskyldigheter som till sin betydelse kan jämföras med överträdelse av förbud.

Med stöd av vad som anförts ovan kan bestämmelserna om sanktionsbrott anses vara förenliga med legalitetsprincipen och de kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom direktivet innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 1 och 9 punkten, sådana de lyder i lag 506/2015,

ändras 1 kap. 11 § 2 mom. 11 och 12 punkten, 46 kap. 1 § mom. 8 punkten underpunkt f och 8 a-punkten underpunkt g, 4 § 3 mom., 13 § och 15 § 1 mom., sådana de lyder, 1 kap. 11 § 2 mom. 11 punkten i lag 368/2019 och 12 punkten i lag 181/2024, 46 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten underpunkt f och 8 a-punkten underpunkt g i lag 506/2015, 4 § 3 mom. i lag 769/1990 samt 13 § och 15 § 1 mom. i lag 425/2009, samt

fogas till 1 kap. 11 § 2 mom., sådan den lyder i lagarna 368/2019, 723/2022 och 181/2024, en ny 13 punkt och till 46 kap. nya 3 a–3 d § som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §

Kravet på dubbel straffbarhet

Även om det i lagen på gärningsorten inte föreskrivs något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

11) i 40 kap. 1–4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament,

12) i 40 kap. 8 a eller 8 b §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament, eller

13) i 46 kap. 3 a–3 c §.

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024), i dess

f) 10 § 2 mom. om villkor för tillstånd, eller
8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*, i dess

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

3 a §

Sanktionsbrott

Den som bryter eller försöker bryta mot en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater, eller mot en restriktiv åtgärd som antagits med stöd av en sådan förordning eller med stöd av artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen, eller mot en sanktion som antagits med stöd av en resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd

1) genom att tillgängliggöra penningmedel eller ekonomiska resurser för eller till förmån för en angiven fysisk eller juridisk person eller genom att underlåta att frysa sådana penningmedel eller ekonomiska resurser,

2) genom att göra det möjligt för angivna fysiska personer att resa in på eller transitera genom en stats territorium,

3) genom att bedriva affärsverksamhet eller annars genom att ingå ett avtal eller utföra någon annan rättshandling eller genom att fortsätta verkställigheten av ett sådant avtal eller en sådan rättshandling,

4) genom att sälja, förvärva, ta emot, överföra, sända, importera, exportera, transportera, låta transportera eller förmedla varor eller annan egendom,

5) genom att tillhandahålla eller förmedla tjänster eller tekniskt bistånd,

6) genom att tillhandahålla eller förmedla finansiering eller finansiellt stöd,

7) genom att bedriva trafik med ett transportmedel eller göra det möjligt för ett transportmedel att komma in på eller ut från ett område eller en plats,

8) genom att vara verksam hos en juridisk person,

9) genom att bryta mot tillståndsvillkor, eller

10) genom att förfara på något annat sätt i strid med ett förbud som fastställts genom en restriktiv åtgärd eller en sanktion eller i strid med en anmälningsskyldighet eller annan handlingsskyldighet som till sin betydelse kan jämföras med ett sådant förbud

ska för *sanktionsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För sanktionsbrott döms också den som använder, till en tredje part överför eller annars överlåter sådana penningmedel eller ekonomiska resurser som frysts genom en i 1 mom. avsedd restriktiv åtgärd eller sanktion och som tillhör, innehåller eller kontrolleras av en angiven fysisk eller juridisk person, för att dölja penningmedlen eller de ekonomiska resurserna, eller den, som lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter i syfte att dölja att den angivna fysiska eller juridiska personen är den slutliga ägaren till eller förmånstagaren av egendom som frysts genom en begränsande åtgärd eller sanktion.

Försök till ett brott som avses i 2 mom. är straffbart.

3 b §

Grovt sanktionsbrott

Om vid sanktionsbrott

- 1) eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning,
 - 2) värdet av de tillgångar, ekonomiska resurser, tjänster eller transaktioner som är föremål för brottet har varit betydande,
 - 3) brottet är en gärning som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en sådan produkt med dubbla användningsområden som avses i bilaga I till förordningen om exportkontroll,
 - 4) brottet begås särskilt planmässigt, eller
 - 5) brottet begås som ett led i en i 6 kap. 5 § 2 mom. avsedd organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
- och sanktionsbrottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grovt sanktionsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fem år.

3 c §

Sanktionsbrott av oaktsamhet

Den som av grov oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en sådan produkt med dubbla användningsområden som avses i bilaga I till förordningen om exportkontroll ska för *sanktionsbrott av oaktsamhet* dömas till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

3 d §

Sanktionsförseelse

Om sanktionsbrottet, med hänsyn till den eftersträvade vinningens storlek, värdet av de tillgångar eller ekonomiska resurser som är föremål för brottet eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *sanktionsförseelse* dömas till böter.

För sanktionsförseelse döms också den som bryter mot en anmälnings-, informations- eller rapporteringsskyldighet eller någon annan skyldighet som fastställts i en i 3 a § avsedd restriktiv åtgärd eller sanktion, om gärningen inte är straffbar enligt 3 a–3 c §.

4 §

Smuggling

Som smuggling anses likväl inte överträdelse av ett stadgande eller en bestämmelse om införsel eller utförsel som avses i 1–3 eller 3 a–3 d §.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På regleringsbrott, grovt regleringsbrott, sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott, sanktionsbrott av oaktsamhet, smuggling, grovt tullredovisningsbrott och exportbrott som avser försvarsmateriel tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

Med avvikelse från 9 kap. 5 § är det högsta beloppet av samfundsbot som döms ut på grund av sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet fem procent av den juridiska personens omsättning, dock minst 850 000 och högst 40 miljoner euro.

I 2 mom. anses som *omsättning* en juridisk persons totala globala omsättning eller motsvarande avkastning i enlighet med bokslutet för det år som föregår utdömandet av samfundsboten. Om det inte finns tillgång till ändamålsenlig information om bokslutet, kan omsättningen eller avkastningen uppskattas på basis av någon annan tillgänglig utredning. Om en juridisk person inte kan konstateras ha någon omsättning eller motsvarande avkastning, fastställs samfundsbotens högsta belopp enligt 9 kap. 5 §.

15 §

Begränsningsbestämmelse

Såsom brott som avses i 1, 2, 3, 4, 5, 7–10 och 12 § anses inte smärre försummelser av deklarationsskyldigheten eller uppgiftsskyldigheten och inte heller andra mindre överträdelser av förfarandebestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 3 mom. 7 punkten som följer:

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Tillstånd till teleavlyssning kan också beviljas när någon i samband med drivande av rörelse eller utövning av yrke är skäligen misstänkt för

7) grovt regleringsbrott eller grovt sanktionsbrott,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022) 2 § 4 mom. 4 och 5 punkten samt
fogas till 2 § 4 mom. en ny 6 punkt, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Tillämpningsområde

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas denna lag även på skyddet för personer som rapporterar om

4) överträdelser av Europeiska unionens eller nationell lagstiftning om beskattning av företag och sammanslutningar, eller om arrangemang som syftar till att ge en skattefördel som strider mot målet eller syftet med lagstiftningen om beskattning av företag och sammanslutningar,

5) överträdelser av annan EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning om skydd för konsumenten än den lagstiftning som avses i 1 mom. 10 punkten, eller

6) brott mot en restriktiv åtgärd som anges i en förordning som antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller som antagits med stöd av en sådan förordning eller artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen, eller mot en sanktion som omfattas av utrikes- och säkerhetspolitiken och har antagits med stöd av en resolution av FN:s säkerhetsråd.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) 4 §, sådan den lyder i lag 504/2015, som följer:

4 §

Bestämmelser om straff för brott eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av denna lag samt för brott eller försök till brott mot de förordningar som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns i 46 kap. 3 a–3 d § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 12 december 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

1.

Lag

om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 1 och 9 punkten, sådana de lyder i lag 506/2015,

ändras 1 kap. 11 § 2 mom. 11 och 12 punkten, 46 kap. 1 § mom. 8 punkten underpunkt f och 8 a-punkten underpunkt g, 4 § 3 mom., 13 § och 15 § 1 mom., sådana de lyder, 1 kap. 11 § 2 mom. 11 punkten i lag 368/2019 och 12 punkten i lag 181/2024, 46 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten underpunkt f och 8 a-punkten underpunkt g i lag 506/2015, 4 § 3 mom. i lag 769/1990 samt 13 § och 15 § 1 mom. i lag 425/2009, samt

fogas till 1 kap. 11 § 2 mom., sådan den lyder i lagarna 368/2019, 723/2022 och 181/2024, en ny 13 punkt och till till 46 kap. nya 3 a–3 d § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

**Om tillämpningsområdet för finsk
straffrätt**

**Om tillämpningsområdet för finsk
straffrätt**

11 §

11 §

Kravet på dubbel straffbarhet

Kravet på dubbel straffbarhet

Även om det i lagen på gärningsorten inte föreskrivs något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

Även om det i lagen på gärningsorten inte föreskrivs något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

11) i 40 kap. 1–4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament, *eller*

11) i 40 kap. 1–4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament,

12) i 40 kap. 8 a eller 8 b §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

12) i 40 kap. 8 a eller 8 b §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament, *eller*

13) i 46 kap. 3 a–3 c §.

Gällande lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

1) lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967),

8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024), i dess

f) 10 § 2 mom. om villkor för tillstånd,
8 a) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024)

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd, *eller*

9) en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater

föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för regleringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(ny)

Föreslagen lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

1) (upphävd)

8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024), i dess

f) 10 § 2 mom. om villkor för tillstånd, *eller*
8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, *nedan förordningen om exportkontroll*, i dess

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd

9) (upphävd)

föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

3 a §

Sanktionsbrott

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som bryter eller försöker bryta mot en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater, eller mot en restriktiv åtgärd som antagits med stöd av en sådan förordning eller med stöd av artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen, eller mot en sanktion som antagits med stöd av en resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd

1) genom att tillgängliggöra penningmedel eller ekonomiska resurser för eller till förmån för en angiven fysisk eller juridisk person eller genom att underlåta att frysa sådana penningmedel eller ekonomiska resurser,

2) genom att göra det möjligt för angivna fysiska personer att resa in på eller transitera genom en stats territorium,

3) genom att bedriva affärsverksamhet eller annars genom att ingå ett avtal eller utföra någon annan rättshandling eller genom att fortsätta verkställigheten av ett sådant avtal eller en sådan rättshandling,

4) genom att sälja, förvärva, ta emot, överföra, sända, importera, exportera, transportera, låta transportera eller förmedla varor eller annan egendom,

5) genom att tillhandahålla eller förmedla tjänster eller tekniskt bistånd,

6) genom att tillhandahålla eller förmedla finansiering eller finansiellt stöd,

7) genom att bedriva trafik med ett transportmedel eller göra det möjligt för ett transportmedel att komma in på eller ut från ett område eller en plats,

8) genom att vara verksam hos en juridisk person,

9) genom att bryta mot tillståndsvillkor, eller

10) genom att förfara på något annat sätt i strid med ett förbud som fastställts genom en restriktiv åtgärd eller en sanktion eller i strid med en anmälningskyldighet eller annan

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

handlingsskyldighet som till sin betydelse kan jämföras med ett sådant förbud

ska för *sanktionsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För sanktionsbrott döms också den som använder, till en tredje part överför eller annars överlåter sådana penningmedel eller ekonomiska resurser som frysts genom en i 1 mom. avsedd restriktiv åtgärd eller sanktion och som tillhör, innehas eller kontrolleras av en angiven fysisk eller juridisk person, för att dölja penningmedlen eller de ekonomiska resurserna, eller den, som lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter i syfte att dölja att den angivna fysiska eller juridiska personen är den slutliga ägaren till eller förmånstagaren av egendom som frysts genom en begränsande åtgärd eller sanktion.

Försök till ett brott som avses i 2 mom. är straffbart.

(ny)

3 b §

Grovt sanktionsbrott

Om vid sanktionsbrott

1) eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning,
2) värdet av de tillgångar, ekonomiska resurser, tjänster eller transaktioner som är föremål för brottet har varit betydande,

3) brottet är en gärning som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en sådan produkt med dubbla användningsområden som avses i bilaga I till förordningen om exportkontroll,

4) brottet begås särskilt planmässigt, eller

5) brottet begås som ett led i en i 6 kap. 5 § 2 mom. avsedd organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,

och sanktionsbrottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grovt sanktionsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fem år.

(ny)

3 c §

Sanktionsbrott av oaktsamhet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som av grov oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som avses i 3 a § 1 mom. 4 eller 5 punkten och som riktar sig mot försvarsmateriel eller en sådan produkt med dubbla användningsområden som avses i bilaga I till förordningen om exportkontroll ska för *sanktionsbrott av oaktsamhet* dömas till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

(ny)

3 d §

Sanktionsförseelse

Om sanktionsbrottet, med hänsyn till den eftersträvade vinningens storlek, värdet av de tillgångar eller ekonomiska resurser som är föremål för brottet eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *sanktionsförseelse* dömas till böter.

För sanktionsförseelse döms också den som bryter mot en anmälnings-, informations- eller rapporteringsskyldighet eller någon annan skyldighet som fastställts i en i 3 a § avsedd restriktiv åtgärd eller sanktion, om gärningen inte är straffbar enligt 3 a–3 c §.

4 §

Smuggling

4 §

Smuggling

Som smuggling anses likväl inte överträdelse av ett stadgande eller en bestämmelse om införsel eller utförsel som avses i 1–3 §§.

Som smuggling anses likväl inte överträdelse av en *sådan* bestämmelse *eller föreskrift* om införsel eller utförsel som avses i 1–3 *eller 3 a–3 d* §.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På regleringsbrott, grovt regleringsbrott, smuggling, grovt tullredovisningsbrott och exportbrott som avser försvarsmateriel tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På regleringsbrott, grovt regleringsbrott, *sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott, sanktionsbrott av oaktsamhet*, smuggling, grovt tullredovisningsbrott och exportbrott som avser försvarsmateriel tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 kap. 5 § är det högsta beloppet av samfundsbot som döms ut på grund av sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet fem procent av den juridiska personens omsättning, dock minst 850 000 euro och högst 40 miljoner euro.

I 2 mom. betraktas som omsättning den juridiska personens totala globala omsättning eller motsvarande avkastning enligt bokslutet för året före utdömandet av samfundsboten. Om det inte finns tillgång till adekvat information om bokslutet, kan omsättningen eller avkastningen uppskattas utifrån annan tillgänglig utredning. Om den juridiska personen inte kan påvisas ha någon omsättning eller motsvarande avkastning, bestäms samfundsbotens högsta belopp enligt 9 kap. 5 §.

15 §

Begränsningsbestämmelse

Såsom brott som avses i 1–5, 7–10 och 12 § anses inte smärre försummelser av deklarationsskyldigheten eller uppgiftsskyldigheten och inte heller andra mindre överträdelser av förfarandebestämmelser.

15 §

Begränsningsbestämmelse

Såsom brott som avses i 1–3, 4, 5, 7–10 och 12 § anses inte smärre försummelser av deklarationsskyldigheten eller uppgiftsskyldigheten och inte heller andra mindre överträdelser av förfarandebestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 3 mom. 7 punkten som följer:

Gällande lydelse

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Tillstånd till teleavlyssning kan också
beviljas när någon i samband med drivande av
rörelse eller utövning av yrke är skäligen
misstänkt för

7) grovt regleringsbrott,

Föreslagen lydelse

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Tillstånd till teleavlyssning kan också
beviljas när någon i samband med drivande av
rörelse eller utövning av yrke är skäligen
misstänkt för

7) grovt regleringsbrott *eller grovt*
sanktionsbrott,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022) 2 § 4 mom. 4 och 5 punkten samt
fogas till 2 § 4 mom. en ny 6 punkt, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

Allmänna bestämmelser

Allmänna bestämmelser

2 §

2 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas denna lag även på skyddet för personer som rapporterar om

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas denna lag även på skyddet för personer som rapporterar om

4) överträdelser av Europeiska unionens eller nationell lagstiftning om beskattning av företag och sammanslutningar, eller om arrangemang som syftar till att ge en skattefördel som strider mot målet eller syftet med lagstiftningen om beskattning av företag och sammanslutningar, *eller*

5) överträdelser av annan EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning om skydd för konsumenten än den lagstiftning som avses i 1 mom. 10 punkten,

4) överträdelser av Europeiska unionens eller nationell lagstiftning om beskattning av företag och sammanslutningar, eller om arrangemang som syftar till att ge en skattefördel som strider mot målet eller syftet med lagstiftningen om beskattning av företag och sammanslutningar,

5) överträdelser av annan EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning om skydd för konsumenten än den lagstiftning som avses i 1 mom. 10 punkten, *eller*

6) brott mot en restriktiv åtgärd som anges i en förordning som antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktions sätt eller som antagits med stöd av en sådan förordning eller artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen, eller mot en sanktion som omfattas av utrikes- och säkerhetspolitiken och har antagits med stöd av en resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) 4 §, sådan den lyder i lag 504/2015, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Bestämmelser om straff för brott eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av denna lag samt för brott eller försök till brott mot de förordningar som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns i 46 kap. 1–3 § i strafflagen (39/1889).

Föreslagen lydelse

4 §

Bestämmelser om straff för brott eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av denna lag samt för brott eller försök till brott mot de förordningar som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns i 46 kap. 3 a–3 d § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .